

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární a preprimární edukace

Vzdělávací program Začít spolu v ZŠ Mozaika, o.p.s.

Diplomová práce

Autor: Michaela Bubeníčková
Studijní program: M 7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ
Vedoucí práce: RNDr. Michaela Křížová, Ph.D.

Hradec Králové

2019

Zadání diplomové práce

Autor: Michaela Bubeníčková

Studium: P12750

Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Název diplomové práce: **Vzdělávací program "Začít spolu" v ZŠ Mozaika, O.p.s.**
Název diplomové práce AJ: The Educational Program Step by Step at Mozaika School

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem diplomové práce je vytvořit týdenní plán výuky ve druhém ročníku základní školy s programem Začít spolu a v podmínkách Základní školy Mozaika, o.p.s. tento plán realizovat. V teoretické části jsou stručně popsány alternativní školy v České republice a blíže charakterizován vzdělávací program Začít spolu a Základní škola Mozaika, o.p.s. Praktická část diplomové práce je zaměřena na konkrétní týdenní plán, jeho realizaci a následné zhodnocení s doporučením pro další práci. Zvolenou metodou je pozorování.

RVP, Vzdělávací program "Začít spolu"

Garantující pracoviště: Ústav primární a preprimární edukace,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: RNDr. Michaela Křížová, Ph.D.

Oponent: PhDr. Yveta Pohnětalová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 18.12.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucí diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 29. 3. 2019

Michaela Bubeníčková

Poděkování

Děkuji vedoucí diplomové práce RNDr. Michaela Křížové, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a cenné rady, které mi při zpracování práce poskytla. Dále děkuji žákům 2. a 3. ročníku za vstřícnost při realizaci pozorování. Děkuji také své rodině, která mi během celého studia byla velkou oporou.

Anotace

BUBENÍČKOVÁ, Michaela. *Vzdělávací program Začít spolu v ZŠ Mozaika, o.p.s.* Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2019. 128 s. Diplomová práce.

Cílem diplomové práce je vytvořit týdenní plán výuky ve druhém ročníku základní školy s programem *Začít spolu* a v podmínkách Základní školy Mozaika, o.p.s. tento plán realizovat. V teoretické části jsou stručně popsány alternativní školy v České republice a blíže charakterizován vzdělávací program *Začít spolu* a Základní škola Mozaika, o.p.s. Praktická část diplomové práce je zaměřena na konkrétní týdenní plán, jeho realizaci a následné zhodnocení s doporučením pro další práci. Zvolenou metodou je vlastní pozorování.

Klíčová slova

Alternativní vzdělávání, alternativní školy, vzdělávací program *Začít spolu*, Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.

Anotace

BUBENÍČKOVÁ, Michaela. *The Educational Program Step by Step at Mozaika School*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2019. 128 pp. Diploma Thesis.

The aim of the present thesis is to propose a one-week education plan for the second grade of elementary school with application of Step by Step education program. The plan is then put into practice in ZŠ Mozaika, o.p.s. elementary school. The theoretical part briefly describes alternative education in the Czech Republic and provides detailed description of Step by Step program and ZŠ Mozaika, o.p.s. elementary school. The practical part focuses on the plan itself, its realization and evaluation with recommendation for future improvements. The method used is personal observation.

Keywords:

Alternative education, alternative schools, educational program Step by Step, General Education Framework for elementary and lower secondary grades

Obsah

Úvod.....	10
1 Vymezení pojmů.....	12
1.1 Vzdělávací programy v České republice.....	13
2 Alternativní školy	17
2.1 Historie alternativních škol	18
2.2 Klasické reformní školy	19
2.2.1 Waldorfská škola	20
2.2.2 Montessori škola	21
2.2.3 Freinetova pracovní škola	23
2.2.4 Jenská škola	25
2.2.5 Daltonská škola.....	26
2.3 Církevní školy	27
2.4 Moderní alternativní školy	28
3 Program Začít spolu.....	31
3.1 Historie.....	31
3.2 Standardy programu Začít spolu a standardy učitele	32
3.3 Pilíře programu Začít spolu.....	34
3.4 Třída	35
3.5 Struktura dne	37
3.6 Centra aktivit.....	38
3.7 Hodnocení v Začít spolu	39
3.8 Portfolia.....	40
4 Základní škola Mozaika, o. p. s.	42
4.1 Základní informace	42
4.2 Charakteristika školního vzdělávacího programu	45
4.3 Akce školy během školního roku.....	46

4.3.1	Zahájení školního roku	46
4.3.2	Zahajovací pobyt.....	47
4.3.3	Pobyt na horách	51
4.3.4	Vánočnění	51
4.3.5	Školní závěrečná slavnost.....	52
4.3.6	Společné projektové dny.....	52
5	Týdenní plán	54
5.1	Vymezení týdenního plánu	54
5.2	Představení 2. ročníku.....	58
5.3	Rozvrh 2. ročníku.....	59
6	Příprava týdenního plánu	61
6.1	Pondělí 8. října 2018	61
6.1.1	Český jazyk, matematika, centra aktivit	62
6.2	Úterý 9. října 2018	73
6.2.1	Sněm, český jazyk, psaní do písanky, centra aktivit.....	74
6.3	Středa 10. října 2018	80
6.3.1	Český jazyk, hudební výchova, centra aktivit	81
6.4	Čtvrtek 11. října 2018	85
6.4.1	Anglický jazyk, matematika, centra aktivit	86
6.5	Pátek 12. října 2018.....	93
6.5.1	Anglický jazyk, čtenářská dílna, centra aktivit.....	94
7	Reflexe týdenní práce v centrech aktivit a doporučení.....	100
7.1	Centrum ateliéru.....	100
7.2	Centrum matematiky.....	101
7.3	Centrum českého jazyka	102
7.4	Centrum psaní	104
7.5	Centrum vědy.....	106

8	Naplnění týdenních didaktických cílů	108
8.1	Český jazyk	108
8.2	Matematika.....	110
8.3	Anglický jazyk	112
8.4	Člověk a jeho svět	113
8.5	Naplnění klíčových kompetencí.....	115
9	Shrnutí týdenního plánu.....	118
	Závěr	119
	Seznam literatury	121
	Internetové zdroje	124
	Seznam tabulek	126
	Seznam obrázků.....	126
	Seznam příloh	127

Úvod

*“When I was 5 years old,
my mother always told me that happiness was the key to life.
When I went to school,
they asked me what I wanted to be when I grew up.
I wrote down ‘happy’.
They told me I didn’t understand the assignment,
and I told them they didn’t understand life.”*

(John Lennon)

Diplomovou práci začínám citátem od Johna Lennona, protože si myslím, že důležitou emoci, která žáky vnitřně motivuje k učení, je právě radost. Škola by měla být instituce, která dítěti pomůže vhodnými metodami vyrůst v dospělého jedince, který je nejen prospěšný společnosti, ale i šťastný a umí si vážit sám sebe. Pro školy by nemělo být prioritou jen množství získaných dovedností a vědomostí. Měly by ve vzdělávacím procesu využívat tuto základní lidskou emoci – radost z poznávání a úspěchu, a tím u žáků podporovat vnitřní motivaci.

Již několik let pracuji na Základní škole Mozaika, o.p.s. v Rychnov nad Kněžnou. Během své praxe se často setkávám s negativními názory veřejnosti na alternativní školství. Na školeních nebo setkáváních různých škol jsem potkala pedagogy, kteří o programu Začít spolu již slyšeli, ale neuměli si představit, že by i jen některé prvky z tohoto programu zařadili do své výuky. Jako důvody udávali obavu z nenaplnění povinných výstupů nebo čas, který by zabrali přípravou center aktivit. Svoji diplomovou práci jsem chtěla představit týdenní rámeček, ve kterém na prvním stupni pracujeme. Příprava týdenního plánu a jeho následná realizace může být chápána jako malý výsek celku. Jelikož publikací o tomto programu je málo a já sama jsem nenalezla takovou, která by se přípravě výuky věnovala tak, aby si každý dovedl představit, jak v tomto programu probíhá, rozhodla jsem se, že týdenní výuku připravím, zrealizuji a vyhodnotím její průběh.

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou, jejíž hlavním cílem je vymezit základní pojmy související s alternativním vzděláváním, poskytnout stručný popis alternativních

škola a ucelený popis vzdělávacího programu Začít spolu, jeho historii a rozšíření v České republice.

Cílem praktické části diplomové práce je vytvořit týdenní plán výuky ve 2. ročníku základní školy ve vzdělávacím programu Začít spolu (dále jen ZaS) a jeho ověření v praxi na Základní škole Mozaika, o.p.s. Tento týdenní plán by mohl sloužit jako inspirace pro další učitele, kteří by v programu ZaS chtěli začít pracovat nebo převzít jeho některé specifické prvky do výuky.

1 Vymezení pojmů

V první kapitole vymezím pro lepší orientaci pojmy související s pedagogickou činností, tradičním a alternativním školstvím. Stručně představím Rámcový vzdělávací program se zaměřením na Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV) pro první stupeň, na cíle a klíčové kompetence.

Žák

Žákem je označována osoba, která je v roli vyučovaného subjektu bez ohledu na její věk (Průcha a kol., 2009).

Základní vzdělávání

Podle portálu Národní ústav pro vzdělávání (2011–2018) je v dnešní době základní vzdělávání jediné povinné vzdělávání pro všechny děti v České republice (dále jen ČR) a řídí se § 36–43 školského zákona. Výuka probíhá na základních školách a školách speciálních. Cílem základního vzdělávání je získání základů pro další celoživotní učení. Vzdělávání probíhá na základní škole, škole, třídě, oddělení nebo skupině zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona, na nižším stupni víceletých gymnázií a konzervatoří v osmiletém oboru vzdělání tanec.

Základní škola

Dle pedagogického slovníku je škola „*společenská instituce, jejíž tradiční funkcí je poskytovat vzdělání žákům příslušných věkových skupin v organizovaných formách podle určitých vzdělávacích programů. Pojetí a funkce školy se mění se změnami společenských potřeb. Stala se místem socializace žáků, podporujícím jejich osobnostní a sociální rozvoj a připravujícím je na život osobní, pracovní a občanský.*“ (Průcha a kol., 2009, s. 238).

Základní škola je instituce, ve které žák zahajuje a absolvuje povinnou školní docházku. Skládá se z devíti ročníků, které jsou rozděleny do dvou stupňů – 1. stupeň (1.- 5. ročník) a druhý stupeň (6. - 9. ročník). Vyučování na prvním stupni je většinou vedeno jedním pedagogem, na druhém vzdělávají pedagogové podle své aprobace. Výuka na základní škole vychází z Rámcového programu pro základní vzdělávání, podle kterého má škola

vytvořený Školní vzdělávací program. Mezinárodní kód pro klasifikaci ve vzdělání je pro první stupeň ISCED 1 a pro druhý ISCED 2 (RVP ZV, 2017).

Tradiční školství

Tradiční škola se zaměřuje na učivo, převládá zde výklad učitele nad samostatnou činností žáka. Nejčastěji frontální výukou pedagogové předávají žákům informace místo kompetencí (Britské listy, 2018).

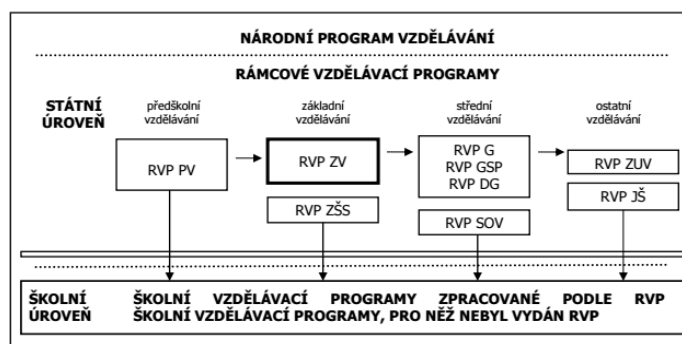
Alternativa a alternativní

Slova alternativa a alternativní jsou odvozena z latinského slova „Alter“, které znamená „ten druhý“ a předpokládá možnost volby (Svobodová, Jůva, 1996).

Význam slova alternativa, podle Akademického slovníku cizích slov, znamená výběr nebo možnost volby mezi dvěma nebo několika vzájemně se vylučujícími se možnostmi. Alternativním je označováno vše, co je založeno na možnosti volby mezi dvěma nebo více možnostmi alternativ (Průcha, 2012).

1.1 Vzdělávací programy v České republice

V České republice v současné době základní vzdělávání probíhá podle Školského zákona č. 561/2004Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Programy pro rozvoj vzdělávání jsou kurikulární dokumenty vytvořené na státní a školní úrovni, viz Obr. 1 (RVP ZV, 2017).

Obr. 1 - Schéma rozdělení a návaznosti vzdělávacích programů

Zdroj: Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (2017, s. 5)

Na státní úroveň patří centrální dokument Národní program vzdělávání v ČR (tzv. Bílá kniha) a Rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP). Tyto dokumenty byly zformulovány Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT ČR) a schváleny Parlamentem. Národní program vzdělávání stanovuje hlavní vzdělávací oblasti, obsahy a prostředky, vymezuje počáteční vzdělávání jako celek. RVP vycházejí z Bílé knihy a dělí se podle jednotlivých etap vzdělávání a typu škol (předškolní vzdělávání, základní vzdělávání, základní umělecké vzdělávání, jazykové vzdělávání apod.). Rámcové vzdělávací programy jsou závazné pedagogické dokumenty, které *„vycházejí z nové strategie vzdělávání, zdůrazňují klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných dovedností a vědomostí v praktickém životě. Vychází z celoživotního vzdělávání. Podporují pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání.“* (Národní ústav pro vzdělávání, 2011-2018).

RVP ZV pro 1.stupeň

„RVP ZV Základní vzdělávání na 1. stupni usnadňuje svým pojetím přechod žáků z předškolního vzdělávání a rodinné péče do povinného, pravidelného a systematického vzdělávání. Je založeno na poznávání, respektování a rozvíjení individuálních potřeb, možností a zájmů každého žáka (včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, žáků nadaných a mimořádně nadaných). Vzdělávání svým činnostním a praktickým charakterem a uplatněním odpovídajících metod motivuje žáky k dalšímu učení, vede je k učební aktivitě a k poznání, že je možné hledat, objevovat, tvořit a nalézat vhodnou cestu řešení problémů.“ (RVP ZV, 2017, s. 8).

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, navazuje na RVP pro předškolní vzdělávání a předchází koncepci RVP pro střední vzdělávání. Cílem RVP ZV je žákům pomoci v rozvíjení a utváření klíčových kompetencí a poskytnutí spolehlivého základu všeobecného vzdělávání orientované především na situace blízké běžnému životu a na praktické jednání. Jsou to například tyto cíle:

- Vedení žáků k všestranné, účinné a otevřené komunikaci;
- Umožnění žákům osvojení si strategie učení;
- Motivovat žáky pro celoživotní vzdělávání;

- Vedení k toleranci a ohleduplnosti k druhým lidem, jiným kulturám a duchovním hodnotám;
- Učit žáky žít společně s ostatními lidmi;
(RVP ZV, 2017, s.8-9)

Klíčové kompetence a průřezová témata

Nové pojmy, které definuje RVP ZV jsou klíčové kompetence a průřezová témata. Rozvoj klíčových kompetencí je jedním ze základních cílů základního vzdělávání. RVP ZV (2017, s. 10) definuje klíčové kompetence jako „*souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Jejich výběr a pojetí vychází z hodnot obecně přijímaných ve společnosti a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a k posilování funkcí občanské společnosti. Klíčové kompetence nestojí vedle sebe izolovaně, různými způsoby se prolínají, jsou multifunkční, mají nad předmětovou podobu a lze je získat vždy jen jako výsledek celkového procesu vzdělávání. Proto k jejich utváření a rozvíjení musí směřovat a přispívat veškerý vzdělávací obsah i aktivity a činnosti, které ve škole probíhají.*“

Mezi klíčové kompetence základního vzdělávání patří:

- Kompetence k učení;
- K řešení problémů;
- Komunikativní;
- Sociální a personální;
- Občanské;
- Pracovní.

(RVP ZV, 2017, s. 10)

Průřezová témata mají žákům reprezentovat problémy současného světa. Škola má povinnost zařadit všechna témata do vzdělávání na 1. a 2. stupni základní školy, ale nemusí je zařadit do všech ročníků. Tematické okruhy, obsah a způsob realizace pak stanovuje Školní vzdělávací program (dále jen ŠVP). Průřezová témata jsou:

- Osobnostní a sociální výchova;
- Výchova demokratického občana;
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech;

- Multikulturní výchova;
- Environmentální výchova;
- Mediální výchova.

(RVP ZV, 2017, s. 126)

Na základní škole Mozaika se snaží o prolínání jednotlivých témat ve všech předmětech, protože ani v běžném životě od sebe nejsou oddělena.

Učivo na všech typech škol v České republice vychází z RVP. Podle RVP si každá škola vytvořila svůj ŠVP, ve kterém nejen vycházela z kompetencí, ale také z filosofie školy, charakteristiky školy, regionu apod. Rámcový vzdělávací program dává školám určitý základ, ale svým nastavením také jistou volnost při nastavování rámce vzdělávání na konkrétní škole.

Základní škola Mozaika, stejně jako jakákoliv jiná škola, má svůj ŠVP, který je přístupný veřejnosti. Při tvorbě ŠVP pedagogové vycházeli z RVP ZV, filosofie školy a vzdělávacího programu ZaS, což se například projevilo v měsíčních tématech. Tato témata se promítají do projektů, které jsou rozděleny do 9 měsíců. Měsíční témata se každý rok opakují, ale pojetí projektů se mění. Mezi měsíční témata patří:

- Místo, kde žijí;
- Příroda na podzim;
- Lidé v minulosti a dnes;
- Vánoce, rodina, mezilidské vztahy;
- Lidské tělo a zdraví;
- Kultura a společnost;
- Planeta Země;
- Příroda na jaře;
- Cestování;
- Celoškolní projekty probíhající v průběhu roku.

(Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání Mozaika, 2017)

Žáci si tak upevňují poznatky z minulých ročníků a zároveň získávají nové poznatky a zkušenosti.

2 Alternativní školy

V kapitole Alternativní školy je uvedeno několik definic a obecných informací. Moderní alternativní školy, mezi které patří také vzdělávací program Začít spolu, vycházejí, anebo čerpají prvky z tradičních alternativních škol, proto se v této kapitole zaměřím na bližší charakteristiku, jejich filosofii a specifické rysy.

V současné době vzrůstá zájem o alternativní školství. Pro snazší pochopení alternativních škol v této kapitole na začátek vymezím pár definic alternativních škol a několik společných znaků. Krátce popíši historii vzniku alternativního vzdělávání. Následně se zaměřím na alternativní školy, stručně shrnu jejich historii a znaky typické pro daný typ. U některých alternativních škol uvedu jejich zastoupení v České republice.

Alternativní školou je nazýván jakýkoliv škola (soukromá, státní), která se odlišuje od státního nebo tradičního proudu určité vzdělávací soustavy. „*Pojem „alternativní škola“ nebo „alternativní vzdělávání“ je mnohovýznamový a užívá se často jako synonymický ekvivalent k jiným pojmům jako je netradiční škola, volná škola, svobodná škol, otevřená škola, nezávislá škola aj. v této oblasti vládne – nejen v češtině, ale i v ostatních jazycích – terminologický chaos komplikovaný odlišným chápáním pojmu „alternativní škola“ v jednotlivých zemích, v jednotlivých pedagogických teoriích aj.*“ (Průcha, 2012, s. 17).

Lawton a Gordon definují alternativní školy jako vzdělávací instituce nabízející vzdělávání, které je odlišné od toho, co nabízí státní nebo jiné tradiční instituce (Lawton, Gordon, 1993).

Jinou definici alternativních škol, se kterou se také ztotožňuji, uvádí ve své knize Alena Hrdličková „*Alternativní škola je školou, která mění tradiční paradigma výchovy, a to zejména svým pohledem na dítě, přičemž její působení je většinou i součástí širších společenských změn, z nichž vychází, k němž ale i často svým pojetím dává impulsy (např. různá ekologická hnutí, propagace zdravého způsobu života apod.). Je alternativou, jinou možností, vedle oficiální masové školy, z jejíž kritiky většinou vychází.*“ (Hrdličková, 1994, s. 13).

Znaky alternativních škol

Charakteristika alternativních škol neurčuje, zda je státní nebo soukromá, ale liší se od hlavního tradičního vzdělávacího proudu. Mezi společné znaky alternativních škol patří například:

- Přátelský vztah mezi žákem a učitelem;
- Spolupráce s rodinou, otevřenost veřejnosti;
- Mezipředmětová výuka a komplexní výchova;
- Slovní hodnocení;
- Vedení k odpovědnosti při rozhodování;
- Uzpůsobení prostředí s ohledem na děti;
- Snaha podpořit přirozenou touhu dětí učit se a poznávat.

(Národní informační centrum pro mládež, 2018)

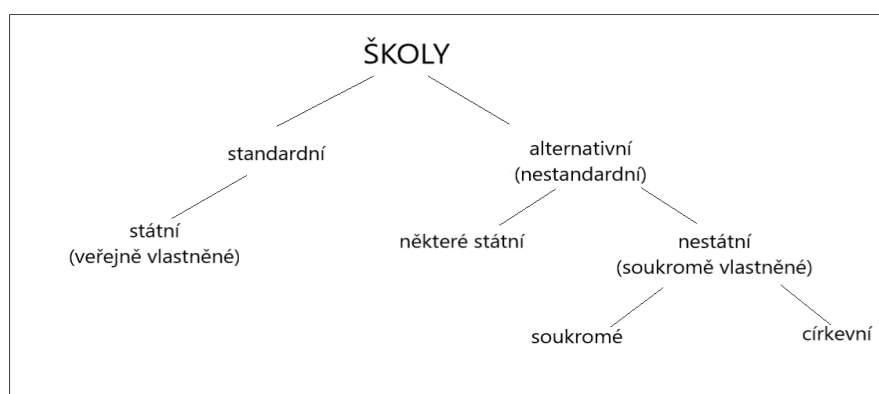
2.1 Historie alternativních škol

O alternativních školách se začalo hovořit na přelomu 19. a 20. století. Společnost té doby byla nespokojená se stávajícími školami a hledala lepší možnosti vzdělávání dětí. Měnil se pohled na dítě, které se dostávalo do popředí vzdělávacího systému (tzv. pedocentrismus) a bylo vnímáno jako individuum, které má své specifické potřeby dané věkem. Z tohoto důvodu začalo ve světě vznikat velké množství různých alternativních škol. V současné době jsou alternativní školy nedílnou součástí vzdělávání žáků na státní i soukromé úrovni a díky úsilí rodičů a pedagogů o zlepšení podmínek vzdělávání se bude jejich množství rozšiřovat (State University, 2018).

Počet a variabilita alternativních škol jsou v současné době velké, proto je těžké se v nich orientovat (Pecháčková, Václavík, 2014). Alternativní školy se dělí podle různých hledisek. Například slovenský psycholog a pedagog M. Zelina ve své knize *Alternatívne školstvo: alternatívne školy, alternatívna pedagogika, alternatívne pedagogické koncepcie a smery* (2000) dělí školy podle doby vzniku školy – alternativní školy 1. poloviny 20. století a alternativní školy 2. poloviny 20. století, podle zřizovatele – státní, soukromá, církevní škola nebo podle filosofické teorie, která danou školu inspirovala.

Pro snadnější orientaci mezi těmito školami je vhodné si je rozdělit podle společných znaků. Pro diplomovou práci jsem si vybrala rozdělení podle Jana Průchy, který je dle mého nejsrozumitelnější a v ČR nejpoužívanější. Ve své knize alternativní školy dělí do třech hlavních skupin: klasické reformní školy, církevní školy a moderní alternativní školy (Průcha, 2012).

K lepšímu pochopení pojmu alternativní škola zde uvádím schéma, které uvedl ve své knize profesor Jan Průcha (2012).

Obr. 2 - Druhy škol podle kritéria „Alternativnost“

Zdroj: Převzato z Průcha (2012, s. 26)

2.2 Klasické reformní školy

Klasické reformní školy začaly vznikat v 1. polovině 20. století jako kritika na tradiční školství. Přicházely s novou koncepcí výuky. V hlavní roli byli žáci, učitel neměl zasahovat do jejich přirozeného vývoje. Preferovány byly individuální cíle. Přiměřenost, aktivnost a celistvost jsou hlavní principy klasických reformních škol. Mezi klasické reformní školy patří:

- Waldorfská škola;
- Montessoriovská škola;
- Freinetovská škola;
- Daltonská škola.

(Průcha, 2012)

2.2.1 Waldorfská škola

„Dokonce i ten nejchytřejší se od dětí může nesmírně naučit.“

Rudolf Steiner

Waldorfská škola patří mezi nejznámější a nejrozšířenější typ klasické reformní školy. První škola tohoto typu byla založena v roce 1919 v německé obci Waldorf u Stuttgartu na žádost továrníka Emila Molta pro děti zaměstnanců zdejší továrny na cigarety. Zakladatelem byl rakouský filosof a pedagog Rudolf Steiner (1861-1925). Koncept školy vycházel z jeho teorie antroposofie (pedagogická soustava o výchově člověka). Antroposofie je duchovní věda, která vychází z přesvědčení, že člověk má svůj původ v duchovním světě a sestává se ze tří částí, a to z fyzické, duševní a duchovní. Později se waldorfské školy začaly z Německa rozšiřovat do celé Evropy, USA, Kanady a Austrálie. (Waldorfské školy, 2008; Grecmanová, Urbanovská, 1996).

Hlavní principy waldorfské pedagogiky

Dle Steinerja znamená antroposofie toto: *„Kdo chce pozorovat živoucí organismus, musí obrátit svou pozornost na to, jak se jednotlivé staví k celku a naopak, jak se tento celek odráží v jednotlivém. Člověk nemůže rozumět myšlenkovým procesům v mozku, když nezkoumá činnost srdce. A tak je to také ve škole. Vychovatel nemůže porozumět jevům dětského organismu, když nevidí vlastnosti dospělého člověka. Lidský život je celek, je to organismus v čase. Dítě se učí v úctě vzhlížet k dospělým lidem. Tato úcta se v průběhu života mění. Neboť život je proměna.“* (Svobodová, Jůva, 1996, s. 19).

Waldorfská škola by měla být školou dvanáctiletou. Základní stupeň je tvořen 1. – 8. ročníkem, vyšší stupeň 9. – 12. ročníkem. Součástí může být waldorfská mateřská škola. Cílem waldorfské pedagogiky není jen člověka připravit na život znalostně, ale pomoci mu k harmonickému rozvoji jeho tvůrčích schopností a sociálních dovedností (Jůva, Svobodová, 1996). Žáci ve waldorfské škole nejsou hodnoceni známkami, ale slovní charakteristikou a doporučením pro další rozvoj.

Obsah vzdělávání je rozdělen do **bloků** (tzv. epoch). V blocích se žáci určitou dobu zabývají jedním předmětem (nejčastěji po dobu 3–4 týdnů), aby se do něho mohli více ponořit. Blok má tři části – rytmickou, hlavní, vypravovací. Mezi předměty na prvním

stupni, které se učí v blocích, patří český jazyk, matematika, prvouka, vlastivěda, přírodověda. Hudební výchova, tělesná výchova, výtvarná výchova a cizí jazyky se učí v klasických 45minutových blocích. Důraz je kladen kromě teoretických znalostí také na estetickovýchovné předměty, pracovní předměty a cizí jazyky. Speciálními předměty jsou **eurytmie** a **kreslení forem** (Alternativní školy, 2001-2018). „*Eurytmická práce na waldorfské škole zahrnuje široký rejstřík, od nejjednodušších rytmů a cvičení s tyčí v prvním roce až po náročná vystoupení na školním jevišti s lyrickým, dramatickým a hudebním představením.*“ (Calgren, 1991, s. 79). Místo učebnic se při výuce využívají různé encyklopedie, pracovní sešity a vědeckopopulární literatura.

Obr. 3 - Waldorfská třída

(Zdroj: Rudolf Steiner Schule Berlin, 2018)

V České republice je 13 základních škol a 3 střední školy. Zde uvádím pár příkladů:

- ZŠ waldorfská, Pardubice;
- ZŠ Waldorfská základní a střední škola Semily;
- Waldorfská základní škola a mateřská škola Brno;
- Waldorfská škola Příbram;
- Waldorfské lyceum Praha.

(Waldorfské školy, 2018)

2.2.2 Montessori škola

*„Dávat podněty do života a poskytovat pak dostatečný prostor ke svobodnému vývoji –
v tom je primární úloha vychovatele.“*

(Maria Montessori)

Mezi další klasické reformní školy patří Montessori škola. Škola je pojmenována podle italské lékařky, pedagožky a organizátorky boje za práva dětí a žen Marie Montessori (1870-1952). Počátky Montessori pedagogiky lze zařadit do roku 1907, kdy Maria Montessori otevřela v Římě Dům dětí (Casa dei Bambini). Z počátku to byla školka určena převážně pro žáky s mentálním postižením. Zde bylo vytvořeno edukační prostředí, které bylo pedocentrické a umožňovalo dětem přirozený vývoj v tzv. **senzitivních fázích** (Jůva, Svobodová, 1996; Kasper, Kasperová, 2008).

Důležité pro Montessori pedagogiku bylo vytvořit dětem prostředí, které vycházelo ze senzitivních fází, odpovídalo potřebám dítěte a bylo připravené tak, aby umožňovalo žákovi individualizaci. Pedagog byl v pozadí procesu učení, do popředí vstupovala vnitřní tvořivost dítěte. Maria Montessori objevila při pozorování žáků během jejich práce mimořádně silné a dlouhé soustředění na určitou činnost. Díky tomu u nich docházelo k vnitřnímu rozvoji. Tento jev nazvala tzv. **fenomén polarizace pozornosti** (Průcha, 2012).

Hlavní principy montessori pedagogiky

Žáci nejsou v montessoriových školách slučováni podle stejného věku, je odmítáno klasické rozdělování na ročníky. Žáci se učí ve věkově smíšených skupinách (1. - 3. ročník, 4. - 6. ročník, 7. - 9. ročník). Jsou vedeni k respektování, spolupráci, vzájemnému pomáhání, samostatnosti, zodpovědnosti a společnému soužití (Kasper, Kasperová, 2008).

Důležitým prvkem je tzv. **kosmická výchova**, která je zaměřená na přírodní vědy a vztah ke světu kolem nás. V této výchově se nejčastěji využívá projektové vyučování (Průcha, 2012). Montessori třída je rozdělena na několik oblastí. Ke každé oblasti náleží dobře přístupné police s pomůckami podle zaměření (matematika, český jazyk, kosmická výchova). Ve třídě je také umístěn koberec, který žáci využívají pro práci i společné setkávání. Při hodinách jsou využívány speciální didaktické pomůcky a materiál. Pomůcky jsou navrženy tak, aby si žáci mohli sami překontrolovat správnost svého výsledku.

Je zde absence jakýkoliv trestů nebo napomínání. Chyby jsou vnímány jako nutnost pro zkoumání hlubšího poznání. Učitel je zde vnímán jako facilitátor dítěte (Montessori ČR, 2018).

Obr. 4 - Ukázka didaktické pomůcky

Zdroj: Montessori ČR, 2018

V České republice je v současné době registrováno 60 základních Montessori škol. Zde uvádím několik příkladů Montessori škol v České republice:

- ZŠ Na rovině, Česká Třebová;
- MŠ a ZŠ Na Rovině, Chrudim;
- ZŠ Polabiny, Pardubice.

(Zdroj: Montessori ČR, 2018)

2.2.3 Freinetova pracovní škola

První školy tohoto typu vznikly ve 20. letech 20. století ve Francii. Z Francie se tento typ školy nejvíce rozšířil do Německa a Belgie. Zakladatelem je francouzský učitel Célestin Freinet (1896-1966). Jeho hlavní ideou byla myšlenka „*par la vie – pour la vie – par le travail* (z života – pro život – práci)“ (Průcha, 2012, s.53). Freinet chtěl pomocí různých činností zlepšit vzdělání prostých lidí a vycházel z toho, že by měla práce uspokojovat jejich hlavní potřeby – **sebevyjádření, komunikaci a tvoření** (Průcha, 2012).

Charakteristika freinetovské pedagogiky

Každá třída by měla mít vybavené pracovní koutky tzv. **pracovní ateliéry**, pro individuální i skupinovou práci, obsahující pomůcky a materiál pro práci. Žáci se v nich věnují činnostem z oblasti vědy, přírody a techniky, domácím pracím, jazykové komunikaci i umělecké tvorbě (Průcha, 2012). Zadané úkoly a vybavení, které mohou

při řešení úkolů používat, by jim měly dávat možnost objevovat a zkoumat, protože „*skutečně důležité nejsou vědomosti, nejsou to ani objevy, důležité je zkoumání.*“ (Svobodová, Jůva, 1996, s. 58).

Ve výuce je upřednostňována „**svobodná výchova**“ – žák si sám může zvolit práci, své tempo i postupy. Kázeň by měla plynout z pracovních povinností a režimu. Výuka neprobíhá v klasických vyučovacích hodinách, ale je řízena **týdenním plánem**, který tvoří učitel s jednotlivými žáky. Na konci týdne se zhodnotí dodržování plánu, výsledky práce a dosažené úspěchy. Hodnocení by mělo vést žáky k vnitřnímu zhodnocení své práce (Svobodová, Jůva, 1996).

Jednou z nejdůležitějších technik, která se na tomto typu škol využívá, je technika **volného psaní**. V rámci určitého časového úseku by měli žáci napsat libovolné písemné dílo. Téma, druh slohového útvaru a rozsah si volí každý jedinec sám. Po dokončení psaní dobrovolníci přečtou svůj text. Nejlepší práce jsou vystaveny na třídní nástěnce, popřípadě vydány ve školním časopise. Dle Rýdla to jsou texty „*jejichž obsah děti nejvíce zajímá a o kterém nejvíce přemýšlejí*“ (Rýdl, 1994, s. 52). Zkušený pedagog z těchto textů vyčte spoustu informací (vnitřní rozložení autora, náladu, hodnoty žáka apod.). Při psaní žák rozvíjí nejen slohové vlohly, ale i pravopis a vyjadřovací schopnosti. Při psaní mohou žáci využívat **pracovní knihovnu** „*obsahující informativní sešity, které podněcují k dalším pracovním činnostem i k bádání, nyní včetně audiovizuálních materiálů*“ (Průcha, 2012, s. 53).

Freinet se snažil o modernizaci výuky, proto do ní zakomponoval gramofony, magnetonové přehrávače, zpětné projektor. V dnešní době je také využívána moderní výpočetní technika, jako jsou tablety, počítače a DVD. Součástí školy je také **školní kartotéka**, kde žáci najdou rozříděné texty se základním učivem, testy a informace o úkolech a jejich řešení. Mezi další prvek patří školní **tiskárna**. Díky malé školní tiskárně žáci zasahují do celého procesu výroby výtisku. Nejprve musí vytvořit text, který následně přepracují tak, aby byl graficky a gramaticky správně. Poté ho vysázejí z jednotlivých písmen a následně na tiskařském lise vytisknou. Během celého postupu si žáci procvičují gramatiku, vyjadřovací schopnosti, spolupráci, skupinovou práci, jemnou a hrubou motoriku a trpělivost (Rýdl, 1994).

V současné době není v České republice registrovaná žádná základní škola s tímto konceptem (Alternativní školy, 2018).

2.2.4 Jenská škola

„Jenská škola je chápána jako společenství s rodinnou atmosférou, přirozené a podnětné prostředí pro svobodný rozvoj.“ (Alternativní školy, 2018).

Zakladatelem této alternativní školy byl Peter Petersen (1884-1952). Tento německý pedagog byl průkopníkem snah o novou výchovu. Vycházel z reakce na herbatismus, spojil reformní a experimentální pedagogiku a vytvořil koncepci pro nový typ reformní školy. Koncept jenského plánu byl otevřený novým vlivům, metodám i formám vyučování (Skutil, Zikl a kol., 2011). Čerpal prvky z jiných alternativních škol, a to především z Montessori a Freinetovy pedagogiky (Rýdl, 1994; Kasper, Kasperová, 2008).

Charakteristika jenské pedagogiky

Hlavním rysem jenského plánu je *„vytvoření bohatého, podnětného a volného edukačního prostředí pro děti.“* (Průcha, 2012, s. 54). Třídy neboli **„školní obytné pokoje“** připomínají dětský pokoj. Na přípravě těchto pokojů se podílejí také žáci.

Žáci se vzdělávají v učebních (**kmenových**), věkově různorodých skupinkách. V těchto skupinkách se starší žáci stávají patrony mladších žáků.

Vyučování se řídí týdenními plány, ve kterých se rytmicky střídají 4 pedagogické situace – **rozhovor, hra, práce a slavnost**. Další specializaci si žáci sami vyberou z volitelných nepovinných předmětů (Průcha, 2012).

V jenském plánu nejsou žáci hodnoceni škálou známek, ale slovně (Kasper, Kasperová, 2008).

Tento typ alternativní školy je využíván především v Holandsku (více jak 200 škol), v Německu a Belgii. V České republice od roku 1996 vzdělávají podle tohoto programu dvě jenské školy:

- ZŠ Hučák v Hradci Králové;
- ZŠ Kairos v Praze.

(Alternativní školy, 2018).

2.2.5 Daltonská škola

Daltonský plán vznikl ve Spojených státech amerických jako reakce na nedostatek tříd. Na vzniklou situaci se hledalo takové řešení, které by umožnilo hromadné a efektivní vzdělávání s menším počtem potřebných pedagogů. Hlavním problémem všech nalezených řešení bylo „*udržet v účelné činnosti všechna oddělení, a přitom vyhovět požadavkům rozdílného nadání, sklonů a zájmů žáků.*“ (Svobodová, Jůva, 1996, s. 49)

První daltonská škola byla experimentální škola v Daltonu ve státě Massachusetts v USA, kterou založila Helen Parkhurstová (1887-1973). Parkhurstová byla americká učitelka, která se inspirovala u své učitelky Marie Montessori. Teoretické základy a praxi této školy popsala ve své knize *Education on the Dalton Plan* (1923). Ze Spojených států amerických se Daltonská škola rozšířila do Velké Británie a Holandska. V České republice se spíše uplatňuje výuka v tzv. daltonských blocích (Singule, Rýdl, 1988).

Principy daltonské pedagogiky

Mezi základní daltonské principy patří **volnost, spolupráce a samostatnost**.

„*Daltonské školy jsou někdy charakterizovány jako “školy s uvolněnou třídní strukturou”, což vystihuje důležitý rys této alternativní školy. Zároveň však je koncepce daltonského plánu kritizována kvůli určitým potížím, které vznikají při jeho praktické realizaci. Jak uvádějí Svobodová a Jůva (1996, s. 50), obtíže způsobuje např. nedostatečné opakování látky, které je pro zapamatování nutné, dále nesystematické získávání poznatků, a hlavně přílišné spoléhání na žakovu aktivitu...*“ (Průcha, 2012, s. 55).

Na začátku školního roku je všem žákům rámcově představeno učivo, které by měli mít na konci roku všichni osvojené. Individuálně si s učiteli konkrétních předmětů vyjednávají náplň a kritéria pro úspěšné dokončení daného předmětu. Žák si **svobodně** pro každý

předmět vytvoří svůj program práce na celý měsíc i s výsledky, kterých má na konci dosáhnout. Přebírá tak zodpovědnost za způsob učení, jeho průběh a výsledek. Tím, že si sám zvolí program, je veden vnitřní motivací k **samostatnosti**. Pro dosažení stanovených výsledků může pracovat se spolužáky v dobře vybavených učebnách. Díky tomu je žák veden k dalšímu základnímu principu daltonského plánu – ke **spolupráci** (Röhner, Wenke, 2003).

Žáci jsou zde hodnoceni známkami i slovním hodnocením, záleží na směrnici konkrétní školy. Důležitou součástí hodnocení je dialog mezi pedagogem a žákem na konci stanoveného období. Při hodnocení mohou žáci uvést pocity z provedené práce, důvody jejich volby, popřípadě upřesnit důvody jejich neúspěchu. Dialogem s učitelem získávají žáci dovednost sebekriticky hodnotit svoji práci, kritiku dávat a přijímat (Průcha, 2012).

Každá třída na 1. stupni má v rozvrhu stanovený přesný počet hodin pro tzv. **daltonský blok**. V těchto blocích mají žáci svůj plán práce, podle kterého si libovolně volí, který předmět si v bloku splní, na konci celého bloku musí mít každý žák splněny všechny zadané úkoly. Přehled zadaných úkolů mají žáci k dispozici na tzv. daltonské informační tabuli (Národní informační centrum pro mládež, 2018).

V České republice se vyučuje Daltonský plán na 18 školách, jsou to například:

- ZŠ a MŠ Chalabalova, Brno;
- ZŠ Moravská Třebová;
- ZŠ Třebíč;
- Biskupské gymnázium Bohuslava Balbína, Hradec Králové.

(Národní informační centrum pro mládež, 2018)

2.3 Církevní školy

Církevní školy jsou nestátní soukromé školy. Zařazení církevních škol mezi alternativní školy není úplně tak jednoduché. Jak uvádí pedagog Průcha (Průcha, s.57) „*jsou alternativou k běžným, standardním školám státním (veřejným). Alternativnost církevních škol spočívá nikoliv pouze v typu zřizovatele, ale především ve specifických pedagogických a didaktických.*“ Jejich úkolem je vzdělávat žáky v humanistických a přírodních vědách a předávat jim křesťanské zkušenosti.

Jejich specifika jsou především v obsahu kurikula a cílech vzdělávání. Mezi klasickými vyučovacími předměty se zde často vyučují předměty, jako jsou latina a náboženství. Cizí jazyky mívají od 1. ročníku. Jejich dalším specifickým rysem jsou ideologické principy, principy křesťanství, kulturní tradice a křesťanská etika. Jsou vyučovány v předmětech, jako je křesťanská nauka, křesťanská etika, náboženství aj. Výhoda některých církevních škol tkví také v tom, že připravuje žáky na profese, které nepokryje učivo na standardních školách (např. regenschori chrámové hudby, konzervátor církevních památek, příprava pro náboženskou a charitativní činnost atd.) (Průcha, 2012).

Církevní školy mají dlouhou historii, existovaly u nás už před rokem 1948. S nástupem totalitního režimu byly tyto školy zrušeny. Nově církevní školy začaly být zřizovány krátce po listopadu 1989. Ze začátku měly vzrůstající tendence, ale současný počet žáků navštěvujících církevní školy je nízký. V dnešní době je v České republice zřízeno více než 120 církevních škol katolickou, evangelickou, židovskou církví nebo menšími církevními a náboženskými společnostmi, z toho 30 základních škol. (Průcha, 2012). Zde uvádím několik příkladů:

- Základní škola maltézských rytířů, Kladno;
 - Mateřská škola a základní škola sv. Augustina, Praha;
 - Církevní základní škola, Borohrádek.
- (Arcibiskupství pražské, 2013-2019)

2.4 Moderní alternativní školy

Tímto termínem jsou označovány všechny školy, které nespádají do tradičního školství ani mezi církevní školy a přímo nevycházejí z koncepcí reformní pedagogiky (Průcha, 2012).

Jsou zakládány přibližně od 70. let 20. století a mají vysoký počet variant v různých zemích. Jejich názvy jsou také velmi bohaté. V Německu jsou takové školy označovány jako „svobodné školy“ (freie Schulen), ve Švýcarsku a Rakousku se používá také označení „aktivní, demokratická, kreativní nebo kooperativní škola“. Mezi moderní alternativní školy patří například:

- Zdravá škola;

- Škola s programem Začít spolu;
- Komunitní škola a vzdělávání;
- Škola s programem Projektové vyučování;
- Škola bez ročníků;
- Nezávislá škola;
- Cestující škola;
- Otevřená škola, otevřené vyučování;
- Magnetová škola;
- ITV – Integrovaná tematická výchova;
- Škola s volnou architekturou;
- Škola 21. století;
- Škola s programem Čtením a psaním ke kritickému myšlení;
- Harmonická škola
- V současné době je mezi alternativní vzdělávání řazeno tzv. domácí vzdělávání. Podmínky pro toto vzdělávání jsou vymezeny §41 školského zákona. (Průcha, 2012).

Nejčastěji vznikají na popud učitelů nebo rodičů, kteří chtějí odlišné vzdělávání od toho tradičního autoritativního, s výchovou respektující práva dítěte. Moderní školy jsou charakteristické svojí flexibilitou a dynamičností.

Počet vybraných alternativních škol, které jsem uvedla v předchozích podkapitolách, jsem na závěr kapitoly shrnula do jedné tabulky.

Základní škola	Počet registrovaných škol v ČR
Waldorfská škola	13
Montessori škola	60
Freinetova pracovní škola	0
Jenská škola	2
Daltonská škola	18
Církevní škola	30
Začít spolu	61

Tab. 1- Vybrané alternativní školy v ČR

Jak je vidět v Tabulce 1, Montessori školy a školy s programem Začít spolu jsou nejčastějším typem alternativních škol v ČR. Dle mého názoru je to způsobeno tím, že lze jednoduše v každé základní škole zřídit jen některé třídy. Školy tak mohou uspokojit poptávku rodičů, aniž by musely měnit celý svůj koncept.

3 Program Začít spolu

V praktické části diplomové práce popíši a zrealizuji týdenní výuku na základní škole, která vzdělává podle programu Začít spolu. Proto bych v jednotlivých částech této kapitoly chtěla přiblížit tento program, jeho historii, pilíře a metody využívané ve výuce.

Obr. 5 - Logo Začít spolu

Zdroj: Škola Mikulčice, 2018

3.1 Historie

Vzdělávací program Step by Step vznikl v 90. letech 20. století v USA jako reakce na komplikovanou situaci ve vzdělávání menšin. Hlavní otázkou bylo, jak zajistit všeobecné vzdělání všem lidem mladé populace, hlavně sociokulturně znevýhodněným dětem imigrantů. Projekt byl založen na základě nových poznatků o fungování lidského mozku a ověřených vzdělávacích postupů. Program Step by Step kladl důraz na to, aby se ve škole žáci učili společně a navzájem od sebe. Důležité bylo otevření školy rodině a široké veřejnosti. Program vycházel z myšlenek světových pedagogů, např. Montessori, Pestalozziho, Rousseaua, a především z freinetovské pedagogiky (Alternativní školy, 2018; Průcha, 2012).

Program je zaštitěn mezinárodní organizací s názvem International Step by Step Association (ISSA). Tato organizace byla založena v Nizozemsku v roce 1999. V současné době působí ISSA po celém světě (od Ameriky, přes západní a střední Evropu po Asii). Finančně je tento projekt podporován Sorosovou nadací jako součást projektu Open Society Funds (Dujková, Gardošová a kol., 2004).

V České republice se program Step by Step začal realizovat pod názvem Začít spolu. První vzdělávací instituce s tímto programem byly mateřské školy, které v roce 1994 dostaly souhlas MŠMT ČR k realizaci. Finanční prostředky jim poskytla nadace Open Society Fund Praha. V roce 1995 bylo již do projektu zapojeno 10 mateřských škol. Tyto mateřské školy začaly časem působit jako školy modelové. Od roku 1996 mohl být vzdělávací program Začít spolu realizován také na základních školách. Program se průběžně přizpůsoboval našim podmínkám a sociokulturním tradicím. V současné době se učí podle této filosofie na 100 mateřských školách, přibližně na 61 základních školách a na neznámém počtu škol, kde fungují třídy s filozofií tohoto programu. Sdružení Step by step o.p.s. podporuje cca 22 tréninkových center, která vzdělávají další pedagogy a nabízí kurzy a semináře, které by měly přispívat ke zlepšení vzdělávání v České republice. (Krejčová, Kargerová, 2011)

V současné době v tomto programu vzdělává 61 základních škol, jsou to například tyto:

- ZŠ Mozaika, o.p.s., Rychnov nad Kněžnou;
- ZŠ Školamyšl, Litomyšl;
- ZŠ Povrly, Povrly;
- ZŠ Lesní Liberec, Liberec;
- ZŠ Pod Montací, Náchod;
- ZŠ kpt. Jaroše, Trutnov.

(Začít spolu, 2018)

3.2 Standardy programu Začít spolu a standardy učitele

Kvalita učitele je v programu ZaS vnímána, stejně jako materiální prostředí a správně nastavené výstupy, jako klíčová a zásadně ovlivňující kvalitu vzdělávání. Za tímto účelem vytvořil tým odborníků Mezinárodní profesní standardy ISSA (dále jen Standardy). Cílem vytvoření těchto Standardů bylo zlepšení výuky a programů, které jsou zaměřeny na dítě a vytvoření evaluačního nástroje nejen pro učitele. Jsou určeny učitelům, ředitelům, rodičům a zákonným zástupcům, univerzitním pedagogům, zástupcům z řad ministrů atd. Mohou sloužit učitelům jako nástroj pro reflexi jejich práce a hledání cesty dalšího profesního rozvoje.

Standards prezentují principy programu ZaS, kterými se zabývám v kapitole 3.3. V rámci tohoto programu Standards také slouží jako podklad pro akreditaci učitelů mateřských nebo základních škol. Mezi organizace, které pořádají různé semináře a mohou poskytnou akreditaci, patří v České republice organizace Step by Step Česká republika. (Kargerová, Krejčová, Maňourová, 2011)

Dle Kargerové, Krejčové a Maňourové se tyto Standards týkají těchto oblastí:

- Komunikace;
- Rodina a komunita;
- Inkluze, rozmanitost a demokratické hodnoty;
- Plánování a hodnocení;
- Výchovně vzdělávací strategie;
- Učební prostředí;
- Profesní rozvoj;

(Kargerová, Krejčová, Maňourová, 2011, str. 2)

Ve Standardech je popisným jazykem popsáno, co by měl konkrétně učitel v jednotlivých oblastech dělat, jak by se měl chovat k žákům a rodičům, jaké volit postupy a metody práce atd. V obrázku 6 uvádím příklad pozorovacího archu, který může sloužit například učitelům k evaluaci jejich práce.

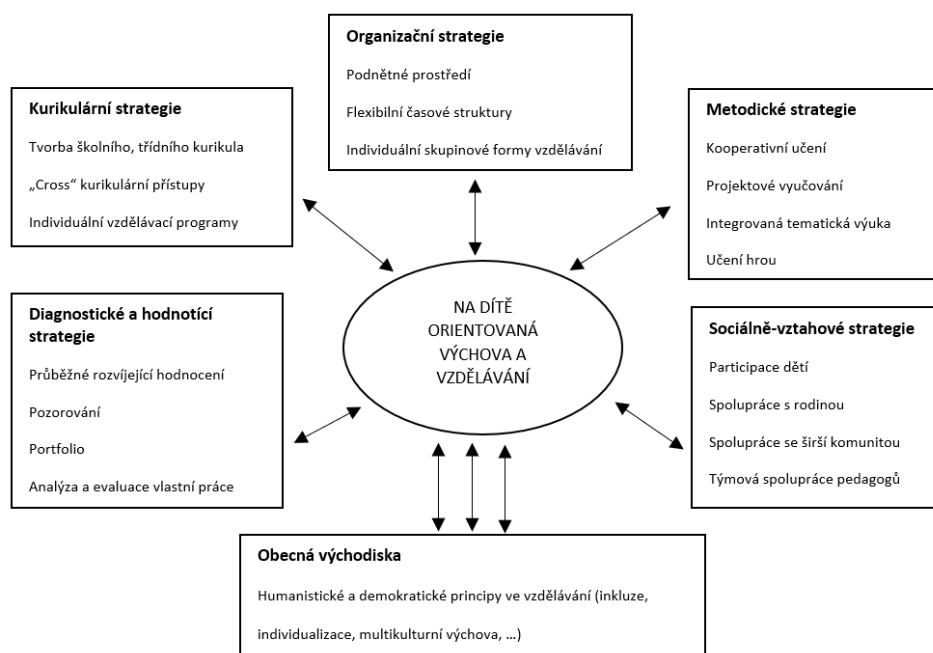
5. Plánování a evaluace		Hodnotící škála
Učitel vytváří plány, které se řídí národními standardy, programovými cíli a individuálními potřebami dětí a uplatňuje systematický přístup pro sledování a posuzování pokroku každého dítěte.		S: Soustavně pozorovatelný O: Občasné pozorovatelný Z: Zřídka pozorovatelný Zakroužkujte odpovídající písmeno níže.
Seznam ukazatelů kvality	Hodnocení	Poznámky (Poznámky označte číslem odpovídajícím danému ukazateli)
5.3 Učitel zapojuje do plánovacího procesu děti, rodiny i další odborníky. <ul style="list-style-type: none"> • Využívá zájmů dětí jako vodítka pro prezentaci obsahů učiva smysluplným způsobem. • V plánování zohledňuje specifické zájmy rodiny, pedagogických pracovníků a dalších členů komunity, aby zajistila rozmanitost učebního prostředí. • Při plánování využívá úvah dětí nad jejich pracemi, znalostmi a zážitky. 	S O Z	
5.4 Učitel využívá nejrůznějších evaluačních strategií, přičemž se vyhýbá předpojatosti a stereotypům. <ul style="list-style-type: none"> • Shromažďuje zdroje informací (např. historky, vyprávění, seznamy ověřující realizaci individuálních plánů a rozhovory se dětmi), které se vážou k tomu, jak děti tráví volný čas, pracují s materiály, využívají jazyk, řeší problémy, komunikují, spolupracují. • Sbírá ukázky písemných a výtvarných prací dětí, magnetofonové záznamy hlasitého čtení, diktované příběhy, osobní záznamy z četby a záznamy o účasti skupiny v projektech. 	S O Z	
Jméno třídy _____ Pozorovatel _____ Datum _____		

Obr. 6 - Pozorovací arch naplňování Standardů

Zdroj: Step by step ČR, 2018

3.3 Pilíře programu Začít spolu

Na schématu vytvořeném Věrou Krejčovou pro vzdělávací program Začít spolu jsou znázorněny základní principy.

Obr. 7 - Východiska a strategie programu Začít spolu

Zdroj: Vzdělávací program začít spolu (Krejčová, Kargerová, 2011)

Mezi hlavní pilíře Začít spolu patří **individuální přístup** ke každému dítěti z hlediska jeho přirozených a specifických potřeb a díky tomuto přístupu je rozvíjena jeho schopnost celoživotního vzdělávání. Individualizace je způsob výuky, při níž zůstávají zachovány heterogenní třídy jako základní sociální jednotka a provádí se diferenciací vnitřní, obsahová i metodická, která respektuje různé potřeby dětí. (Průcha, Walterová, Mareš, 2003)

Žák má v programu Začít spolu možnost zvolit si vlastní cíle, cestu ke splnění povinných úkolů, za které si nese zodpovědnost. Díky individualizaci při výuce úspěšně probíhá inkluze žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Další důležitý pilíř programu Začít spolu je **spolupráce s rodinou** dítěte. Rodiče jsou vnímáni jako první učitelé dítěte. O svých dětech vědí nejvíce a nesou zodpovědnost za vzdělávání svých dětí, proto jsou důležitou součástí plánování výchovně-vzdělávacích strategií. Rodiče jsou vnímáni také jako partneři školy. Dostávají příležitost podílet

se na chodu školy. Ve škole jsou vítáni kdykoliv. Škola je otevřena nejen rodičům, ale i širší veřejnosti. Významným prvkem v procesu učení je život, který probíhá i mimo školu a navazuje na aktuální společenské události, které nás obklopují v běžném životě (např. volby, státní svátky, Den Země, ekologicky udržitelné cestování, migrace, Celé Česko čte dětem atd.). Kontext Začít spolu směřuje k rozvoji principů demokracie. Mezi hlavními prioritami je rozvoj hodnot a charakteru občana demokratického státu.

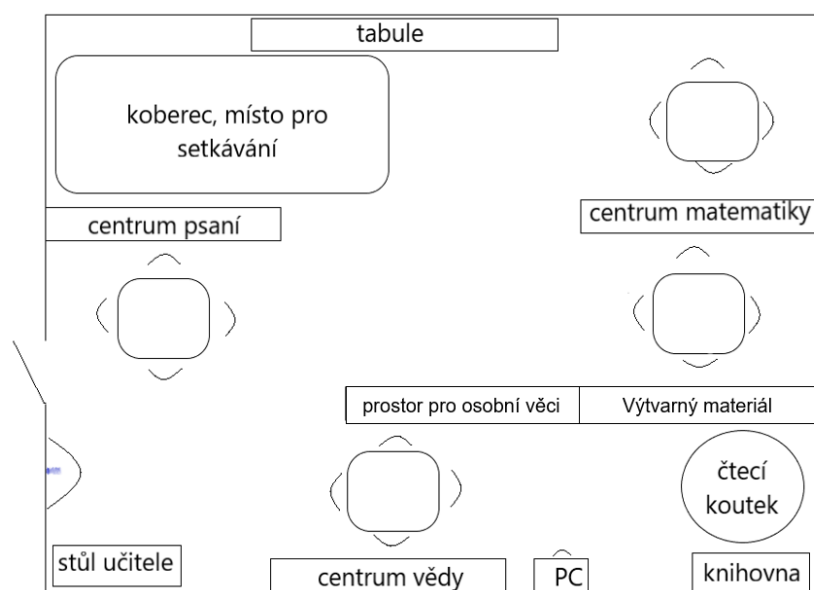
Pro realizaci úspěšného vzdělávání žáků přispívá pozitivní **atmosféra a bezpečné, nesoutěživé a podnětné prostředí**. Podnětné prostředí je zajištěno jednak z hlediska sociálního, tak z hlediska materiálního. Je zde kladen velký důraz na spolupráci mezi sebou. Žáci společně s učitelem vytvářejí třídní pravidla chování a spolužití. Takto vytvořená pravidla lépe přijímají a dodržují. Materiálně podnětné prostředí je zajištěno odlišným uspořádáním a vybavením třídy, která se tak liší od tříd v tradiční škole. Výhodou tohoto programu je jeho **otevřenost**. Škola i učitelé mohou myšlenky programu přizpůsobit svým možnostem, možnostem dítěte a jiným důležitým podmínkám, např. kultuře, tradicím.

Začít spolu zdůrazňuje pro efektivní učení **aktivizující výukové strategie**. Mezi hlavní strategie, které se v tomto programu využívají, patří kooperativní učení, projektové vyučování nebo integrovaná tematická výuka.

Důležitou součástí vzdělávání je **učitel**, který není vnímán jako ten, co vzdělává, ale jako pomocník či průvodce na cestě vzděláváním, prostředník ve vzdělávacím procesu. Učitel plánuje kurikulum, analyzuje učivo a formuluje cíle, které vychází z RVP, rozhoduje o konkrétních strategiích pro jejich dosažení. Pozoruje a hodnotí práci dětí. Spolupracuje s rodiči, slouží jako vzor, ale také se od dětí učí nové věci a má potřebu dalšího celoživotního vzdělávání (Krejčová, Kargerová, 2011; Průcha, 2012; Alternativní školy, 2018; Step by tep, 2018).

3.4 Třída

Třída v programu Začít spolu je uspořádána do menších pracovních koutků, tzv. center aktivit. S ohledem na individuální a inkluzivní přístup, dále na způsob práce typický pro Začít spolu a organizaci práce je ve třídě Základní školy Mozaika, o.p.s. 15 dětí.

Obr. 8 - Třída ve škole s programem Začít spolu

Zdroj: Vlastní archiv

V každé třídě by měl být také prostor pro společné setkávání. Tento prostor je většinou ohraničen velkým kobercem, může být doplněn polštářky. Toto místo je velmi důležité. Žáci zde začínají a ukončují svůj školní den a scházejí se zde, kdykoliv je potřeba. Prostor třídy je rozdělen políčkami na pracovní sektory. Zde mají různé materiály a pomůcky, které jim slouží k jejich práci. Nemusí se ptát a dovolovat učitelky nebo asistentky, samostatně s pomůckami hospodaří a zodpovídají za ně. Součástí tohoto prostoru je místo, které je vyhrazené pro každého žáka. Zde si žák nechává své osobní pomůcky, učebnice a práci, kterou ukládá do svého portfolia. Uspořádání třídy 2. ročníku ZŠ Mozaika viz Obr. 8 – Třída ve škole Začít spolu. Při plánování rozmístění třídy jsem pracovala nejen s filosofií programu ZaS, ale také se složením 2. ročníku. V loňském roce byla třída rozdělena velkou policovou skříní kvůli odpolední družině, která v této třídě měla k dispozici prostory k užívání. Letošní školní rok je družina v jiné místnosti, vznikl nám tu volný prostor, který je skrytý za touto skříní od zbytku třídy. Vzniklý prostor jsem pro žáky, kteří rádi pozorují, zkoumají nebo experimentují, upravila tak, aby zde pro ně vznikl koutek vědy, ve kterém nechybí různé pomůcky na pokusy, mikroskopy, ale také pomůcky na vaření. Díky oddělení od třídy zde mohou žáci nerušeně pracovat. Tuto část třídy také často využívají jako čtecí koutek nebo koutek, kde si mohou odpočinout nebo jen relaxovat. Přestože hnízda

zůstávají na stejných místech, žáci si alespoň jednou za dva měsíce vymění své místo. Každé dítě během školního roku sedí s každým spolužákem. Snažím se tím podporovat dobré klima třídy a vztahy mezi spolužáky.

Důležitou součástí je výzdoba třídy, která odpovídá zrovna probíranému tématu. Žáci tak mají neustále na očích svoji práci. Kromě materiálního prostředí je kladen důraz na sociální prostředí. Ve třídách nalezneme třídní pravidla. Společně vytvořená pravidla visí v podobě písemné úmluvy ve třídě na dobře viditelném místě. Tuto smlouvu podepíší všechny děti jako potvrzení, že s těmito pravidly souhlasí. V úmluvě jsou uvedena podstatná pravidla, která jsou napsaná srozumitelným a pozitivním jazykem. S pravidly žáci pracují po celý školní rok, mohou je doplňovat nebo měnit. Kromě těchto pravidel jsou v tomto prostředí důležité vztahy mezi spolužáky a mezi žáky a učiteli (Krejčová, Kargerová, 2011).

Seskupení stolů, kterým říkáme hnízda, mají stálé místo. Žáci dle potřeby místo mění s jinými spolužáky. Děláme to především proto, aby se naučili spolupracovat se všemi. Děti si na tento postup zvykly a nevdají jim vyměnit si místo s někým jiným.

Nástěnky obsahují materiál nebo pomůcky, které patří k centru, u kterého se nachází daná nástěnka. Žáci tak vědí, kam se mohou podívat nebo kde si půjčí potřebnou pomůcku.

3.5 Struktura dne

Struktura dne ve třídě Začít spolu je rozdělena do čtyř hlavních částí. Každý den začíná v komunikačním kruhu na místě, které je pro něj určené, většinou je to na koberci. Žáci si společně přečtou ranní dopis, který může obsahovat informace o průběhu dne, úkoly spojené s tématem, evokaci nového učiva apod. V kruhu si také navzájem sdělují své zážitky, učí se naslouchat druhým a v neposlední řadě dodržovat dohodnutá pravidla komunikace. Ranní kruh trvá přibližně 20 minut.

Poté následuje společná práce v tzv. triviu. Žáci se učí samostatně, ve dvojicích nebo ve skupinách ve dvojbloku, který trvá obvykle 90 minut. Během trivia se věnují učivu z matematiky, českého jazyka, psaní a anglického jazyka. Hudební výchova se většinou neučí jako samostatný předmět, ale je součástí dne. Přecházení mezi

jednotlivými předměty je dle potřeby dětí plynulé a nenásilné. Všichni žáci mají dostatek času na dokončení své práce, nejsou stresováni časovými limity. Výuka v triviu se liší podle učitele, ale často jsou využívány různé hry, skupinová práce, diskuze, zajímavé úkoly. Několik minut na konci trivia se scházejí v komunitním kruhu a uzavírají ranní blok, zapisují se do center, domlouvají si domácí úkoly. Po triviu následuje práce v centrech. Ta je více popsána v kapitole Centra aktivit.

Na závěr dne se žáci scházejí v hodnotícím závěrečném kruhu. Zde prezentují svoji práci, hodnotí ji, dávají si navzájem doporučení nebo ocenění a učí se přijímat zodpovědnost za svoji práci. Na základě zhodnocení své práce by si měli stanovit další cíle. Do hodnocení se zapojují všichni, tedy žáci, asistent a učitel. Tato část trvá 20–30 minut a měla by končit pozitivním naladěním na další výuku (Krejčová, Kargerová 2011; Alternativní školy, 2018; Začít spolu, 2018).

3.6 Centra aktivit

Centra aktivit jsou různě tematicky rozdělena. V každém centru je pracovní „hnízdo“ vytvořené z několika lavic. Ke každému takto vytvořenému pracovnímu místu náleží dobře přístupné police s velkým množstvím materiálů a didaktických pomůcek, které náleží k centru podle jeho konkrétního zaměření. Vybavení každého koutku by mělo žáky stimulovat k aktivitě. Během dne se učí experimentováním, hrou, manipulací, prací na konkrétním úkolu individuálně i společně. Na vytvoření koutků se podílí také žáci. Je vhodné mít pracovní koutky a jejich vybavení zřetelně označené. Vedle sebe by měla být umístěna přibližně stejně hlučná centra, aby se žáci při práci nerušili, například centra psaní a čtení vedle centra matematiky, centra kostek vedle centra pokusů a objevů.

Učivo, kterým se žáci zabývají v centrech, odpovídá ŠVP a vztahuje se k určitému tématu. Žák si v daný den sám volí centrum aktivity, ve kterém bude pracovat. Jedinou podmínkou při výběru je, že během stanoveného období žák navštíví postupně všechna centra. Mezi nejčastější centra patří centrum matematiky, centrum českého jazyka a psaní, centrum ateliéru, centrum vědy a objevů, centrum čtení.

Na začátku každého centra si žáci mohou rozdělit své role, např. tišič, časoměřič, čtenář, mluvčí. Po rozdělení rolí si společně přečtou dopis, který obsahuje všechny informace

a kritéria, které potřebují ke splnění práce. Poté řeší úkoly, které jim byly v centru zadány. Některé úkoly řeší samostatně, ostatní ve dvojicích nebo ve skupině, svým tempem a způsobem. Pokud má některý žák práci hotovou, plní náročnější úkoly, pomáhá spolužákům nebo si zvolí libovolnou práci, jako je například čtení knihy. Při práci v centrech je nejdůležitější spolupráce mezi spolužáky.

V centrech aktivit mají žáci na práci 60 až 90 minut. Součástí centra je i jeho úklid, kontrola. Na konci všichni písemně zhodnotí svou práci. Žákovo sebehodnocení by mělo být doplněno o hodnocení práce učitelem. Takové hodnocení by mělo být zpětnou vazbou pro žáka a informativní vazbou pro rodiče. Hodnocení si žák vkládá do svého portfolia (Průcha, 2012; Krejčová, Kargerová 2011).

3.7 Hodnocení v Začít spolu

Hodnocení je dle Dvořákové „*vyjádření výsledků a učebních činností žáka ve vztahu k plánovanému cíli.*“ (Kasíková, Vališová, 2011, s.249). Je to proces shromažďování informací o dítěti. Slouží jako zpětná vazba pro dítě a jeho rodiče o kvalitě jeho školní práce, ale také jako motivace pro jeho další práci (Kreisllová, 2008).

V programu Začít spolu se na hodnocení klade velký důraz. Hlavním cílem je umožnit všem žákům odpovídající vzdělávání, proto je každé dítě porovnáváno především samo se sebou a se svými pokroky, ne se spolužáky. Při hodnocení je důležité, aby byl učitel konkrétní, nejlépe popisný. Při hodnocení by neměl používat subjektivní pocity. Práce žáků by měla být hodnocena pozitivně. Klasické hodnocení známkou nemůže zcela vystihnout žákovy dosažené výsledky, proto jsou žáci v programu Začít spolu hodnoceni slovně. Učitel průběžně hodnotí žáka ústně během vyučování nebo písemně například do týdenního hodnocení. Frekvence hodnocení také závisí na domluvě rodiče, žáka a učitele.

Na Základní škole Mozaika, o.p.s. by měl být každý žák hodnocen z hlavních předmětů v elektronické žákovské knížce minimálně jednou měsíčně, domů by si měl jednou týdně nosit sebehodnocení s hodnocením učitele. Slovní hodnocení se používá také při závěrečném hodnocení, které žáci dostávají písemnou formou (Vališová, Kasíková, Bureš, 2011; Wiliam, Leahyová; 2016, Inkluzivní škola, 2018).

3.8 Portfolia

Portfolio patří mezi základní prostředky, které jsou v programu Začít spolu používány k hodnocení. „*Portfolio = nástroj pro dlouhodobé shromažďování informací o výsledcích, postupu učení a dalších charakteristikách souvisejících se vzděláváním konkrétního žáka/yně*“ (CERMAT, 2007)

Portfolia můžeme rozdělit na několik typů podle jejich účelu. Sběrné portfolio obsahuje veškerou práci žáka za určité období. Do sběrného portfolio je možné také zahrnout poznámky učitele nebo rodičů. Dalším typem portfolio je výběrové portfolio. Do takového portfolio si žák ukládá nejúspěšnější práce. Výběrové portfolio slouží především k prezentaci a k nahlédnutí veřejnosti. Třetím typem je hodnotící portfolio, které obsahuje práce, podle kterých je žák hodnocen. S hodnotícím portfolio pracuje žák, učitel i rodiče. Mělo by obsahovat záznamy učitele z pozorování, práce dokládající pokroky žáka, popis jeho zájmů, sebehodnotící archy vyplněné žákem apod.

V programu Začít spolu se nejčastěji využívají hodnotící portfolio vedená ve formě šanonů nebo zakladačů. Každý žák si vede své portfolio, kde si shromažďuje výsledky své práce, hodnocení, důkazy o zvládnutí určitého učiva během celého roku. Jeho prostřednictvím pracují na svém sebehodnocení. Portfolio by mělo kromě prací žáka obsahovat také písemné záznamy o práci žáka, které si během vzdělávacího procesu vytváří pedagog. Pro sledování pokroku žáka je důležité, aby všechny práce nebo výtvary obsahovaly datum.

Kontrola portfolio může probíhat několika způsoby, jedním z těch častějších je, že žák dostane za určité období prostor k tomu, aby mohl vybrat ze své práce takovou, na které je vidět, co se naučil a jaký pokrok udělal. U každé vybrané práce by měl být napsán důvod, proč si tuto konkrétní práci zvolil. Vybranou práci pak zařadí do svého portfolio. Pracovat se svým portfolio se žáci učí během celé školní docházky. Je to dovednost, která se jim v budoucím životě bude určitě hodit např. při žádosti o nové zaměstnání, při kariérním postupu, při výběru dalšího vzdělávání, k přijímacím zkouškám. Je důležité, aby žák znal důvod vedení portfolio, jedinečně tak se snaží vést portfolio správně a svědomitě (Metodický portál inspirace a zkušenosti učitelů, 2018; Institut pro podporu inovativního vzdělávání, 2016; Wiliam a Leahyová, 2016).

Na ZŠ Mozaika získává žák svoji první zkušenost s hodnotícím portfoliem při triádě. Před triádou si musí připravit své portfolio, které by mělo obsahovat práce, které jsou důkazem o jeho posunu ve vzdělání nebo také práce, pro něho z určitého důvodu důležité. Při prezentaci těchto důkazů musí zdůvodnit, proč si tyto konkrétní práce vybral a jaký důkaz obsahují.

Vzdělávací program Začít spolu má své specifické rysy a strukturu dne, která je povinná. I přesto mají učitelé volnost při výběru aktivit a činností, které jsou vhodné pro žáky, které vzdělávají. Toto je, dle mého názoru, velké pozitivum tohoto programu, díky kterému může být každý jedinec úspěšný dle svých možností.

4 Základní škola Mozaika, o. p. s.

„Každý jsme neopakovatelnou mozaikou, kterou nám může okolí pomoci objevit, a my mu pak budeme prosvětleni sluncem barevně zářit na cestu.“

(ŠVP, 2014)

V praktické části se zaměřím na týdenní plán výuky. Tento plán budu realizovat na ZŠ Mozaika, o.p.s. v Rychnově nad Kněžnou. Proto čtvrtou kapitolu zacílím na tuto základní školu. Popíši informace, myšlenky školy a její specifické akce během školního roku.

Obr. 9 - Logo školy ZŠ Mozaika, o.p.s.

Zdroj: Moodle ZŠ Mozaika o.p.s., 2018

4.1 Základní informace

Historie

Škola byla založena rodiči, kteří nebyli spokojeni se stávajícím způsobem výuky na běžných státních školách. Jejich cílem bylo vytvořit prostředí, které bude u žáků podporovat přirozenou touhu poznávat a rozvíjet se ve všech svých individuálních možnostech. Škola svoji činnost zahájila v roce 1992 ve městě Vamberk, kde sídlila v areálu tamní mateřské školy.

Škola od svého vzniku několikrát změnila své působíště. V roce 2000 se přestěhovala z Vamberka do Rychnova nad Kněžnou, kde sídlila v jedné budově Střední průmyslové školy. Pro nedostatek prostoru musel v roce 2007 tuto budovu opustit druhý stupeň a škola měla od sebe na několik let odloučený první a druhý stupeň. V roce 2014 se oba stupně opět spojily a dnes celá škola sídlí v budově Střední průmyslové školy v Rychnově nad Kněžnou (Školní vzdělávací program, 2018).

„Mozaičané“

Školu v současné době navštěvuje 92 žáků, z toho 52 na prvním a 40 na druhém stupni. Škola má současně pod sebou zaregistrovaných 30 žáků vzdělávaných v domácím vzdělávání. V každém ročníku je minimálně jeden žák se specifickými vzdělávacími potřebami, na škole jsou integrováni 4 žáci s Aspergerovým syndromem. Díky individuálnímu přístupu a spolupráci učitelů, asistentů s rodiči, mohou být i tyto děti úspěšné ve vzdělávacím procesu základní školy. Na škole učí 14 učitelů, většina z nich učí předměty na prvním i druhém stupni. Kvůli vysoké integraci žáků se specifickými potřebami je na škole zaměstnáno 6 asistentů pedagoga. Většina asistentů je sdílených – jeden asistent ve třídě spolupracuje s více žáky.

Základní informace

ZŠ Mozaika je úplná základní škola. Skládá se z devíti ročníků. Některé ročníky jsou spojovány. Spojování ročníků závisí na počtu žáků ve třídě, v současné době se každý ročník spojuje alespoň na některé předměty, aby se žáci učili spolupracovat také s žáky z jiných ročníků. Maximální počet žáků ve třídě je 15.

Každý ročník má svoji třídu. Dále je zde několik tříd, které jsou k dispozici všem. Jsou to různě vybavené prostory, například „myšárna“, keramická dílna, dílna pro pracovní činnosti. Počítačovou třídu a tělocvičnu nemá škola svoji, ale využívá prostory Střední průmyslové školy.

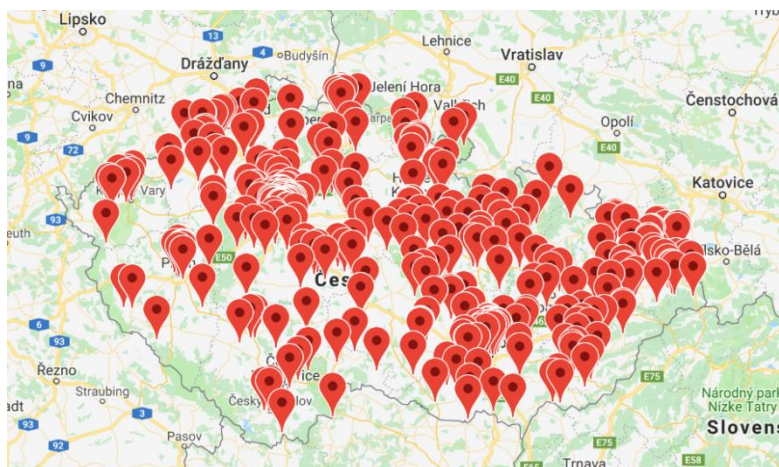
K výuce je také využíván školní pozemek, kde se uskutečňuje pravidelná praktická výuka. Zde žáci přijdou do kontaktu s přírodou, učí se pěstovat rostliny a zjišťují, co vše obnáší péče o zahradu. Vypěstovanou úrodu si dále zpracují podle potřeby.

Součástí školy je místnost, které žáci dali název „čajárna“. Je to společenská místnost se školní knihovnou, kde si všichni, kteří jsou součástí školy, mohou uvařit čaj, zahrát na klavír, relaxovat, číst nebo se scházet s dalšími lidmi. Pro manipulaci s elektrickými spotřebiči platí pravidla, která si vytvořili sami žáci na začátku školního roku.

Škola se snaží v žácích vybudovat ekologické návyky, proto jsou v každé třídě odpadkové koše na tříděný odpad, na chodbách jsou koše na baterie, sklo, tetrapaky, elektrický odpad a bioodpad. Žáci mohou také biologický odpad házet přímo do vermikompostéru, který se nachází na společné chodbě.

ZŠ Mozaika je součástí projektu Evropská dobrovolnická služba. Do školy pravidelně docházejí mluvčí z různých států. Jsou součástí výuky, mohou si připravit různé aktivity nebo hry. Žáci s nimi komunikují převážně anglicky, zlepšují si tím slovní zásobu a komunikace v cizím jazyce se pro ně stává přirozenou součástí mluvy.

Další projekt, kterého je škola součástí, se nazývá Rodiče vítáni. Je zaštiťován společností EDUin. Školy, které se do projektu přihlásí a splňují dané podmínky, získají certifikát a značku Rodiče vítáni. Takto označená škola je otevřena rodičům a široké veřejnosti. V současné době má certifikát 435 škol. Pro základní školu je dlouhodobým cílem být otevřená rodičům a veřejnosti a získat si jejich důvěru (Rodiče vítáni, 2018).

Obr. 10 - Mapa škol Rodiče vítáni

Zdroj: Rodiče vítáni, 2018

Posledním projektem, do kterého se škola zapojila, je projekt s názvem Edison. Tento program zaštiťuje MŠMT ČR. Je zaměřen na multikulturní vzdělávání, podporu komunikace v anglickém jazyce a spojování mladých lidí z různých zemí světa. Probíhá celý týden, během kterého stráví ve škole 8 vysokoškolských studentů. Studenti jsou součástí výuky, mají prostor pro přípravu a realizaci svého programu. Během tohoto programu mohou žáci hrát různé hry, účastnit se diskuzí a prezentací.

V roce 2018 se stala součástí školy dětská skupina Kamínek. Skupina, ve které mohou být vzdělávány děti od 2 do 7 let, mohla vzniknout díky projektu, který je spolufinancován Evropskou unií a jehož cílem je „rozšířit služby pravidelné péče o dítě předškolního věku prostřednictvím vybudování a provozu dětské skupiny a umožnit tak sladit pracovní, soukromý a rodinný život rodičů s malými dětmi.“ Děti jsou v této skupině vzdělávány podle zásad programu Začít spolu. Učí se různým dovednostem v centrech aktivit, měsíční plány korespondují s měsíčními plány základní školy. Pokud tedy pokračují na první stupeň, nejsou pro ně centra aktivit nic nového. Mezi další výhody patří setkávání dětí předškolního věku se staršími dětmi při různých aktivitách. Například v dubnu je plánovaný projekt o včelách. Přednášku si pro dětskou skupinu a žáky prvního a druhého ročníku připraví žák z devátého ročníku. (ZŠ Mozaika, 2018)

4.2 Charakteristika školního vzdělávacího programu

Charakteristiku školy bychom mohli vyjádřit pomocí zkratky M.O.Z.A.I.K.A., protože:

M jako moderní škola. Tak, aby se učivo co nejvíce přizpůsobilo individuálním potřebám dětí, měli by pedagogičtí pracovníci v hodinách využívat různé postupy a přístupy k dětem. Postupy vychází z kontextu dané doby, tak aby byly moderní.

O jako otevřená škola. Pro zaměstnance školy je důležité znát a sdílet názory všech členů této školy. Nabízí prostor pro otevřenou diskuzi, hledání společných cest, individuálních iniciativ i pro sdílení názorů.

Z jako zajímavější škola. Při vzdělávání škola respektuje individualitu žáků a jejich aktuální rozpoložení psychického stavu.

A jako aktivní škola. Pedagogický sbor se snaží propojit výuku s běžným životem, rozvíjet kritické myšlení a posouvat hranice vzdělávání i mimo budovu školy.

I jako inovativní škola. Pro dosažení úspěchu každého dítěte je důležité hledat různé možnosti k dosažení jeho maxima. Při hledání všech cest k dosažení daného cíle je učitel v interakci s žákem a jeho zákonnými zástupci.

K jako kreativní škola. Všichni členové školy se snaží o to, aby u sebe i žáků podněcovali tvořivost.

A jako angažovaná škola. Škola se snaží spolupracovat s okolím, být jeho součástí a u žáků podporuje zapojení do občanského života formou různých projektů a školních akcí. (Školní vzdělávací program, 2018)

4.3 Akce školy během školního roku

Během školního roku jsou pro tuto školu typické některé akce, které se opakují, jen se mění jejich téma a cíle. Většiny akcí se mohou žáci zúčastnit dobrovolně napříč všemi ročníky. Na akcích, které nejsou určeny jen pro žáky, jsou vítáni rodiče, příbuzní i kdokoliv z veřejnosti.

4.3.1 Zahájení školního roku

Zahájení školního roku probíhá v současné době v Pelclově divadle. Židle jsou uspořádány do velkého kruhu, rodiče, žáci i učitelé nemají předem určené místo, díky tomu nejsou učitelé odděleni od rodičů a žáků.

Během zahájení jsou představeni žáci prvního ročníku, noví žáci a učitelé jednotlivých předmětů. Poté se oznámí důležité informace k novému školnímu roku a následuje společná píseň. Po ukončení zahajovacího ceremoniálu se žáci rozejdou ke svým třídním učitelům, kteří jim rozdají školní diář s informacemi důležitými pro školní rok a potřebné iniciály pro přihlášení do elektronické žákovské knížky a moodlu.

Před odchodem domů je pro všechny připravená nějaká aktivita. Například jeden rok všichni společně tvořili z papírových rukou kruh „Mozaiky“, jiný rok psali na připravené flipy svá očekávání od následujícího školního roku.

Obr. 11 - Příprava pro kruh z rukou

Zdroj: Vlastní archiv

4.3.2 Zahajovací pobyt

Zahajovací pobyt je nedílnou součástí školního roku. Pobyt je vždy první týden v září, účastní se ho všichni žáci, učitelé a asistenti. Zde se společně věnují danému tématu, které naplňuje ŠVP, sportovním a společenským aktivitám. Noví žáci se seznamují s ostatními spolužáky a učiteli. Tento pobyt bývá největší výzvou především pro prvňáčky, kteří jsou často poprvé mimo domov, bez rodičů v nové životní roli – roli školáka. Plánování i průběh pobytu vychází z programu ZaS a také z filosofie této základní školy. Pro bližší seznámení s touto školou mi přišlo důležité, tento pobyt podrobněji popsat.

Pro tento účel jsem si vybrala zahajovací pobyt, který jsme absolvovali na chatě Lorien v Nekoři. Téma tohoto pobytu bylo „25 let“. Toto téma bylo zvoleno k 25. výročí školy. Žáci se během pobytu vrátili o dvacet pět let zpátky do minulosti, zkoumali přítomnost a zamysleli se nad budoucností za 25 let.

První den „Příjezd“

Plán dne:

- Zabydlení pokojů, tvorba pravidel;
- Seznámení se spolužáky, program pro jednotlivé třídy;

- 25 let a naše rodina;
- Táborák.

Na pobyt se odjíždělo v 8:30. Přibližně o půl desáté oba autobusy dorazily k chatě Lorien. Žáci dostali klíče od svého pokoje a měli 30 minut na „zabydlení“. Poté jsme se všichni sešli ve společenské místnosti v podkroví, ve které jsme se scházeli celý pobyt. Nejprve jsme přivítali nové žáky, kteří dostali odznak s logem Mozaiky, poté si žáci s učiteli navrhli a odhlasovali pravidla pro bezpečný pobyt.

Po obědě a polední pauze každá třída strávila odpoledne se svým třídním učitelem. Během prázdnin dostali žáci za úkol s rodiči vyplnit dotazník „Před 25 lety...“. Dotazník, ve kterém měli zavzpomínat na dobu před 25 lety, mohli doplnit fotografiemi, novinovými články a jinými věcmi typickými pro tu dobu. Každý učitel se svojí třídou trávil tento čas na jiném místě. První třída šla na procházku. Na mýtince v lese jsme chvíli věnovali seznámení. Každé dítě se mělo představit a něco o sobě říci. Poté jsme si společně prohlédli a přečetli, co vyplnili s rodiči do dotazníku. Pro žáky bylo těžké představit si tu dobu, ale fotografie je velmi zaujaly.

Před večerí vznikla skupina dobrovolníků, která se stala školními novináři. Měla za úkol každý den vše zdokumentovat a psát krátké reportáže. Po večerí byl pro všechny nachystaný táborák s opékáním vuřtů. Během něho byla vyhlášena hra „na upíra“, která měla končit během týdne objevením „upíra“ nebo v pátek jeho společným odhalením.

Druhý den „Po stopách Mozaiky“

- Dopolední program;
 - Po stopách Mozaiky (žáci 1. stupně);
 - Výběr tématu – logo Mozaika, historie Mozaiky, fotodokumentace, myšlenky apod. (žáci 2. stupně);
- Odpolední aktivity dle výběru;
- Beseda s prvními „Mozaičany“.

Dopolední program byl rozdělen podle věku. První stupeň jel autobusem „po stopách Mozaiky“. Na každém místě, kde sídlila škola, si žáci mohli prohlédnout prostory a okolí školy. Na časovou osu vyznačili rok, kdy zde škola sídlila, a rok, kdy se stěhovala

na jiné místo. Další důkaz z návštěvy místa, který měli za úkol pořídit, byla fotografie z místa. Posledním úkolem, který museli žáci splnit, byl T-graf. Do něho měli zapsat výhody a nevýhody konkrétního sídla školy. Žáci z druhého stupně pracovali ve skupinách na zvoleném tématu. Každá skupina si vybrala jednu z nabízených možností a během dopoledního bloku měla vytvořit prezentaci na vybrané téma pro ostatní spolužáky. Způsob prezentace nebyl stejný, každá skupina si formu mohla zvolit. Dvě skupiny si zvolily počítačovou prezentaci, jedna měla prezentaci jako video, ale většina z nich byla formou plakátu.

V odpoledním bloku byly žákům nabídnuty tyto aktivity: společenské a deskové hry, stopovaná, sportovní hry, stavění domečků v lese. Žáci se během polední pauzy zapsali na vybranou aktivitu, které se po polední pauze zúčastnili.

Po večeri proběhla beseda s lidmi, kteří byli na začátku Mozaiky. Mezi účastníky byla zakládající členka školy z řad rodičů a tři absolventi, kteří patřili mezi první žáky školy. Žákům vyprávěli o svých zážitcích ze svých školních let. Mluvili o tom, jaký byl přechod ze základní školy na střední, o studiu na vysoké škole a o své práci. Popsali, co jim základní škola dala do budoucího života, zmínili také negativní zkušenosti. Nejvíce žáky zajímalo, jestli se stejně jako oni setkali s posmíváním žáků z klasických škol. Všichni tři absolventi měli s posmíváním zkušenosti. Avšak i přes tuto negativní zkušenost by žádný z nich nechtěl chodit na jinou základní školu.

Třetí den „Škola a my teď“

- Mozaika dnes;
- Odpolední aktivity;
- Stezka odvahy, diskotéka.

V dopoledním bloku se žáci rozdělili do skupin podle kritérií. Každá skupina měla za úkol vytvořit reklamu na ZŠ Mozaika. Formy vytvořených reklam byly dvě, a to video nebo plakát. Žáky práce na reklamě bavila, hotové výtvořky byly povedené. Výsledné práce byly další týden vystavené ve škole. Každý žák mohl na konci týdne dát hlas dvěma reklamám, které podle něj byly nejvydařenější. Reklama s nejvíce hlasy byla vystavena v novinách k příležitosti výročí Mozaiky.

Odpolední blok byl rozdělený na dvě části. V první části pracovali žáci ve skupinách. V nich měli napsat vzkaz pro mimozemšťany. Ve vzkazu popisovali nejen školu, ale také dnešní dobu. Někteří vzkaz psali, jiní kreslili.

V druhé části odpoledního bloku si žáci opět vybírali z nabízených aktivit, tentokrát z výletu na Pastviny a lodičky, ze střelby na cíl, z míčových her a výletu do Muzea řemesel v Letohradě.

Během předchozího školního roku dostali žáci osmého ročníku úkol vymyslet a připravit noční stezku. Je to každoroční rituál, kterým jsou tito žáci vítáni do posledního ročníku na základní škole. Proto se během tohoto odpoledne nezúčastnili žádné z nabízených aktivit, ale pro ostatní žáky připravovali svoji stezku odvahy, která probíhala večer. Mladší žáci chodili většinou po dvojicích. Ti, kteří si nebyli jistí, chodili po skupinkách nebo se aktivity neúčastnili. Aby žákům čekání rychleji uteklo, probíhala v jiné části střediska diskotéka, kterou si organizovali žáci sami.

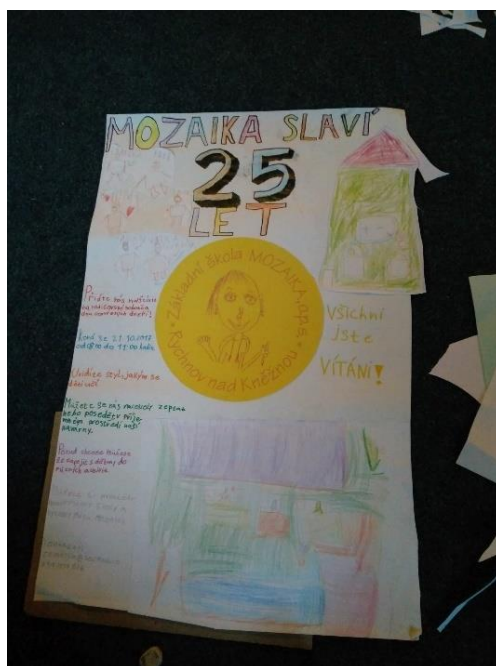
Čtvrtý den „Probudím se v roce 2042“

- Dopis budoucí generaci;
- Zakončení pobytu + reflexe pobytu;
- Odjezd.

Dopoledne se celý pedagogický sbor převlékl tak, jak si myslí, že bude vypadat za 25 let. V tomto kostýmu měl žákům evokovat úkol, který je dnes čekal. Žáci se měli zamyslet, jak si představují život za 25 let, co bude stejné a co jiné. Po probíhající diskuzi následovala samostatná práce. Každý žák měl napsat nebo nakreslit, jak si myslí, že bude vypadat a co bude dělat za 25 let. Poté ve dvojicích sdíleli, co napsali nebo nakreslili. Nakonec vytvořili čtveřice a mezi sebou sdíleli to, co je překvapilo u druhých spolužáků.

Posledním úkolem bylo přání. Žáci měli sami za sebe napsat škole, co jí přejí do budoucího života.

Po obědě jsme se všichni sešli ve společenské místnosti, dobrovolníci zhodnotili pobyt, přečetli svoje přání škole. Poté se všechna přání sesbírala, umístila do kovové schránky, která by se měla otevřít za 25 let.

Obr. 12 – Plakát vytvořený žáky

Zdroj: Vlastní archiv

4.3.3 Pobyt na horách

Každý rok se žáci účastní pobytu na horách. Jezdí všichni ti, kteří se přihlásí. Pobyt není omezen věkově, ale počtem volných míst v ubytovacím zařízení. Většinou jezdí přibližně 50 žáků. Během pobytu se žáci zdokonalují ve sjezdovém lyžování nebo na snowboardu a běžkování. Tento pobyt probíhá poslední týden 1. pololetí. Na konci tohoto týdne dostávají žáci vysvědčení. Ti, kteří jsou na pobytu, dostanou vysvědčení zde. Pro žáky, kteří zůstali ve škole, je připravená společná akce, například turnaj v kuželkách, kde na konci dostanou vysvědčení.

4.3.4 Vánočnění

Týden před Vánocemi probíhá akce, kterou nazýváme Vánočnění. Není jen pro žáky a jejich rodiče, ale je otevřena široké veřejnosti. Akce probíhá celé odpoledne. Během dopoledne žáci chystají výzdobu, připravují aktivity a také jídlo do kavárny. V kavárně se jídlo prodává za symbolické ceny, část peněz se použije na nákup nových knih do školní knihovny a zbytek peněz se použije na to, co si žáci sami odhlasují. Pro návštěvníky jsou také připravené vánoční dílny a obchůdek s výrobky dětí. Celou akci doprovází zpěv koled a živý betlém.

Obr. 13 - Vánoční obchůdek

Zdroj: Vlastní archiv

4.3.5 Školní závěrečná slavnost

Školní závěrečná slavnost probíhá v podobném duchu jako zahajovací slavnost. Pro všechny je to velká událost, při které se loučíme s žáky 9. ročníku a dalšími lidmi, kteří odchází ze školy.

Součástí slavnosti je ceremoniál, který má symbolizovat přechod žáků 5. ročníku na druhý stupeň. Je vždy jiný, aby žáci předem netušili, co je čeká. Většinou musí fyzicky překonat nějakou překážku, která symbolizuje přechod z prvního stupně na druhý. Tento symbolický přechod je pro žáky bezpečný, ale přesto je pro ně výzvou, protože na okamžik musí vystoupit ze své komfortní zóny a udělat krok do neznáma.

4.3.6 Společné projektové dny

Mezi další akce, které jsou součástí výuky, patří projektové dny. Na prvním stupni by měly probíhat jednou za měsíc, jednou za 3 měsíce by pak měl být projekt celoškolní. Hlavním přínosem těchto projektových dnů vidím ve spolupráci ročníků a žáků, kteří by se jinak spolu nesečkali.

Obr. 14 – Závěrečná prezentace z projektového dne

Zdroj: Vlastní archiv

Základní škola Mozaika je soukromá alternativní škola, která byla založena rodiči, kteří nesouhlasili s klasickým školstvím a frontální výukou. Na této škole je žák na prvním místě. Pro jeho úspěšnou a zároveň bezpečnou cestu ve vzdělávání se snažíme hledat různé cesty. Jedna z našich priorit je také spolupráce s rodiči či zákonnými zástupci. Hledáme různé cesty, jak zapojit rodiče do učebního procesu, například pořádáme akce, kam jsou rodiče zváni a zapojováni. Rodiče se také mohou kdykoliv přijít podívat do výuky a být součástí vyučování. Důležitý je pro nás také respektující přístup, do kterého lze zahrnout i individuální přístup. Principy naší školy jsou sepsány v zakládající listině.

5 Týdenní plán

Diplomová práce je zaměřena na realizaci týdenního plánu na Základní škole Mozaika, o.p.s., která pracuje v programu Začít spolu. Téma jsem si zvolila proto, aby si učitelé nebo veřejnost dokázali představit, jak výuka na škole s programem Začít spolu probíhá.

Cílem diplomové práce je vytvoření týdenního plánu výuky ve druhém ročníku základní školy v programu Začít spolu a v podmínkách Základní školy Mozaika, o.p.s., tento plán zrealizovat a metodou vlastního pozorování ověřit naplnění stanovených didaktických cílů. Za tímto účelem jsem praktickou část rozdělila do kapitol 5–9. V kapitole číslo 5 se zaměřím na vymezení týdenního plánu, charakteristiku 2. ročníku, rozvrh a jeho specifické rysy. V kapitole 6 uvedu týdenní plán rozpracovaný do jednotlivých dnů. Zhodnotím průběh daného dne, práci žáků a vyvodím úskalí a doporučení a, která mohou při výuce nastat. Na reflexe jednotlivých centrech aktivit se zaměřím v 7. kapitole. V 8. kapitole popíši naplnění cílů. V kapitole 9 shrnu týdenní plán.

5.1 Vymezení týdenního plánu

V této podkapitole uvedu cíle a téma společné pro všechna centra aktivit a klíčové kompetence, které žáci během celého týdne budou prohlubovat. Cíle jednotlivých předmětů budou u plánu výuky daného dne.

K přípravě a zrealizování učebního plánu jsem si vybrala jeden týden v říjnu. Dle ŠVP je hlavním tématem Příroda na podzim. ŠVP obsahuje jednotlivé výstupy, které by měli žáci zvládnout za dané období v konkrétním tématu. Na začátku roku každý učitel vytvoří kritéria (viz Příloha R), která mají žáci zvládnout a ze kterých budou hodnoceny. Při plánování kritérií vycházím nejen ze ŠVP, ale také z potřeb žáků. Při společné triádě pak s každým žákem kritéria projdeme a případně upravíme, ubereme nebo přidáme.

Třída

2. ročník, 2. + 3. ročník spojený na centra aktivit

Počet dětí

- 2. ročník – 11 žáků;
- Centra aktivit: Pro lepší rozvrhnutí práce v centrech a také pro dosažení různorodých skupin se na centra aktivit spojují žáci 2. a 3. ročníku. V době center aktivit je ve třídě 11 žáků z 2. ročníku a 10 žáků z 3. ročníku.

Téma

- Houby

Cíle jednotlivých center aktivit

Centrum	Předmět	Cíl
Psaní	Slohová výchova	<ul style="list-style-type: none">• Žák vymyslí a napíše příběh, ve kterém se objeví houby.
Věda a objevy	Člověk a jeho svět	<ul style="list-style-type: none">• Rozdělí houby na jedlé, nejedlé a jedovaté;• Poznává vybrané druhy hub, popíše stavbu houby.
Ateliér	Pracovní výchova Výtvarná výchova	<ul style="list-style-type: none">• Z látky ušije houbu nebo houby;• Nakreslí houbu podle předlohy.
Český jazyk	Český jazyk	<ul style="list-style-type: none">• Procvičuje čtení s porozuměním;• Vyhledává a třídí důležité informace.
Matematika	Matematika	<ul style="list-style-type: none">• Řeší slovní úlohy;• Vytvoří vlastní slovní úlohu.

Týdenní didaktické cíle:

Český jazyk	<ul style="list-style-type: none">• Žák seřadí slova podle abecedy;• Používá abecedu při hledání v rejstříku.
Český jazyk pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami	<ul style="list-style-type: none">• Čte jednoduchá slova;• Zapiše jednoduchá slova.
Matematika	<ul style="list-style-type: none">• Sčítá a odčítá v oboru čísel 0-47;

	<ul style="list-style-type: none"> • Staví stavby podle plánu půdorysu.
Matematika pro žáky se specifickými potřebami ve vzdělávání	<ul style="list-style-type: none"> • Porovnává počet v oboru čísel 0–7; • Sčítá a odčítá v oboru čísel 0–7.
Anglický jazyk	<ul style="list-style-type: none"> • Vyjmenuje anglickou abecedu.
Člověk a jeho svět	<ul style="list-style-type: none"> • Rozdělí houby na jedlé, nejedlé a jedovaté; • Popíše hlavní části houby.

Ověření naplnění týdenního didaktického cíle:

Český jazyk	<ul style="list-style-type: none"> • Žák si další týden v pondělí napíše test, kde budou různé úkoly s abecedou.
Český jazyk pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami	<ul style="list-style-type: none"> • Správně složená slova zapíše do sešitu.
Matematika	<ul style="list-style-type: none"> • Postaví stavbu podle plánu půdorysu; • Řeší různá matematická prostředí (samostatně nebo s pomůckou).
Matematika pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami	<ul style="list-style-type: none"> • Postaví stavbu podle plánu půdorysu; • Při určování množství používá pojmy méně, více, rovná se.
Anglický jazyk	<ul style="list-style-type: none"> • Vyjmenuje anglickou abecedu.

Klíčové kompetence

Činnosti, které jsem pro žáky připravila, budou rozvíjet kromě didaktických cílů také klíčové kompetence. V kapitole 8 zhodnotím jejich naplnění. Tento týden se zaměřím na tyto klíčové kompetence:

Kompetence komunikativní

- Žák vyjadřuje své myšlenky;
- Naslouchá ostatním spolužákům;
- Popíše, co se mu líbí a nelíbí na práci své nebo druhých.
- Diskutuje nad postupem práce.

Kompetence k řešení problémů

- Žák hledá vhodné řešení;
- Organizuje a plánuje činnost;
- Zaznamená pozorování;
- Užívá při řešení problémů logické postupy;
- Zapojuje se do činností a společně řeší problémy s tím spojené.

Kompetence k učení

- Získávají informace;
- Přijme radu nebo pomoc;
- Sám poskytne pomoc.

Kompetence sociální a personální

- Kriticky hodnotí svoji práci i práci spolužáků;
- Respektuje názor ostatních a ocení práci druhých;
- Před začátkem práce probere vlastními slovy s ostatními ve skupině zadaný úkol.
- Zapojuje se do skupinové práce;
- Respektuje pravidla třídy.

Kompetence pracovní

- Žák pracuje s ostatními ve skupině;
- Osvojí si pravidlo pro používání abecedních seznamů;
- Diskutuje nad napsaným příběhem;
- Pro danou činnost zvolí vhodné pracovní místo a místo udržuje v pořádku.

Kompetence občanské

- Vyslechne názor druhých;
- Pomáhá druhým.

Týdenní časová dotace

- Český jazyk: 9 hodin (trivium - 3 hodiny, centra aktivit - 5 hodin, sněm - 1 hodina);
- Matematika: 4 hodiny (trivium - 2 hodiny, centra aktivit – 2 hodiny);

- Tělesná výchova: 2 hodiny;
- Člověk a jeho svět: 2 hodiny (centra aktivit);
- Hudební výchova: 1 hodina;
- Výtvarná výchova a pracovní činnosti: 1,5 hodiny (centra aktivit);
- Pracovní činnosti: 0,5 hodiny (centra aktivit).

Pracovní činnosti a výtvarná výchova se v centrech ateliéru střídají tak, aby časová dotace těchto hodin vycházela na měsíc.

5.2 Představení 2. ročníku

Žáci druhého ročníku se znají dobře, protože je složení třídy stejné, jako v prvním ročníku. Ve třídě je celkem 11 dětí, z toho 6 dívek a 5 chlapců. Tři žáci při nástupu do 1. ročníku již uměli číst a psát. Většinou nechtějí jinou práci než ostatní spolužáci, proto jim dávám na výběr z několika variant obtížnosti. Dva žáci mají své pracovní tempo pomalejší, jsou integrováni. Při práci spolupracují s asistentkou pedagoga, která je pro ně ve třídě k dispozici. Při plánování výuky se snažím vždy vymyslet nějakou aktivitu, při které mohou spolupracovat všichni žáci bez ohledu na jejich pracovní tempo nebo jejich specifické potřeby. Ve třídě máme jednoho cizince, který také občas potřebuje dovysvětlit pokyny kvůli jeho jazykové bariéře. Všichni žáci ve třídě spolupracují, snaží se navzájem si pomáhat. Spojování do center se 3. ročníkem zvládají většinou bez problémů, navzájem spolupracují a pomáhají si.

5.3 Rozvrh 2. ročníku

	1. HODINA	2. HODINA	SVAČINA	3. HODINA	4. HODINA	5. HODINA	6. -7. HODINA
PONDĚLÍ	TRIVIUM			OBĚD	CENTRA		TĚLESNÁ VÝCHOVA
ÚTERÝ	SNĚM	TRIVIUM (Portfolia 1x měsíčně)			CENTRA		
STŘEDA	TRIVIUM	HUDEBNÍ VÝCHOVA			CENTRA		
ČTVRTEK	AJ	TRIVIUM			CENTRA		
PÁTEK	AJ	ČTENÁŘSKÁ DÍLNA			CENTRA		

Legenda: trivium (český jazyk, psaní, matematika), AJ – anglický jazyk, centra – centra aktivit, sněm (viz Odstavec Sněm na straně 59).

Obr. 15 - Rozvrh hodin 2. ročníku

Zdroj: Vlastní archiv

Trivium

Do trivia patří předměty matematika, český jazyk a psaní. Při přípravě týdenního plánu se řídím časovou dotací předmětů, ale díky tomu, že matematika a český jazyk nemají pevné místo v rozvrhu, mohu předměty mezi sebou kombinovat a plynule mezi nimi přecházet s ohledem na aktuální psychické a fyzické rozpoložení dětí.

Sněm

Žáci a učitelé se pravidelně scházejí na určeném místě. Zde mohou diskutovat nebo řešit témata, která si přinesou. Sněm je dobrovolný. Žáci, kteří se neúčastní sněmu, nemohou být součástí rozhodovacího procesu a výsledek jim je pouze předán. Vedoucí sněmu je vždy dobrovolník z řad žáků, jedině kritérium je ročník, který navštěvují. Vést sněm mohou žáci od druhého ročníku. Žáci se při sněmu učí demokratickým principům.

Hudební výchova, tělesná výchova a anglický jazyk

Tyto tři předměty vyučují jiní pedagogové, přesto jsem je v denním plánu zmínila kvůli časové dotaci. Anglický jazyk učí jiná paní učitelka, během realizace týdenního plánu nebyla ve škole přítomná a mohla jsem si hodiny připravit a realizovat ve výuce sama. V běžném provozu se před hodinami anglického jazyka a hudební výchovy domlouváme s vyučujícími na probírané látce nebo tématu. Učitelé, kteří v těchto hodinách učí, se snaží svoji hodinu tématu přizpůsobit.

Portfolia

Jednou měsíčně s dětmi po sněmu třídíme jejich práci do portfolií. Každý si třídí svoji práci podle svého systému. Někdo dle měsíce, jiný zase podle předmětů. Do portfolií si zatím ukládají vybrané práce, které během měsíce udělali. Snažím se žáky vést k tomu, aby si tam ukládali takovou práci, kterou mohou použít jako důkaz jejich pokroku nebo takovou, kterou chtějí ukázat ostatním.

Žáci druhého ročníku jsou opravdu každý jedinečný. Díky velikosti třídy (11 dětí), mohu výuku přizpůsobit tak, aby si každý našel to, co ho baví nebo zajímá. Kladu velký důraz na spolupráci, ale také na zodpovědnost každého jedince. Žáci nemají povinné domácí úkoly, vybírají si sami, jaký úkol udělají a kdy. Přestože úkoly nejsou povinné, dbám na to, že když si žák úkol vybere, měl by ho také vypracovat.

6 Příprava týdenního plánu

Týdenní plán, který v diplomové práci uvádím, jsem celý navrhla s ohledem na aktuální téma a při plánování jsem vycházela z charakteru své třídy a momentálních potřeb žáků. Jako základ jsem při plánování použila kritéria jednotlivých předmětů. Tvořím je vždy na začátku pololetí, při jejich plánování vycházím ze ŠVP a také z potřeb žáků. Žáci mají možnost kritéria upravit. Jsou v nich popsány povinné výstupy, které by měli žáci naplnit. Ukázkou kritérií uvádím v příloze R – Kritéria.

6.1 Pondělí 8. října 2018

Pondělní den začínáme vždy sdílením zážitků z víkendu. Žáci si předávají slovo mluvítkem nebo pohledem. Předání slova často obměňujeme, někdy mají druhé osobě něco popřát, jindy na ní něco ocenit apod. Při sdílení mohou žáci spolužákům položit tři otázky, které se týkají toho, co se dozvěděli v kruhu. Tělesná výchova probíhá od podzimu do zimy venku nebo v tělocvičně, v zimním období chodí žáci bruslit a na přelomu zimy a jara se účastní plaveckého kurzu.

Didaktické cíle a téma

Předmět	Téma	Cíl
Český jazyk	Abeceda	<ul style="list-style-type: none">• Žák si zopakuje abecedu;• Doplní chybějící písmena abecedy.
Matematika	Stavby z kostek	<ul style="list-style-type: none">• Staví stavby z kostek podle plánu půdorysu.
Matematika pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami	Větší, menší, rovná se	<ul style="list-style-type: none">• Porovnává počet v oboru čísel 0–7.

Počet žáků při realizaci denního plánu

- 2. ročník: 11
- Centra aktivit: 11 žáků z 2. ročníku + 10 žáků z 3. ročníku

6.1.1 Český jazyk, matematika, centra aktivit

Pro lepší přehled jsem organizační formy výuky označila různými barvami. Skupinová práce je červenou barvou, práce ve dvojici fialovou, skupinová práce 2. a 3. ročníku má barvu zelenou, individuální práce modrou. Úkolům, které jsou v týdenní přípravě označeny hnědou barvou, se věnují žáci se speciálními vzdělávacími potřebami.

čas	Název aktivita + popis aktivity	Pomůcky, poznámky
8:00 – 8:20 Skupinová práce	Ranní dopis Společně čteme ranní dopis <ul style="list-style-type: none"> • Žáci se při čtení dopisu střídají. • Nejprve může každý říci, jaký měl víkend. • Formou hry šibenice hledají slovo ABECEDA. • Do věty v ranním dopise musí slovo dát ve správném tvaru. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ranní dopis na tabuli (viz Obr. 16).
8:20 – 8:25 Skupinová práce	Komunikační kruh – abeceda Společně v kruhu si s dětmi povídat o abecedě. Ukázat jiné druhy abecedy, porovnávat rozdíly. Zde uvádím několik příkladů otázek: <ul style="list-style-type: none"> • Co je abeceda? • Používají lidé na celém světě latinku jako my? • Když jsi byl v Řecku nebo v Bulharsku, byly názvy napsané jejich abecedou? Přečetl bys je? Co by ti pomohlo, abys věděl, co se na tabulích píše? 	<ul style="list-style-type: none"> • Různé druhy abecedy (azbuka, řecká, japonská, arabská) • Knížky, které obsahují abecední seznam (různé druhy).

	<ul style="list-style-type: none"> • Je důležité vědět, jak jdou písmena v abecedě za sebou? Proč? Kdy nám to v životě může pomoci? 	
8:25 – 8:35 Dvojice	Doplňování chybějících písmen do abecedy od jiné dvojice Žáci vytvoří dvojice. Každá dvojice dostane tabulku s abecedou. V tabulce chybí různá písmena. Musí najít jinou dvojici, které v abecedě chybějí jiná písmena, a společně abecedu doplnit. <ul style="list-style-type: none"> • Prohlédněte si lístek. Co na něm vidíte? • Co si myslíte, že bude váš úkol? • Jak zjistíte chybějící písmena? Co by vám mohlo pomoci? 	<ul style="list-style-type: none"> • 2 typy tabulky s abecedou (viz Příloha I), v každé chybí jiná písmena.
8:35 – 8:45 Skupinová práce	Práce s tabulkou, kontrola získaných informací (tabulka viz předchozí aktivita) Žáci si překontrolují abecedu a dále s ní budou pracovat. <ul style="list-style-type: none"> • Jak máte vyplněnou tabulku? • Kolik písmen má česká abeceda? • Je tam nějaká hláska, která je zapsaná 2 písmeny? Písmeno, při kterém musíme vyslovit 3 hlásky, když ho říkáme? 	<ul style="list-style-type: none"> • Tabulka s abecedou z předchozí aktivity
8:45 – 9:10	Stavby z kostek	<ul style="list-style-type: none"> • Kostky;

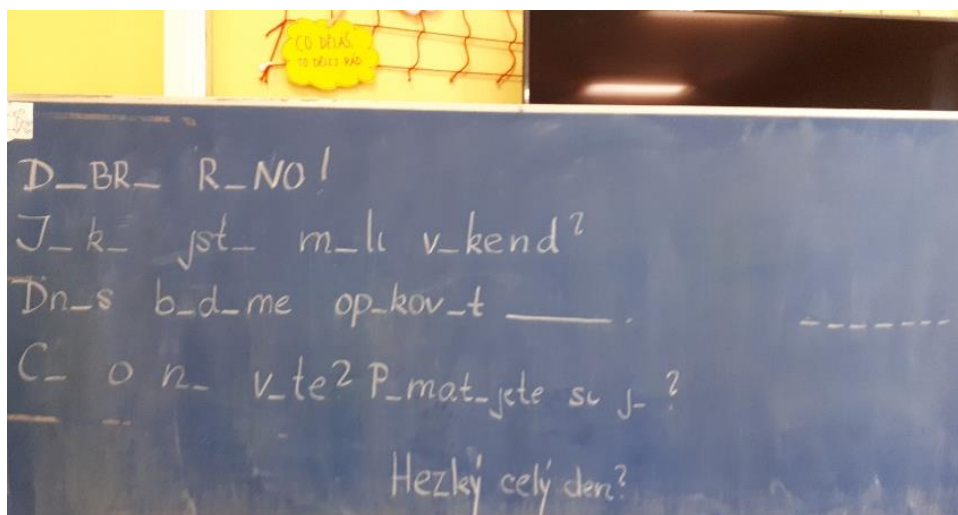
<p>Skupinová práce</p>	<p>Žáci staví stavbu podle instrukce učitele. Po dostavení si stavbu popíšeme, na čtverečkový papír zapíšeme její půdorys (<u>cca 10 minut</u>).</p> <p>Staví stavbu podle vybraného půdorysu. Svoji stavbu popíší. (<u>cca 5 minut</u>)</p> <p>Hádají stavbu, kterou si učitel myslí. Mohou se ptát pouze otázkami, na kterou je odpověď ano x ne, nesmí se ptát na počet barevných kostek hned na začátku. (<u>cca 10 minut</u>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Čtverečkové papíry; • Plány staveb (Příloha L)
<p>9:10 - 9:25 Samostatná práce</p>	<p>Práce do učebnice matematiky</p> <p>Společně řeší úkol zaměřený na stavbu z kostek.</p> <p>Podle zbývajících času zvolit práci v učebnici. Vybrat cvičení, společně si s žáky říci jejich strategie, které použijí při řešení daného cvičení.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Učebnice Matematika pro 2. ročník základní školy, 1.díl; • Pomůcky pro názorné představení (dle potřeby dětí – krokovací pás, stovková tabulka apod.).
	<p>Porovnávání</p> <p>Porovnávat množství v oboru čísel 0-7. Žák hodí dvěma kostkami. Do každé misky dá takový počet fazolí, kolik hodil na kostce. Potom pomocí „krokodýla“ porovnává počet fazolí v obou miskách.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fazole; • Kostky; • Misky; • Pomůcka na porovnávání (Obr. 22).

<p>9:25 – 9:30</p> <p>Skupinová práce</p>	<p>Komunikační kruh</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zhodnocení práce (dobrovolné). • Výběr domácího úkolu. • Zápis do center. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zápisové tabulky do center (Obr. 25).
<p>10:00 – 11:00</p> <p>2. + 3. ročník</p>	<p>Centra aktivit (viz Příloha A–F)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Centrum psaní – příběh, ve kterém se musí objevit houby. • Centrum ateliéru – šití houby • Centrum matematiky – slovní úlohy o houbách. Podle výsledku přiřadit správné části hub. • Centrum českého jazyka – práce s textem. Z encyklopedií, atlasů hub, internetu nebo jiného zdroje čerpat informace o vybrané houbě. Napsat zjištěné informace, informace doplnit o ilustraci. • Centrum vědy – popis těla houby dle informace z textu. Poznat vybrané zástupce, rozdělit je na houby jedovaté, nejedlé a jedlé. Pozorování hub (hlíva, žampion, 	<ul style="list-style-type: none"> • Mikroskop; • Lupa; • Vzorky hub; • Pexeso hub (součást učebnice Prvouka pro 3. ročník); • Pracovní listy do centra vědy (Příloha G); • Pracovní list s houbou do centra matematiky (Příloha B); • Linkované listy pro psaní příběhu; • Filc; • Vata; • Nit; • Jehla; • Nůžky; • Lepidlo; • Počítačová prezentace o houbách (zdroj: www.skolakov.eu); • Atlas hub;

		<ul style="list-style-type: none"> • kvasinky) lupou a mikroskopem. • Encyklopedie; • Počítač; • Dopisy do center s instrukcemi (Příloha A, C, D, E a F); • Papíry pro psaní a kreslení.
11:00 – 11:05 2. + 3. ročník	–	Úklid pracovního místa. Individuální zhodnocení naplnění kritérií. <ul style="list-style-type: none"> • Kritéria pro práce v centrech (Příloha H)
11:05 – 11:25 2. + 3. ročník	–	Hodnotící (závěrečný) kruh <ul style="list-style-type: none"> • Zhodnocení práce a spolupráce v centrech. Za každou skupinu mluví zvolený mluvčí. • Dobrovolná ukázka prací žáků. • Doporučení a ocenění žáků.
11:25 – 11:30	–	Úklid prací a třídy.
12:30 – 14:05	–	Tělesná výchova (1., 2. a 3. ročník) Předmět TV učí jiný pedagog.

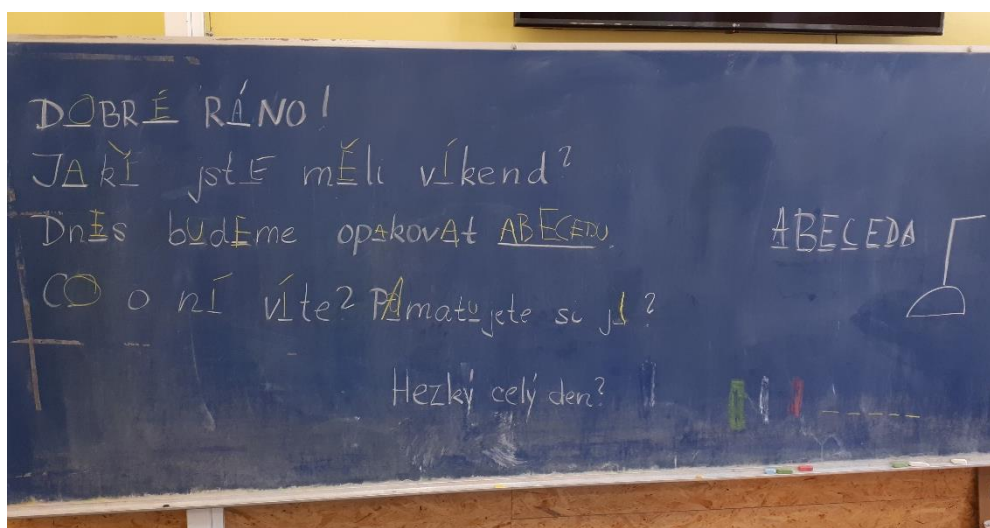
Zrealizování a reflexe výukového plánu

Společně jsme začali den v ranním kruhu. Na tabuli byl přichystaný ranní dopis. V něm chyběly samohlásky. Žáci měli samohlásky správně doplnit. Dalším úkolem v dopise bylo doplnění správného slova ABECEDA. Slovo získali při hře šibenice v základním tvaru, do dopisu pak museli toto slovo napsat ve správném tvaru. Před zapsáním se společně domluvili, jak bude správný tvar znít.

Obr. 16 – Pondělní ranní dopis

Zdroj: Vlastní archiv

Obr. 17 - Hotový ranní dopis

Zdroj: Vlastní archiv

Další činnost, která vyplývala z ranního dopisu, byla společná diskuze na téma abeceda. Všichni žáci se aktivně zapojili. Někteří díky své vlastní zkušenosti s cizí abecedou věděli, že existuje i jiná. Chlapec T. popsal spolužákům, jaké nápisy viděl v Řecku. Vzpomněl si také na to, aby mohl nápisy přečíst, byl většinou u každého také nápis psaný latinkou. Žáky velice zaujaly ukázky abecedy, nejvíce japonské. Na otázku, zda je důležité umět správně vyjmenovat abecedu, některé děti odpověděly, že není, a některé naopak, že je to důležité, protože nám to pomůže při hledání třeba jmen v telefonním seznamu. Jedna holčička uvedla také rejstřík v knihách. Vzali jsme si dvě

knihy z třídní knihovny, porovnávali jsme v nich rejstříky a zkusili najít konkrétní slova. Překvapilo mě, jaké žáci uváděli důvody, proč je důležité znát abecedu.

Ve třídě máme připravené „rozdělovací“ zařízení. Je to 11 stejně dlouhých provázků. Každé dva jsou k sobě svázané na jednom konci, druhé konce jsou volné. Jelikož mám ve třídě lichý počet žáků, v jednom případě jsou k sobě spojeny tři provázky. Učitel drží všechny provázky za jeden konec. Každý žák si vezme jeden volný konec provázku a vytvoří dvojici (trojici) s tím, s kým má spojený další provázek.

Obr. 18 - Provázky pro losování dvojic

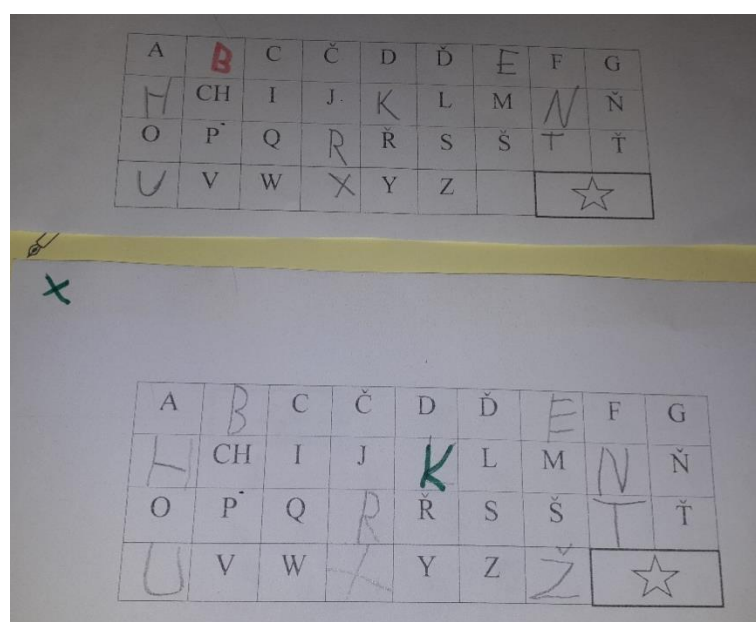
Zdroj: Vlastní archiv

Každá dvojice (trojice) dostala tabulku s abecedou. Po prohlédnutí své mohly porovnat s tabulkou jiné dvojice. Po prohlédnutí měli žáci popsat, co vidí na svém listu. Někteří si všimli, že druhé dvojici chybí jiná písmenka, a vyvodili z toho postup pro doplnění. Žáci v první skupině spolupracovali a hledali písmena navzájem, v hledání se střídali. Ve druhé skupině si dali tabulky vedle sebe a písmena doplňovali, ale nespolečně pracovali.

Obr. 19 - Práce s tabulkou

Zdroj: Vlastní archiv

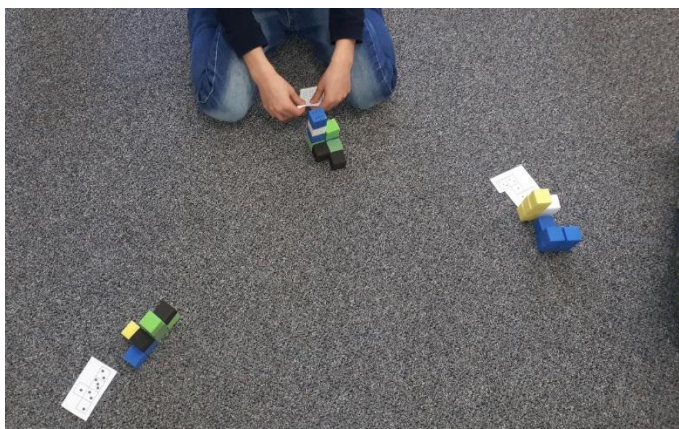
Obr. 20 – Vyplněná tabulka s abecedou

Zdroj: Vlastní archiv

Po doplnění všech chybějících písmen měli žáci zjistit počet písmen české abecedy. Protože každé dvojici vyšlo jiné číslo, domluvili se, že si pomůžou abecedou, kterou mají ve třídě na nástěnce. Při hledání správného řešení se rozdělili na dvě skupiny. Jedna skupina ukazovala písmena a druhá počítala. Konečný výsledek byl správný. Na otázku, zda máme v abecedě hlásku, která se zapisuje dvěma písmeny, našli odpověď v abecedě

rychle. S úkolem, najít v abecedě písmeno, které vyslovujeme třemi hláskami, si poradili také dobře, našli písmeno q a x. Nakonec jsme si společně dvakrát řekli abecedu.

Po českém jazyce přišla na řadu matematika a stavby z kostek. Podle instrukcí postavili stavbu. Někteří měli občas problém s pravolevou orientací. Po dokončení stavby ji společně popsali. Spočítali počet podlaží a počet kostek v jednotlivých podlažích. Popsali tvar půdorysu. Nakonec zaznamenali plán stavby na čtverečkovaný papír, který mají zatavený v laminovací folii a mohou tedy kdykoliv opravit chybný zápis. Poté si každý vzal jeden plánek stavby a podle něho stavbu postavil. Dobrovolně svoji stavbu popsali někteří žáci. Při vyřazování staveb se mě ptali na detaily a vyřazovali stavby, které tomu neodpovídaly. Během chvilky vyřadili téměř všechny stavby, nejtěžší bylo pro ně vytvořit otázku na tvar půdorysu tak, aby mohli vyřadit poslední dvě zbývající. Stavby často zařazujeme do výuky, kostky a plány staveb mají volně k dispozici.

Obr. 21 - Stavby podle půdorysu

Zdroj. Vlastní archiv

Poslední úkol v matematice navazoval na předchozí práci. V učebnici matematiky měli vyřešit úkol s kostkami. Měli zjistit počet použitých kostek pro stavbu jednotlivých staveb a zapsat vše do tabulky. Ve cvičení byly 3 dvojice staveb, stavba ve dvojici se vždy lišila v počtu použitých kostek. Žáci se v tomto cvičení setkali s násobkem dvou. Někteří ze začátku do tabulky psali špatný počet, ale po následné diskuzi si chybu opravili. Vyřešení úkolu jim nedělalo problémy.

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami pracovali s asistentkou na koberci. Házeli kostkami a podle hozeného počtu si do svých mističek dali fazole. Množství fazolí

v mističkách porovnávali. Před porovnáváním si museli připomenout, co znamená větší, menší, rovná se. Při práci používali pomůcku, kterou si sami vyrobili (viz Obr. 22), asistentka jim pouze kontrolovala správnost řešení.

Obr. 22 - Pomůcka "krokodýl"

Zdroj: Vlastní archiv

Obr. 23 – Porovnávání s pomůckou

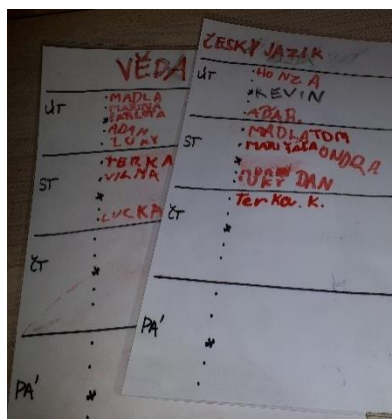
Zdroj: Vlastní archiv

Obr. 24 - Pomůcka pro porovnávání

Zdroj: Vlastní archiv

Na konci prvního bloku si žáci zvolili domácí úkol a zhodnotili svoji práci. Během přestávky se zapsali do zapisovacího archu. Do něho se zapisují každý den. Mohou se zapsat do jakéhokoliv centra aktivit, ve kterém ještě nebyli. V daný den můžou být v centru maximálně 2 druháci a 3 třetáci nebo naopak. Po prvním bloku následovala centra aktivit.

Obr. 25 - Zapisovací tabulka do center aktivit

Zdroj: Vlastní archiv

Zhodnocení naplnění cíle a doporučení

Žáci do dopisu společně doplnili chybějící samohlásky bez větších problémů, občas udělali chybu v délce samohlásky. Po upozornění si délku samohlásky opravili. Při přípravě plánu jsem věděla, že někteří žáci byli letos na dovolené v cizí zemi, kde se setkali s jinou abecedou. Nevím, jestli by diskuze fungovala, kdyby tuto zkušenost neměli. Ukázky různých abeced jsem našla na internetu, odkud jsem je také vytiskla. Vybírala jsem takové, které jsem předpokládala, že žáky budou zajímat.

Při práci s tabulkou abecedy si zopakovali abecedu, se kterou se již setkali v prvním ročníku. Dle odpovědí na dané otázky a správné doplnění jednotlivých písmen do tabulky abecedy byl cíl českého jazyka naplněn.

V matematice žáci postavili stavby podle plánu půdorysu správně, dle indicií uhodli stavbu. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami porovnávali počet v oboru čísel 0-7 nejprve s pomocí asistentky, poté bez pomoci. Při práci jim asistentka připomínala pojmy méně, více a rovná se. Zde byl cíl naplněn částečně, je tedy zapotřebí tyto pojmy ještě trénovat.

Je dobré být připraven na to, že si nikdo z žáků nevzpomene na situaci z reálného života, při které se setkal s abecedou. Doporučuji mít po ruce například telefon, ve kterém jim můžeme dát za úkol najít konkrétní jméno.

Pro práci ve dvojicích je důležité, aby bylo dostatek žáků, kteří by si karty s abecedou mohli rozdělit, pokud by žáků bylo méně, museli by pracovat samostatně.

Při stavění staveb z kostek je vždy vhodné zopakovat vlastnosti stavby a ujasnit si terminologii, kterou budeme používat při hodnocení stavby.

6.2 Úterý 9. října 2018

V úterý začíná vyučování vždy školním sněmem. Jak jsem uvedla na straně 59, je pro žáky dobrovolný, trvá maximálně 45 minut a poté mají všechny třídy hodinu se svým třídním učitelem. Na začátku hodiny, která následuje po sněmu, v komunikačním kruhu shrneme jeho průběh a připomeneme si důležité informace. Odpoledne mají možnost žáci docházet na přírodovědný kroužek, kde se děti setkají se skutečnými živočichy nebo rostlinami.

Didaktický cíl a téma

Předmět	Téma	Cíl
Český jazyk	Abeceda	<ul style="list-style-type: none">• Procvičuje abecedu;• Řadí slova podle abecedy.
Český jazyk pro žáky se speciálními potřebami	Čtení	<ul style="list-style-type: none">• Čte krátká slova;• Skládá jednoduchá slova.
Psaní	Psaní do písanky	<ul style="list-style-type: none">• Píše správný tvar daného písmene.

Počet žáků při realizaci denního plánu

- 2. ročník: 11
- Centra aktivit: 20 (11 z 2. ročníku, 9 žáků z 3. ročníku)

6.2.1 Sněm, český jazyk, psaní do písanky, centra aktivit

Čas	Název aktivity + popis aktivity	Pomůcky, poznámky
8:00 – 8:35 Celá škola	<p>Sněm</p> <p>Předchozí týden proběhly ve třídě volby. V každé třídě si mohli žáci zvolit dva zástupce, kteří budou chodit na pravidelný školní parlament. Na tomto sněmu se všichni seznámili se zástupci jednotlivých tříd. Členové parlamentu na sněmu volili svého předsedu.</p>	
8:35 – 8:45 Skupinová práce	<p>Zopakování a řazení dle abecedy</p> <p>Žáci si společně zopakují abecedu. Při opakování tleskají do rytmu.</p> <p>Poté seřadit všechny osoby ve třídě dle abecedy. Některé děti mají stejné počáteční písmeno. Proto jsem se po seřazení na tyto situace doptávala.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuba je mezi J a L. Ale Kuba se také píše Jakub. Změnila by se jeho pozice? • Dívky začínající na M stojí za sebou, kdyby měly stát vedle sebe, jak to uděláte? 	<ul style="list-style-type: none"> • Abeceda na třídní nástěnce pro kontrolu.
8:45 – 9:00 Dvojice	<p>Seřazení slov v obálce podle abecedy</p> <p>Žáci seřadí slova podle abecedy. Každá obálka obsahuje dvě slova, která začínají na stejné písmeno. Na třídním stole mají žáci klíč pro kontrolu jejich hotové práce. Tento klíč si vezmou po dokončení práce. Obálky si mohou různě měnit. Jaká slova máte v obálce?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Obálky se slovy (Příloha K– každá obálka obsahuje slova, která patří do jedné kategorie (například:

	<ul style="list-style-type: none"> • Co mají společného? • Jaký nápis by mohl být na obálce, aby ostatním bylo jasné, jaká slova jsou uvnitř? • Proč máte tyto dvě slova vedle sebe? • Daly by se srovnat tak, aby byly pod sebou? 	<p>houby, jména, stromy, plodiny, evropské státy apod.);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klíč řešení (Příloha K, nenastříhaná)
<p>9:00 – 9:30 Samostatná práce</p>	<p>Psaní do písanky Před psaním do písanky společně krátkým cvičením uvolníme a zopakujeme si správný úchop psacího náčiní.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Písanka pro 2. ročník ZŠ.
<p>10:00 – 11:00 2. + 3. ročník</p>	<p>Centra aktivit (viz Příloha A–H)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Centrum psaní – příběh, ve kterém se musí objevit houby. • Centrum ateliéru – výroba houby nebo hub šitím. • Centrum matematiky – slovní úlohy o houbách. Podle výsledku přiřadit správné části hub. • Centrum českého jazyka – práce s textem. Z encyklopedií, atlasů hub, internetu nebo jiného zdroje čerpat informace o vybrané houbě. Napsat zjištěné informace, informace doplnit o ilustraci. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mikroskop; • Lupa; • Vzorčky hub; • Pexeso hub (součást učebnice Prvouka pro 3. ročník); • Pracovní listy do centra vědy (Příloha G); • Pracovní list s houbou do centra matematiky (Příloha B); • Listy pro psaní příběhu; • Filc;

	<ul style="list-style-type: none"> • Centrum vědy – popis těla houby dle informace z textu. Poznat vybrané zástupce, rozdělit je na houby jedovaté, nejedlé a jedlé. Pozorování hub (hlíva, žampion, kvasinky) lupou a mikroskopem. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vata; • Nit; • Jehla; • Nůžky; • Lepidlo; • Počítačová prezentace o houbách (zdroj: www.skolakov.eu); • Atlas hub; • Encyklopedie; • Počítač; • Dopisy do center s instrukcemi (Příloha A, C, D, E a F); • Papíry pro psaní a kreslení.
11:00 – 11:05 2. + 3. ročník	Úklid pracovního místa. Individuální zhodnocení naplnění kritérií.	<ul style="list-style-type: none"> • Kritéria pro práci v centrech (Příloha H).
11:05 – 11:25 2. + 3. ročník	Hodnotící (závěrečný) kruh <ul style="list-style-type: none"> • Zhodnocení práce a spolupráce v centrech. Za každou skupinu mluví zvolený mluvčí. • Dobrovolná ukázka prací žáků. • Doporučení a ocenění žáků. 	
11:25 – 11:30	Úklid prací a třídy.	

Aktivity ve zbývajícím čase	Město, zvíře, věc a rostlina; Příběhové kostky.
-----------------------------	--

Obr. 26 - Příběhové kostky

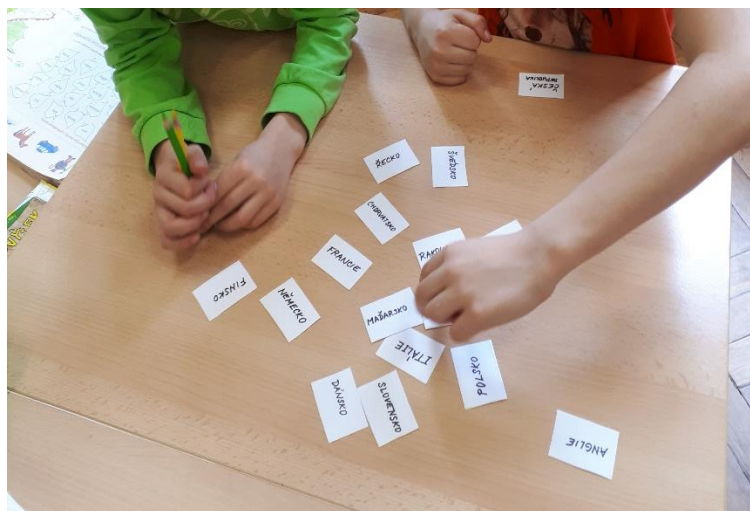
Zdroj: Vlastní archiv

Zrealizování a reflexe výukového plánu

Na předcházejícím sněmu se žáci dozvěděli o volbách, které měly proběhnout ve všech třídách. Každá třída si měla v prvním kolem voleb zvolit maximálně dva zástupce za svoji třídu. Na sněmu, který proběhl toto úterý, se zvolení zástupci představili celé škole. Všechny třídy si letos zvolily dva zástupce. Během sněmu si členové parlamentu zvolili svého předsedu přímou volbou. Při sněmu se řešilo několik témat, se kterými přišli žáci. Po něm jsme se se třídou sešli v kruhu na koberci a zopakovali si důležité informace, které se dozvěděli. Poté jsme si společně zopakovali abecedu. Někteří žáci přeřikali abecedu už bez pomoci, ostatní se ještě jistili pohledem na abecedu nad tabulí. Při opakování jsme si tleskali do rytmu. Po zopakování měli za úkol seřadit všechny osoby ze třídy podle abecedy. Dvě děvčata začala řadit podle abecedy své spolužáky od posledního písmene. Po chvíli se přidali další žáci. Úkol rychle splnili.

U dalšího úkolu byli žáci velmi aktivní. Pracovali ve dvojicích. Dvojice si vybrala obálku a přečetla si slova na lístcích. Poté zkusila vymyslet slovo nadřazené všem z obálky. Zvolené slovo zapsala na obálku. Poté se všechny dvojice rozmístili po třídě a každá

dvojice měla za úkol seřadit slova z obálky podle abecedy. Po seřazení slov si dvojice podle nadřazeného slova našla klíč a správnost své práce si překontrolovala. Některé dvojice stihly seřadit slova z jedné obálky, většina ze dvou nebo třech. Téměř všechny dvojice měly slova, která měla shodné počáteční písmeno, vedle sebe. Společně jsme se zaměřili na daná slova a zkusili hledat, v čem se liší. Někteří žáci hned zjistili, že se liší ve druhém písmenu, a podle toho je seřadili pod sebe.

Obr. 27 - Řazení slov podle abecedy

Zdroj: Vlastní archiv

Obr. 28 - Řazení slov

Zdroj: Vlastní archiv

Činnost pro tento den jsem volila takové, aby se jich mohli zúčastnit všichni žáci společně.

První úkol, řazení slov v obálce, jsme začali společně v kruhu. Dvojice si vybrala obálku, přečetla si slova a měla vymyslet slovo nadřazené všem slovům v obálce. Žáci se setkali s pojmem slovo nadřazené a podřazené. Slova na lístcích jsem napsala písmeny velké tiskací abecedy, aby mohl slova číst kdokoliv ze třídy. Ve dvojicích žáci spolupracovali, nad zařazením jednotlivých slov diskutovali. Dvě dvojice zařadily všechna slova správně, tedy i ta, co začínala na stejné písmeno. Sami přišli na to, že se musí podívat na další písmeno. Ostatním dvojicím stačilo seřadit slova podle prvního písmena. Po kontrole s klíčem slova přesunula a přišla na to, proč jsou tak zařazená. Cíl dnešní hodiny byl zcela naplněn.

Žáci do písanky píší rádi, často si ji berou jako domácí úkol. Při psaní se snaží dodržovat správné tvary písmen. Během práce žáky obcházím a kontroluji správný úchop psacího náčiní a správné sezení.

6.3 Středa 10. října 2018

Ve středu mají žáci hudební výchovu. V 1. ročníku ji neměli pevně v rozvrhu, ale byla zapojena do výuky během dne, nejčastěji v ranním a závěrečném kruhu. Letos hudební výchovu učí jiný pedagog, proto je v rozvrhu pevně stanovená. Odpoledne mají žáci možnost navštívit kroužek Experimentátor. Zde si mohou vyzkoušet různé fyzikální a chemické pokusy. Kroužek je u žáků velmi oblíbený, což je vidět na hojně účasti.

Didaktický cíl a téma

Předmět	Téma	Cíl
Český jazyk:	Abeceda	<ul style="list-style-type: none">• Procvičuje abecedu.
Český jazyk pro žáky se speciálními potřebami	Nácvik čtení	<ul style="list-style-type: none">• Čte krátká slova;• Skládá jednoduchá slova.

Počet žáků při realizaci denního plánu

- 2. ročník: 10;
- Centra aktivit: 19 (10 žáků z 2. ročníku, 9 žáků ze 3. ročníku).

6.3.1 Český jazyk, hudební výchova, centra aktivit

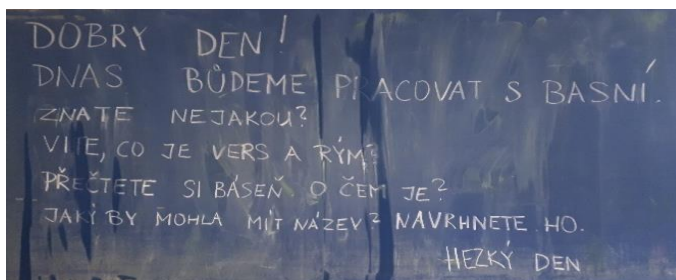
Čas	Název aktivita + popis aktivity	Pomůcky, poznámky
8:00 – 8:25 Skupinová práce	<p>Ranní dopis</p> <p>Žáci v dopise hledají a opravují chyby.</p> <p>Po přečtení dopisu se zaměří na básničku.</p> <ul style="list-style-type: none"> • O čem básně je? • Jaký pocit ve vás vyvolává? • Nechybí básničce něco? – nadpis • Jaké rýmy jsou v básni? • Kolik má veršů? <p><i>Žáci se mají básničku do středy naučit z paměti.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ranní dopis na tabuli (Obr. 30); • Básně o houbách (součást ranního dopisu); • Lístky s básničkou o houbách – Příloha M.
8:25 – 8:45 Samostatná práce	<p>Procvičování řazení podle abecedy</p> <p>Na začátku práce si společně zopakujeme abecedu.</p> <p>Poté žáci pracují v učebnici na společné straně, volí si pořadí cvičení. Při práci mohou spolupracovat se spolužákem, společně si svoji práci překontrolují.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Učebnice Hravá čeština 2 (strana 25).
	<p>Čtení (žáci se speciálními vzdělávacími potřebami)</p> <p>Žáci čtou slova složená z písmen, správnost kontrolují pomocí obrázků. Při této práci pracují s pomocí asistenta. Slova jsou krátká, maximálně dvouslabičná.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Písmena; • Obrázky.
8:45 – 9:30	<p>Hudební výchova</p> <p>Hudební výchovu učí jiný pedagog.</p>	

<p>10:00 –</p> <p>11:00</p> <p>2. + 3. ročník</p>	<p>Centra aktivit (viz Příloha A–F)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Centrum psaní – příběh, ve kterém se musí objevit houby. • Centrum ateliéru – výroba houby nebo hub šitím. • Centrum matematiky – slovní úlohy o houbách. Podle výsledku přiřadit správné části hub. • Centrum českého jazyka – práce s textem. Z encyklopedií, atlasů hub, internetu nebo jiného zdroje čerpat informace o vybrané houbě. Napsat zjištěné informace, informace doplnit o ilustraci. • Centrum vědy – popis těla houby dle informace z textu. Poznat vybrané zástupce, rozdělit je na houby jedovaté, nejedlé a jedlé. Pozorování hub (hlíva, žampion, kvasinky) lupou a mikroskopem. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mikroskop; • Lupa; • Vzorčky hub; • Pexeso hub (součást učebnice Prvouka pro 3. ročník); • Pracovní listy do centra vědy (Příloha G); • Pracovní list s houbou do centra matematiky (Příloha B); • Listy pro psaní příběhu; • File; • Vata; • Nit; • Jehla; • Nůžky; • Lepidlo; • Počítačová prezentace o houbách (zdroj: www.skolakov.eu); • Atlas hub; • Encyklopedie; • Počítač;
---	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • Dopisy do center s instrukcemi (Příloha A, C, D, E a F); • Papíry pro psaní a kreslení.
11:00 – 11:05 2. + 3. ročník	– Úklid pracovního místa. Individuální zhodnocení naplnění kritérií .	<ul style="list-style-type: none"> • Kritéria pro práci v centrech (Příloha H).
11:05 – 11:25 Skupinová práce	– Hodnotící (závěrečný) kruh <ul style="list-style-type: none"> • Zhodnocení práce a spolupráce v centrech. Za každou skupinu mluví zvolený mluvčí skupiny. • Dobrovolná ukázka prací žáků. • Doporučení a ocenění žáků. 	
11:25 – 11:30	– Úklid prací a třídy.	

Zrealizování a reflexe výukového plánu

Na tabuli byl přichystaný ranní dopis. V něm byla některá slova napsána chybně. Žáci měli chyby najít, odůvodnit správný pravopis a opravit je. Opravování slov v dopise většinou nedělá velké potíže, rádi hledají a opravují chyby, které učitel udělal.

Obr. 30 - Středeční ranní dopis

Zdroj. Vlastní archiv

Dalším úkolem bylo vymyslet básni název. Žáci navrhovali různé názvy, nakonec hlasováním zvolili *Houby, houby, houbičky*. V básni našli rýmy, spočítali počet veršů. Básničku jsem nechala na tabuli tak, aby ji žáci měli kdykoliv přístupnou a mohli se ji naučit. Také si každý žák mohl vzít lístek s básničkou (Příloha M).

Než děti odešly z kruhu do lavic, zopakovaly si abecedu. Šest žáků abecedu již znalo nazpaměť, dva se dívali na abecedu nad tabulí a dva opakovali po svých spolužácích. Poté si vzali učebnici českého jazyka na straně 25. Většina žáků začala pracovat na prvním úkolu a vyplňovala postupně, dva si úkoly vybírali na přeskáčku. Úkoly si vybírali stejné ve dvojicích, při práci si radili a na konci překontrolovali správnost svého řešení.

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami četla a skládala slova složená z písmen. Správnost složeného slova zjistili dle vzniklého obrázku. Správnost přečteného slova zjistili z odkrytého obrázku. U některých slov potřebovali pomoc, asistentka jim vyhláskovala to, co přečetli.

Obr. 31 – Čtení složených slov

Zdroj: Vlastní archiv

Zhodnocení naplnění cíle a doporučení

Nejprve jsme si zopakovali, co je verš a rým. Žáci je pak sami v básni určili, vymysleli název básni. Během práce do učebnic jsem žáky kontrolovala a v případě potřeby pomohla. Nejvíce pomoci potřeboval vietnamský chlapec, který má problémy s porozuměním textu kvůli menší slovní zásobě. Děti měly úkoly s abecedou správně,

chyby dělaly spíše v jiných gramatických jevech – délka samohlásek, chybějící písmena apod.

Básničku se do další střeďy naučili všichni žáci. Zarecitovali jsme si ji společně v kruhu, dvě dívky se styděly, ale básničku mi zarecitovaly mimo kruh, když ostatní žáci pracovali do učebnice.

Žáci si často pletou pojem verš a rým. Proto je vhodné předem si zopakovat, co je rým a verš. Při výběru básničky je potřeba dávat pozor na to, aby tam byly vhodné rýmy pro tuto věkovou skupinu. Pro jistotu jsem měla básničku vytisknutou na lístečích, kdyby se ji některé dítě chtělo učit doma.

Při práci v učebnici je potřeba hlídat práci ve dvojicích. Může se stát, že někteří žáci budou ve dvojici méně aktivní a vše budou opisovat od svého spolužáka. V takovém případě bych se zaměřila na to, zda žák pochopil instrukce zadání a má správnou strategii řešení. Pokud by žák nevěděl, co je třeba doplnit, požádala bych druhého o vysvětlení jeho strategie. Jestliže by byl problém v pochopení látky, znovu bych si s ním abecedu zopakovala s použitím názorných příkladů, například pomocí lístků se slovy z obálky. Na nich bychom si společně ukázali, jak můžeme slova seřadit podle abecedy.

6.4 Čtvrtek 11. října 2018

Ve čtvrtek mají žáci hodinu anglického jazyka a poté hodinu trivia, tento den jsem zvolila matematiku. Po přestávce opět následují centra aktivit. Odpoledne si mohou žáci vybrat z nabízených kroužků Angličtina hrou a Hrajeme si hlavou.

Didaktický cíl a téma

Předmět	Téma	Cíl
Anglický jazyk	Alphabet	<ul style="list-style-type: none">• Žák porovnává českou a anglickou abecedu;• Popíše rozdíly.

Matematika	Zvířátka dědy Lesoně	<ul style="list-style-type: none"> • Procvičuje sčítání a odčítání z paměti v oboru čísel do 27; • Porovnáva velikost čísel.
Matematika pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami	Sčítání a odčítání	<ul style="list-style-type: none"> • Procvičuje sčítání a odčítání v oboru čísel 0-7.

Počet žáků při realizaci denního plánu:

2. ročník: 10

Centra aktivit: 19 (10 žáků z 2. ročníku, 9 žáků ze 3. ročníku)

6.4.1 Anglický jazyk, matematika, centra aktivit

Čas	Název aktivita + popis aktivity	Pomůcky, poznámky
8:00 – 8:20 Skupinová práce	<p>Ranní dopis</p> <p>Povídat si o anglické abecedě.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Slyšeli jste někdy anglickou abecedu? • Myslíte, že je stejná? Vyslovují se písmena stejně jako naše? <p>Uprostřed kruhu leží karty s písmeny anglické abecedy. Žáci si karty prohlédnou a na magnetickou tabuli seřadí. Poté budou tuto abecedu porovnávat s českou.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Co máme uprostřed kruhu? • Je anglická abeceda stejná jako česká? Najdete rozdíly? • Z kolika písmen se skládá česká a z kolika anglická abeceda? • Jaké písmena v anglické abecedě nejsou? 	<ul style="list-style-type: none"> • Karty s písmeny anglické abecedy – Příloha J • Česká abeceda, která je součástí výzdoby třídy.

<p>8:20– 8:30 Skupinová práce</p>	<p>Poslech různých anglických písniček s abecedou. Zdroj jsem použila www.youtube.cz.</p> <p>Při plánování jsem vybrala jednu písničku, kde se každé písmeno několikrát opakovalo. Žáci si mohli písničku zazpívat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Notebook; • Reprodukory.
<p>8:30 – 8:35 Skupinová p.</p>	<p>Společně 2x přeříkat abecedu</p>	
<p>8:35 – 8:45 Samostatná práce</p>	<p>Bingo</p> <p>Každý žák si doplní svoji tabulku na bingo – do tabulky doplní 6 jakýkoliv písmen anglické abecedy. Když mají všichni žáci doplněno, učitel říká anglicky písmena. Pokud má žák v tabulce písmeno, které učitel řekl, toto písmeno si může škrtnout. Hraje se tak dlouho, dokud nemají všichni žáci vyškrtaná všechna písmena.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Karty na hru Bingo (Příloha N)
<p>8:45 – 9:00 Skupinová práce</p>	<p>Zvířátka dědy Lesoně</p> <p>Nejprve si společně zopakovat opakování síly zvířátek, které známe. Poté vyvodit sílu psa. S jakými zvířátky jsme se už seznámili?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Které zvířátko je nejslabší a nejsilnější? • Jaké zvířátko je mezi nimi? • Jak je silná kočka a husa? • Které zvířátko bude asi další? • Jak bychom ho mohli zapisovat? • Jak bude pes silný? 	<ul style="list-style-type: none"> • Karty se zvířátky dědy Lesoně na magnetickou tabuli, Obrázek psa (kopírovatelná příloha k učebnici Matematiky pro 2. ročník).

	Na tabuli společně porovnávat družstva zvířátek.	
9:00 – 9:25 Samostatná práce	<p>Práce do učebnice</p> <p>Společně probrat strategie pro práci při řešení příkladů.</p> <p>Poté samostatná práce v učebnici, porovnávat postup a výsledek s jiným spolužákem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Učebnice Matematika pro 2. ročník základní školy, 1.díl; • Zvířátka dědy Lesoně pro manipulaci (jsou součástí učebnice Matematika pro 2. ročník základní školy)
	Počítání na vybrané straně v učebnici matematiky.	<ul style="list-style-type: none"> • Učebnice matematiky pro 1. ročník ZŠ.
9:25 – 9:30 Skupinová práce	<p>Shrnutí práce do učebnice a výběr domácího úkolu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jaký postup jste zvolili při řešení úkolu? • Co se vám osvědčilo? 	
10:00 – 11:00 2. + 3. ročník	<p>Centra aktivit (viz Příloha A–F)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Centrum psaní – příběh, ve kterém se musí objevit houby. • Centrum ateliéru – výroba houby nebo hub šitím. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mikroskop; • Lupa; • Vzorčky hub; • Pexeso hub (součást učebnice Prvouka pro 3. ročník);

	<ul style="list-style-type: none"> • Centrum matematiky – slovní úlohy o houbách. Podle výsledku přiřadit správné části hub. • Centrum českého jazyka – práce s textem. Z encyklopedií, atlasů hub, internetu nebo jiného zdroje čerpat informace o vybrané houbě. Napsat zjištěné informace, informace doplnit o ilustraci. • Centrum vědy – popis těla houby dle informace z textu. Poznat vybrané zástupce, rozdělit je na houby jedovaté, nejedlé a jedlé. Pozorování hub (hlíva, žampion, kvasinky) lupou a mikroskopem. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pracovní listy do centra vědy (Příloha G); • Pracovní list s houbou do centra matematiky (Příloha B); • Linkované listy pro psaní příběhu; • Filc; • Vata; • Nit; • Jehla; • Nůžky; • Lepidlo; • Počítačová prezentace o houbách (zdroj: www.skolakov.eu); • Atlas hub; • Encyklopedie; • Počítač; • Dopisy do center s instrukcemi (Příloha A, C, D, E a F); • Papíry pro psaní a kreslení.
11:00 – 11:05	Úklid pracovního místa. Individuální zhodnocení naplnění kritérií.	<ul style="list-style-type: none"> • Kritéria pro práci v centrech (Příloha H).

11:05 – 11:25	Hodnotící (závěrečný) kruh <ol style="list-style-type: none"> 1. Zhodnocení práce a spolupráce v centrech. Za každou skupinu mluví zvolený mluvčí. 2. Dobrovolná ukázka prací žáků. 3. Doporučení a ocenění žáků. 	
11:25 – 11:30	Úklid prací a třídy	

Obr. 32 - Zvířátka dědy Lesoně na třídní nástěnce

Zdroj: Vlastní archiv

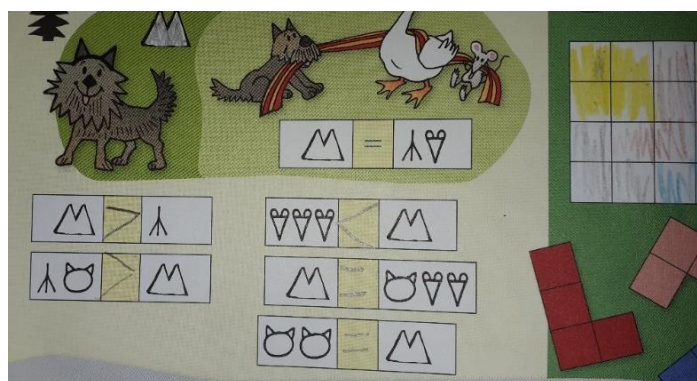
Zrealizování a reflexe výukového plánu

Žáky velmi zajímalo, jaká je anglická abeceda. Dva říkali, že už ji slyšeli, ale nemůžu si na ni vzpomenout, ostatní neměli vůbec tušení. Přehrála jsem jim tedy anglickou abecedu a zeptala se, jestli je jiná než naše. Řekli, že ano, že se některá písmena vyslovují jinak než naše. Když jsem se zeptala která, nevěděli, proto jsem jim nabídla, zda by si abecedu nechtěli poskládat. Vzali si karty s písmeny a seřadili je na tabuli. Poté jsem jim ji znovu přehrála, žáci opakovali po mně. Pohledem ji porovnávali s českou abecedou, kterou mají na zdi nad tabulí. Zjistili, že anglická abeceda nemá písmena s háčky. Jiný rozdíl neviděli. Zeptala jsem se jich, kolik má anglická abeceda písmen a kolik je v české abecedě písmen s háčky. Sečetli obě čísla a zjistili, že jim chybí jedno písmeno do stejného počtu písmen české. Nakonec se rozdělili na dvě skupiny. Jedna

skupina četla českou abecedu a druhá kontrolovala anglickou. Společně zjistili, že v anglické abecedě není písmeno ch.

Na notebooku jsem dětem pustila 3 anglické písničky s abecedou, které jsem vybrala na www.youtube.com. Na této stránce je spousta písní s anglickou abecedou, vybrala jsem tři, které mi přišly pro tuto třídu nejvhodnější. U třetí si žáci začali postupně zpívat také. Po skončení poslechu jsme si dvakrát společně přeříkali abecedu. Hru Bingo hrajeme často nejen v anglickém jazyce. Žáci znají dobře pravidla této hry. Pro ušetření papíru jsem tabulky pro tuto hru zalaminovala do folie. Na ni žáci píší mazací fixou. Při hře jsem písmena říkala pomalu, když si žáci nebyli jistí, zopakovala jsem obrázek, který byl na kartě u daného písmena. Někteří žáci využili této nápovědy a na kartičku se podívali. Hru jsme hráli celkem třikrát.

Po anglickém jazyce měli žáci hodinu matematiky. V matematice si připomněli sílu jednotlivých zvířátek. Před přidáním nového zvířátka kombinovala družstva s těmi stávajícími a porovnávali sílu jednotlivých družstev. Poté jsem se jich zeptala, jaké zvířátko dědy Lesoně by mohlo následovat za husou. 3 žáci věděli, které zvířátko následuje po huse. Určit velikost psa jim nedělalo problémy. Nakonec zkusili porovnávat družstva i s novým zvířátkem. Úlohy se zvířátky dědy Lesoně žáky baví. Většinou si ani nepomáhají pomůckami, ale rovnou si sílu družstev představují. Tato dovednost se jim bude hodit při počítání rovnic. V učebnici 4 žáci pracovali samostatně a ve dvojicích porovnávali svá řešení. Ostatní rovnou pracovali ve skupinkách, postup společně konzultovali. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami nepotřebovali při práci pomoc od asistentky, ale vystačili si s počítáním na prstech.

Obr. 33 - Práce žáka v učebnici matematiky

Zdroj: Vlastní archiv

Zhodnocení naplnění cíle a doporučení

Během vyučování nám selhalo bezdrátové připojení, musela jsem situaci řešit datovým tarifem. Pokud bych však neměla tuto možnost, nemohli by si žáci písničky poslechnout. Proto je dobré s tímto rizikem počítat a zajistit si poslech písniček jiným způsobem. Důležité je také dbát na výběr písniček, protože na internetu jich je spousta spíš pro menší děti než žáky druhého ročníku.

Karty s abecedou, které jsem použila v anglickém jazyce, jsem si sama vyrobila. Obrázky jsem čerpala z internetové stránky www.pixabay.com. Všechny obrázky jsou volně ke stažení. Při vyhledávání do vyhledavače zadám název hledaného obrázku a příponu png (např. houba.png). Takto mi to vyhledá obrázky, které mají bílé pozadí.

Po anglickém jazyce následovala hodina matematiky. Tuto hodinu jsme společně začali na koberci v kruhu. Před vyvozením nového zvířátka jsme si připomněli již známá zvířátka a jejich sílu. Na tabuli jsme porovnali sílu družstev. Poté jsem se žáků zeptala, jaké zvířátko bude asi následovat po huse. Tři žáci věděli, které zvířátko to bude. Dva z nich mají doma starší sourozence, kteří se tuto matematiku také učili, a jedna dívka věděla, protože se do učebnice dívá dopředu. Po vyvození nového zvířátka jsme si řekli, jaký bude jeho symbol. Tento symbol jsme přidali na magnetickou tabuli k ostatním zvířátkům. Nakonec jsme zkusili vyvodit sílu. 8 žáků vědělo, komu se pes bude rovnat. Dva žáci nevěděli.

Před vyvozením nového zvířátka je vždy dobré připomenou známá zvířata a také jejich sílu. Doporučuji je také mezi sebou porovnat samostatně a ve družstvech a připomenou si tak jejich síly. Mně se osvědčilo mít několik kartiček s jednotlivými zvířátky, které mají z druhé strany magnet. Tyto kartičky jsem si vyrobila z obyčejného tvrdého papíru, na druhou stranu jsem nalepila nalepovací magnetickou pásku. Žáci mohou tyto karty dávat na tabuli a různě je kombinovat. Při práci s učebnicí by měli být u sebe žáci, kteří pracují na stejném typu úlohy.

Obr. 34 – Práce do učebnice matematiky

Zdroj: Vlastní archiv

Žáky anglická abeceda zaujala, našli rozdíly mezi českou a anglickou. Při poslechu písničky trénovali anglickou abecedu. Při hře Bingo jsem jim některá písmena pomohla přeložit do češtiny. V matematice jsme vyvodili nové zvířátko a určili jeho sílu. Psi a ostatní zvířátka dědy Lesoně procvičovali v učebnici matematiky. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami procvičovali sčítání a odčítání také do učebnice. Bezchybné řešení různých úloh vnímám jako naplnění cíle.

6.5 Pátek 12. října 2018

Tento den mají žáci v rozvrhu pevně dané předměty. Je to proto, aby věděli, že si v pátek musí nosit svoji vlastní knihu na čtení. Pokud knihu nemají, mohou si ji půjčit ve školní nebo třídní knihovně. Většinou tedy čtou svoji knihu, někdy do čtenářské dílny zapojujeme čtení společného textu.

Jak jsem již zmínila v praktické části diplomové práce, chodí k nám do školy a jsou součástí výuky také mluvčí z cizích zemí. Pro žáky si chystají různé hry a aktivity. Žáci se s nimi setkávají již od 2. ročníku a nestydí se s nimi komunikovat. Mezi cizince učící na naší škole, patří také Steve. Je to Angličan, který několik let žije v České republice. Na jiné základní škole učí anglický jazyk, k nám dochází jednou týdně.

Předmět	Téma	Cíl
Anglický jazyk	Alphabet and games	<ul style="list-style-type: none"> Žák komunikuje při hře s mluvčím;

		<ul style="list-style-type: none"> • Procvičuje anglickou abecedu.
Český jazyk – čtenářská dílna	Co si přeje postava?	<ul style="list-style-type: none"> • Čte vlastní knihu s porozuměním textu.

Počet žáků při realizaci denního plánu

- 2. ročník: 10;
- Centra aktivit: 18 (9 žáků z 2. ročníku, 9 žáků ze 3. ročníku)

6.5.1 Anglický jazyk, čtenářská dílna, centra aktivit

Čas	Název aktivita + popis aktivity	Pomůcky, poznámky
8:00 – 8:45 Skupinová práce	<p>Hry a komunikace s rodilým mluvčím a různé aktivity ve třídě</p> <p>Žáci se rozdělí do skupinek. V práci se střídají po 15 minutách.</p> <p>1. skupina jde za rodilým mluvčím, kde má pro ně připravené různé aktivity.</p> <p>2. skupina hraje hru Bingo na abecedu.</p> <p>3. skupina vytváří svoji flashcards.</p> <p>Na připravený tvrdý papír nakreslí obrázek a napíše počáteční písmeno obrázku a připíše větu. Například pokud nakreslí houbu, pod ni připíše tuto věty – M is for Mushroom.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tvrdý papír velikosti A5; • Pastelky nebo voskovky; • Čtverečkovaný papír pro bingo nebo Příloha N; • Tvrdý papír A5.
8:45 – 8:50 Skupinová práce	<p>Čtenářská dílna – Co si přeje postava?</p> <p>Nejprve žáky seznámit s tématem dnešní čtenářské dílny – „Co si přeje postava?“.</p>	

<p>8:50– 9:10 Samostatná práce</p>	<p>Čtení vlastní knihy Žáci mají 20 minut na čtení své knihy. Během čtení nesmí odcházet na toaletu a pro pití. Měli by číst tak, aby nerušili ostatní. Tato pravidla, stejně jako pravidla pro zacházení s knížkou, jsme si společně vytvořili na první hodině čtenářské dílny, a visí ve třídě. Každé dítě má svoji vlastní knihu. Knihu si vybírá podle svého zájmu a schopností.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vlastní kniha na čtení.
<p>9:10 – 9:25 Samostatná práce</p>	<p>Co si přeje postava? Každý žák nakreslí a napíše na připravený papír dárek, který by dal vybrané postavě. Z druhé strany papíru napíše název a autora knihy. V kruhu žáci sdílí dárky, které by dali své postavě. Musí ostatním vysvětlit, proč zvolili daný dárek.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pracovní list A4 pro nakreslení dárku (Příloha O).
<p>9:25 – 9:30 Skupinová práce</p>	<p>Příběhové kostky – vymyslet příběh Každý si vezme dvě příběhové kostky, žáci s nimi postupně hází a vytváří příběh.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Příběhové kostky.
<p>10:00 – 11:00 2. + 3. ročník</p>	<p>Centra aktivit (viz Příloha A–F)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Centrum psaní – příběh, ve kterém se musí objevit houby. • Centrum ateliéru – výroba houby nebo hub šitím. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mikroskop; • Lupa; • Vzorčky hub; • Pexeso hub (součást učebnice Prvouka pro 3. ročník);

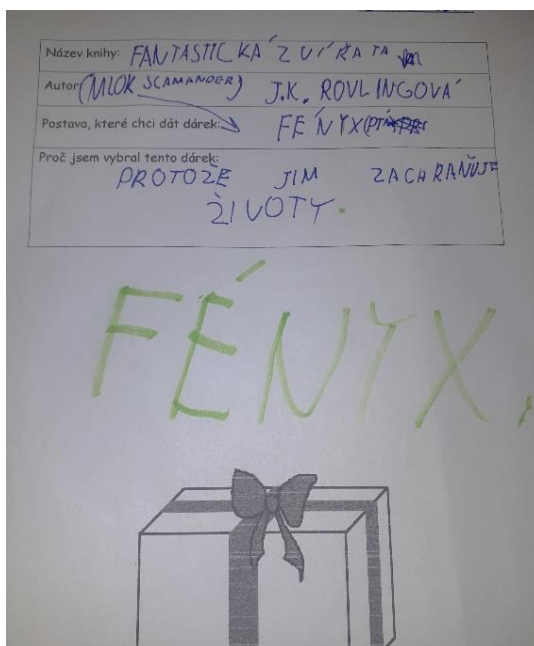
	<ul style="list-style-type: none"> • Centrum matematiky – slovní úlohy o houbách. Podle výsledku přiřadit správné části hub. • Centrum českého jazyka – práce s textem. Z encyklopedií, atlasů hub, internetu nebo jiného zdroje čerpat informace o vybrané houbě. Napsat zjištěné informace, informace doplnit o ilustraci. • Centrum vědy – popis těla houby dle informace z textu. Poznat vybrané zástupce, rozdělit je na houby jedovaté, nejedlé a jedlé. Pozorování hub (hlíva, žampion, kvasinky) lupou a mikroskopem. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pracovní listy do centra vědy (Příloha G); • Pracovní list s houbou do centra matematiky (Příloha B); • Linkované listy pro psaní příběhu; • Filc; • Vata; • Nit; • Jehla; • Nůžky; • Lepidlo; • Počítačová prezentace o houbách (zdroj: www.skolakov.eu); • Atlas hub; • Encyklopedie; • Počítač; • Dopisy do center s instrukcemi (Příloha A, C, D, E a F); • Papíry pro psaní a kreslení.
11:00 – 11:05	Úklid pracovního místa. Individuální zhodnocení naplnění kritérií.	<ul style="list-style-type: none"> • Kritéria pro práci v centrech (Příloha H).

11:05 – 11:25	Hodnotící (závěrečný) kruh 1. Zhodnocení práce a spolupráce v centrech. Za každou skupinu mluví zvolený mluvčí skupiny. 2. Dobrovolná ukázka prací žáků. 3. Doporučení a ocenění žáků.	
11:25 – 11:30	Úklid prací a třídy.	

Zrealizování a reflexe výukového plánu

Žáci se na začátku hodiny rozdělili do skupinek po třech. První skupina (kluci) chtěla jít za Stevem první, dívky se trochu styděly. Když viděly nadšení chlapců, jejich obavy pominuly. Při hře Bingo potřebovali žáci pomoc od učitele, protože si nebyli jistí se správnou výslovností některých písmen. Na konci hry již pomoc nepotřebovali.

Na začátku čtenářské dílny vždy zkontrolujeme knihy, které děti čtou, a zopakujeme pravidla čtení. Po zopakování jsem jim představila dnešní téma. Chvíli jsme diskutovali nad tím, co by si asi jejich postavy mohly přát. Poté si všichni našli svůj koutek na čtení. Při čtení se snažili dodržovat dohodnutá pravidla, nejtěžší je pro ně vždy nechodit na toaletu. Já jsem také četla svoji knihu. Myslím si, že pokud žáci vidí, že i učitel čte a dodržuje pravidla, jde jim příkladem. Po dvaceti minutách měli žáci čas na dokončení úkolu – dárek pro postavu. Poté jsme se sešli na koberci. Jeden chlapec, který je vášnivý čtenář, chtěl dočíst kapitolu. Nakonec i on stihl dokončit dnešní úkol. V kruhu každý prezentoval, komu by chtěl dárek dát a proč. Často se žáci drželi toho, o čem v tu danou chvíli četli nebo charakter jejich dárku určila jejich osobní zkušenost. Například, pokud byla hlavní postava králík, žákyně předpokládala, že by jí radost udělala mrkev. Pokud to byl školák, tak něco, co by mohl využít ve škole.

Obr. 35 – Vypracovaný pracovní list ze čtenářské dílny

Zdroj: Vlastní archiv

Na posledních 5 minut jsme si společně zahráli příběhové kostky. Každý si vzal dvě kostky a postupně s nimi hodil. Podle obrázku, který mu padl na kostce, pokračoval v příběhu. Žáci tuto hru chtějí hrát často, většinou vymýšlí vtipnou větu, a přitom se snaží navázat na předchozí děj.

Zhodnocení naplnění cíle a doporučení

Někteří žáci nechtěli jít za mluvčím, styděli se s ním komunikovat. Proto žáci vytvořili dvojice (trojice), ve kterých chodili za mluvčím. S mluvčím hráli hry, ze kterých byli velmi nadšení. Na konci hodiny hráli Bingo s pomocí, správně vyslovovali písmena. První cíl, hra s mluvčím, byl naplněn. Žáci přišli s nadšením a touhou znovu za ním jít hrát hry. Druhým cílem anglického jazyka bylo vyjmenovat abecedu. Žáci abecedu vyjmenují, někteří bez pomoci, ale většina žáků ještě potřebuje pomoc. Abecedu je tedy potřeba ještě trénovat. Cíl byl naplněn částečně.

Na čtenářskou dílnu měli všichni žáci svoji knihu. Během čtení knihy dodržovali dohodnutá pravidla, do čtení byli zcela ponořeni. Po ukončení čtení všichni začali vyplňovat připravený list s úkolem. Někteří napsali jméno postavy tak, jak ji slyší. V závěrečném kruhu sdíleli s ostatními, o čem četli a také jaký dárek by své postavě dali

Doporučuji u hry Bingo dohled pedagoga, který kontroluje správnou výslovnost písmen, nebo v případě potřeby vybírá písmena on.

Knihu na čtenářskou dílnu by si měly vybírat samy děti, učitel může pouze pomoci s výběrem vhodného textu. Pokud nastane situace, že si dítě vybere knížku, která je pro něj moc těžká, a přesto si nechce nechat poradit, je dobré ho knihu nechat začít číst. Samo přijde na to, že si vybralo text, který je nad jeho možnosti. Pokud si žák vybere knihu sám, je větší šance, že ji přečte a čtení se mu nezprotiví.

7 Reflexe týdenní práce v centrech aktivit a doporučení

V této kapitole se pokusím shrnout práci v jednotlivých centrech. Nejtěžší je vždy pro žáky první den. Na konci prvního dne s dětmi shrneme práci v centrech a žáci mají možnost dát spolužákům rady pro práci, další dny jsou pro ně snazší.

7.1 Centrum ateliéru

Žáci šili houby z filcu podle návodu. Některým návod práci usnadnil, jiní se ho striktně drželi. Při práci jim největší problém dělalo navlékání nitě. Hotové výrobky žáků, kteří navštívili centrum začátkem týdne, inspirovaly ostatní spolužáky. Některé děti potřebovaly při práci pomoc asistenta, a to hlavně v zakončování stehů a zapošívání. Jelikož žáci již několikrát v centru ateliéru šili, sešití větších částí jim šlo dobře. Náplň centra ateliéru byla pro děti atraktivní a mnohdy se dohadovaly o tom, kdo se sem zapíše. Výrobky se všem moc povedly. V tomto centru spolupracovali žáci obou ročníků. Střídali se při čtení dopisu, diskutovali nad návodem a vzájemně si pomáhali při šití. Cíl centra ateliéru byl splněn.

Doporučení centra ateliéru

V tomto centru vidím jako jedno z rizik nedostatek materiálu a nevhodnou velikost jehly. Proto doporučuji mít větší zásobu materiálu, v tomto případě filcu. Jehlu bych doporučila vybrat s větším ouškem, aby se žákům lépe navlékala nit. Velikost jehly záleží na zkušenostech dětí, kteří jsou v daném centru. Já jsem podcenila přípravu různých velikostí kruhů, které by mohly sloužit jako šablony. Nakonec jsme s žáky našli ve třídě předměty, které se daly obkreslit. Čas, který měli žáci na šití byl dostačující. Někteří stihli ušít více hub.

Obr. 36 - Práce dětí v centru ateliéru

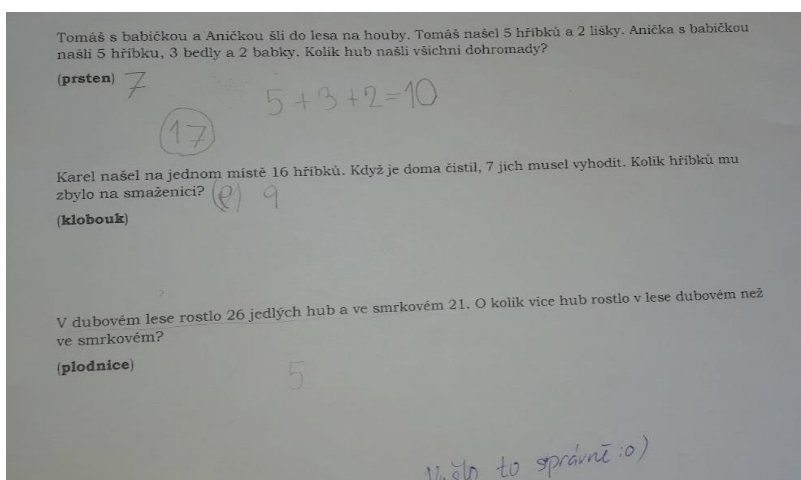
Zdroj: Vlastní archiv

7.2 Centrum matematiky

Žáci počítali slovní úlohy. Pracovali ve dvojicích. Výsledky psali do svých pracovních listů. U každé slovní úlohy byl název části těla houby (podhoubí, třeň, klobouk apod.). Podle výsledku přiřadili k obrázku správný název části těla. Slovní úlohy počítali, někteří používali při počítání pomůcky nebo požádali o pomoc své spolužáky či učitele. Pro pár dětí bylo počítání obtížné. Před koncem centra měli žáci vymyslet svoji slovní úlohu. Někteří vymysleli více než jednu. Jelikož žáci prvního centra své slovní úlohy přečetli v hodnotícím kruhu, většina úloh ostatních žáků, které vymyslely děti v dalších centrech matematiky, se opakovala, nebo byla podobná těm, co již počítali. Pokud žáci mohli, tvořili dvojice s kamarády ze své třídy. Při práci spolupracovali. Dvojice, které měly hotovo, pomohly ostatním spolužákům při počítání těžších příkladů. Všechny dvojice nestihly vytvořit svoje slovní úlohy, protože jim celý čas zabralo počítání úloh.

Doporučení centra matematiky

Největším rizikem tohoto centra by mohlo být složení dvojic. Některé úlohy bylo těžší vypočítat, slabší dvojice by tyto úlohy nemusela vypočítat nebo se na nich mohla zdržet a nestihla by vypočítat všechny úkoly. Proto doporučuji mít alespoň dvě varianty s různou úrovní obtížnosti nebo s menším počtem slovních úloh. Také doporučuji mít dostatek pomůcek pro počítání. Pro několik žáků bylo obtížné rozklíčovat popis houby pomocí výsledků slovních úloh. Pro tento případ bych doporučila mít kartičky, kde na jedné straně bude napsaná část těla houby. Na druhou stranu by mohli žáci napsat výsledek a tyto lístky k houbě přilepit.

Obr. 37 – Práce z centra matematiky

7.3 Centrum českého jazyka

Úkolem skupiny bylo prohlédnout si prezentaci. Prezentace byla z internetu a názorně zpracovaná. Skupina poté rozdělovala kartičky s houbami na jedlé, nejedlé a jedovaté. Použila jsem karty z pexesa, které je součástí učebnice Prvouka pro 3. ročník. Stejně pexeso je také v centru vědy.

Po prohlédnutí názorně zpracované prezentace si celá skupina vzala karty s houbami. Každý den byl v centru českého jazyka žák, který houby zná a ví, která houba je jedlá či nejedlá. Nejznámější houby poznali všichni žáci. Karty s houbami rozdělili správně. U některých diskutovali, jestli se jedná o houbu nejedlou či jedovatou. Pro správné řešení si pomohli s atlasem hub. Jednotlivé dvojice napsaly popis houby, tři žáci se speciálními vzdělávacími potřebami nakreslili houbu a s pomocí asistentky doplnili jednoduché informace. Popis hub se velmi lišil, velkou roli na obsahu popisu hrálo složení dvojice. Všechny dvojice stihly vytvořit jen jeden popis vybrané houby, na druhou jim nezbyl čas. Cíl centra se tedy podařilo naplnit z části.

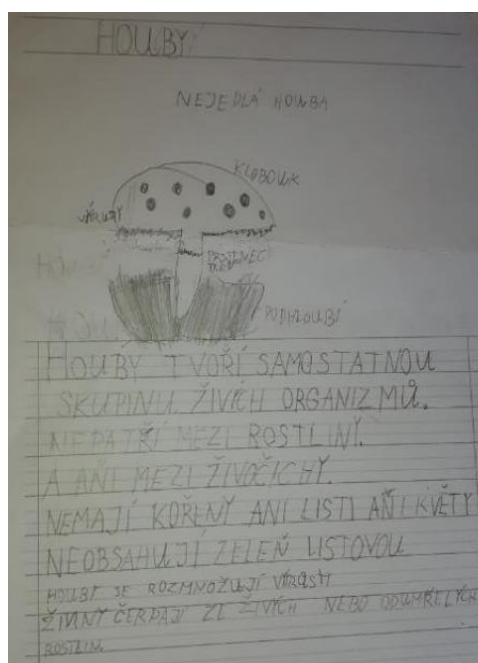
Doporučení

I zde vidím riziko ve složení dvojic. V tomto centru spolu vytvořili trojici žáci se specifickými vzdělávacími potřebami. Při práci potřebovali pomoc od asistentky. Do práce se jim snažila nezasahovat. Cíl splnili dle svých možností, přesto by mi více vyhovovalo, kdyby vytvořili dvojice s jinými spolužáky. Také doporučuji mít připravené různé zdroje atlasů hub s jednodušším nebo náročnějším textem. Pro příště bych určitě připravila text k několika houbám, který by byl vhodný pro slabší čtenáře. Rozhodně doporučuji mít také k dispozici vzorový list s informacemi, které mají o houbách získat. Ten bych vytvořila tak, aby se v případě potřeby dal kopírovat. Největším rizikem, které v tomto centru nastalo, bylo předimenzované zadání. Žáci nemohli stihnout vypracovat list s informacemi o dvou houbách. Proto bych doporučila zjistit a zapsat informace pouze o jedné houbě.

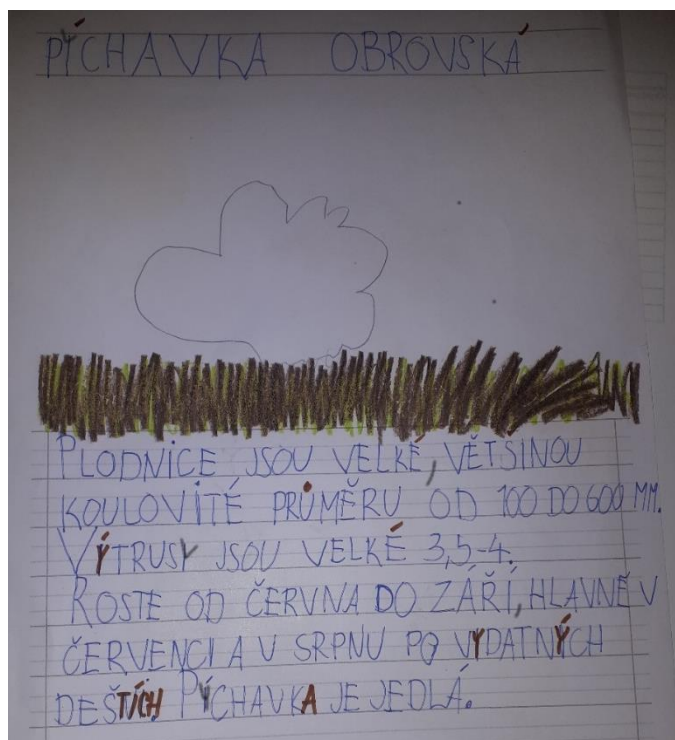
Obr. 38 - Popis houby žákem se specifickými vzdělávacími potřebami

Zdroj: Vlastní archiv

Obr. 39 – Popis vybrané houby

Zdroj: Vlastní archiv

Obr. 40 – Popis pýchavky

Zdroj: Vlastní archiv

Kritéria z centra českého jazyka	②	③	④	
Rozdělím houby na jedovaté a jedlé.			✓	
Napišu informace o vybrané houbě.			✓	
Pracuji s encyklopedií.			✓	
Kritéria z centra českého jazyka				
Rozdělím houby na jedovaté a jedlé.		✍		
Napišu informace o vybrané houbě.	✍			
Pracuji s encyklopedií.			✍	

Obr. 41 – Kritéria z center

Zdroj: Vlastní archiv

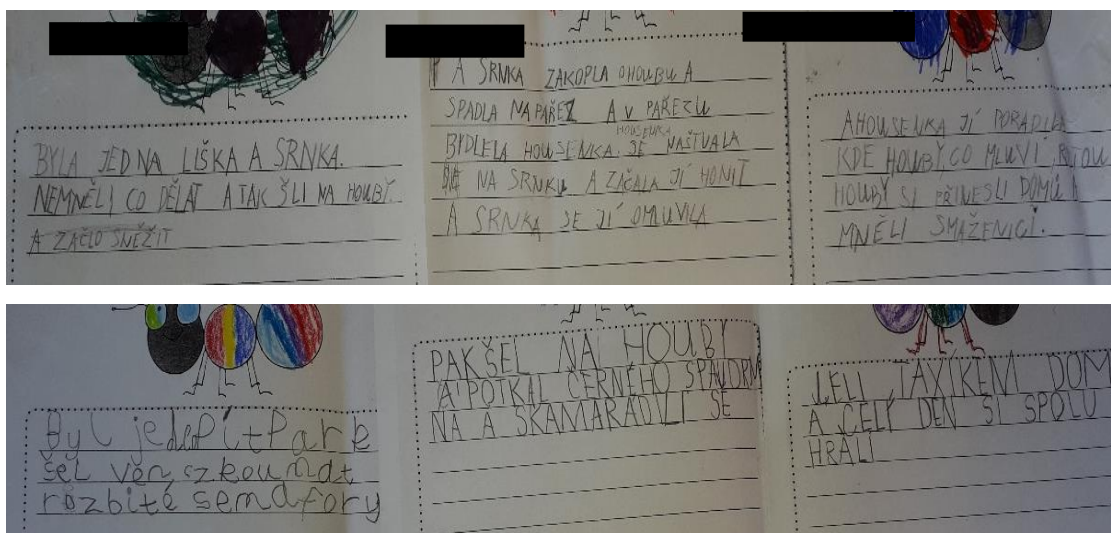
7.4 Centrum psaní

Společně si připomněli, co by měl příběh obsahovat, každý chtěl přispět svým nápadem. Podle nich by měl příběh obsahovat různé věci. Když jsem slyšela, jak se nemohou domluvit, jaké části by příběh měl mít, odkázala jsem je na nástěnku u centra psaní. Na této nástěnce je obrázek housenky, která má tělo ze tří částí. V každé části je napsán název části osnovy a nápověda, co by tato část měla obsahovat. Tato nápověda jim pomohla. Potom vytvořili dvojice. Bylo zajímavé, jak v některých centrech tvoří dvojice

jen s kamarády ze svých tříd, v centru psaní si často vybírají podle jiných kritérií a dvojice jsou často různorodá. Většina žáků se do psaní příběhu pustila s nadšením. Při psaní spolupracovali a respektovali nápady svých spolužáků. Někteří se drželi daných kritérií, pár dětí psalo příběh, ale nedodrželo zadání práce, v příběhu se nevyskytovaly houby. Ke konci se zápletka několika příběhů opakovala, protože se žáci inspirovali příběhy, které slyšeli první den v hodnotícím kruhu. Příběhy stihli napsat všichni. Některé dvojice si text po sobě rychle přečetly, opravováním chyb se nezdržovaly a měly v textu nejvíce chyb. Cíl byl naplněn z části, protože ne všichni žáci se drželi zadání.

Doporučení

Při psaní doporučuji mít pro žáky připravenou osnovu. Mně se osvědčila housenka, kterou mají děti vyvěšenou na nástěnce i s nápovědou, co může obsahovat daná část příběhu. Stejnou housenku mají i na pracovních listech s linkami. Žákům při psaní vyhovuje mít osnovu rozdělenou na jednotlivých listech. Je to pro ně více přehledné. Také doporučuji obejít všechny dvojice a ujistit se, že rozumí osnově a ví, co má obsahovat. Jelikož si někteří žáci napsaný text rychle přečetli, a tím pro ně byla kontrola splněná, doporučuji s nimi ještě vše přečíst společně. Čas pro psaní byl dostatečný. První den jsme v hodnotícím kruhu měli dostatek času na sdílení všech příběhů. Žáci své příběhy přečetli, ale ovlivnili některé spolužáky, kteří v tomto centru ještě nebyli. Proto jsme se druhý den domluvili, že všechny příběhy přečteme až na konci týdne a uděláme si tzv. autorské čtení.

Obr. 42 – Příběhy žáků

Zdroj: Vlastní archiv

7.5 Centrum vědy

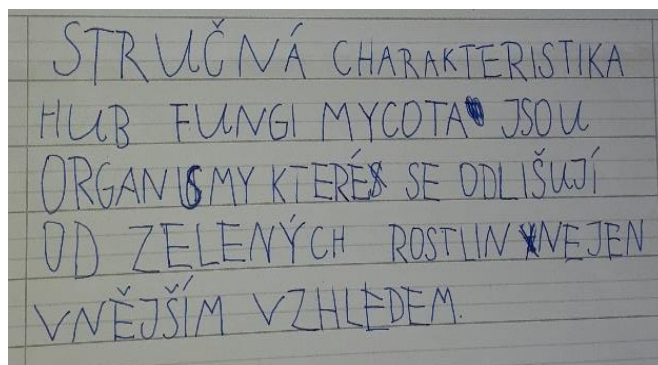
Nejprve si měli žáci prohlédnout všechny karty pexesa a pojmenovat jednotlivé houby. Dalším úkolem bylo si zahrát pexeso. Následně měli na internetu vyhledat stavbu těla houby. Občas vyhledávání na internetu zařazujeme do center, žáci se učí pracovat s internetovými zdroji. Hlavním úkolem tohoto centra bylo pozorování vzorků hub. K dispozici měli lupy a mikroskopy. Ve zbylých deseti minutách měli vypracovat pracovní list.

Žáci si společně zahráli pexeso. Většina žáků pojmenovala nejznámější houby na kartičkách, některé druhy jim dělali potíže, ale vždy se našel někdo, kdo poznal všechny houby a spolužákům poradil. Dalším úkolem bylo vyhledat stavbu těla houby na internetu a podle tohoto zjištění jednotlivé části houby popsat na připravený pracovní list. Na zadní straně desek s instrukcemi měli také řešení tohoto úkolu. První den žáci vyhledávali informace na internetu, další dny jim stačily znalosti, které měly z předchozích center aktivit, vyhledávat na internetu nemuseli, přesto se o to pokusili. Práce s počítačem je pro ně vždy velkým lákadlem. Při práci s mikroskopem potřebovali žáci pomoc s nastavením přístroje a také s velikostí vzorku, který potřebovali pro zkoumání. Většinou stačilo jednou ukázat manipulaci s mikroskopem, poté ho již obsluhovali sami. Nejvíce je zaujal vzorek s kvasinkami. Zde příkládám obrázek (Obr. 44), kde dvě dívky v atlase hub vyhledaly informace o kvasinkách. Někteří byli pozorováním pod mikroskopem natolik pohlčeni, že nevypracovali poslední úkol. Pokud tento úkol nesplnili, vypracovali ho ve volném čase jiný den.

Obr. 43 – Práce v centru vědy

Zdroj: Vlastní archiv

Obr. 44 – Práce dětí – popis kvasinek

Zdroj: Vlastní archiv

Cíl centra vědy se podařil naplnit částečně. Všichni žáci si vyzkoušeli práci s mikroskopem a pozorovali připravené vzorky. Houby nakonec správně pojmenovali všichni, i když někteří potřebovali nápovědu. Ne všichni stihli v centru vědy dokončit poslední úkol, protože si nehlídali čas, když pozorovali připravené vzorky. Získané informace si mohli ověřit v pracovním listu (viz Příloha G).

Doporučení

Doporučuji pro práci s mikroskopem mít více přístrojů, aby se žáci při práci u nich vystřídali. My jsme měli dva mikroskopy a tři lupy. Pro maximálně 5 žáků to byl dostačující počet. Vzorků hub jsme měli více, žáci tak mohli pozorování opakovat. Jak jsem již zmínila, díky velikému zaujetí u pozorování spoustu žáků nezačalo pracovat na posledním úkolu. Tento úkol bych pro příště úplně vynechala a pracovní list bych nechala na jiný den jako shrnutí. Dále bych se ujistila, že je v centru vědy vždy někdo, kdo umí alespoň trochu vyhledávat na internetu, pokud ne, pomohla bych jim.

V pátečním hodnotícím kruhu jsme s žáky diskutovali o houbách. Žáci shrnuli, co vše již věděli a co se dozvěděli o nich nového. Nakonec zhodnotili všechna centra a jejich práci.

Žáky vedu od 1. třídy k vzájemné spolupráci a pomoci nejen ve třídě, ale i napříč ročníky. Často převezme vůdčí roli ve skupině mladší žák. Je to velmi individuální, záleží na konkrétní činnosti, složení skupiny a momentálním rozpoložení žáků. Také se mi stává, že připravím úkoly, které jsou pro žáky velmi těžké nebo se skupina nedokáže domluvit na spolupráci. Je však pro mě velká odměna, když jsou žáci z připravených úkolů nadšeni, při řešení spolupracují a diskutují.

8 Naplnění týdenních didaktických cílů

V této kapitole se budu věnovat naplnění konkrétních týdenních cílů, které jsem si na začátku týdenního plánu stanovila. Naplnění konkrétních cílů popíši a uvedu pár ukázek jejich naplnění.

8.1 Český jazyk

Týdenní didaktický cíl

Cílem českého jazyka bylo řadit slova podle abecedy a používání abecedy při vyhledávání v rejstříku.

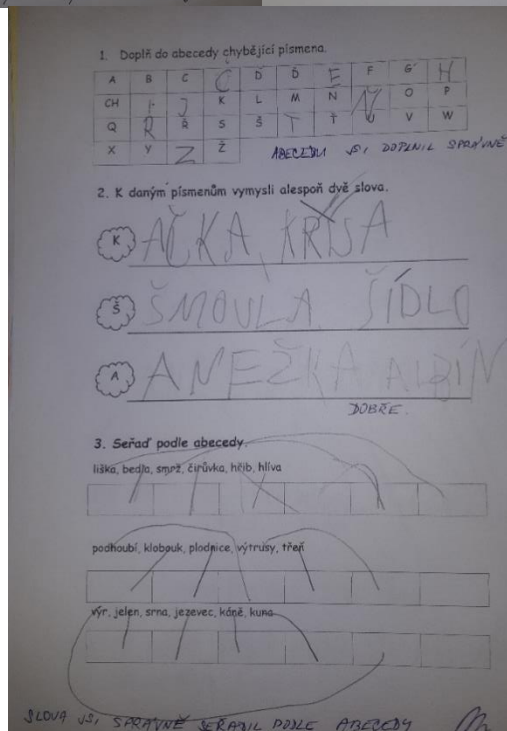
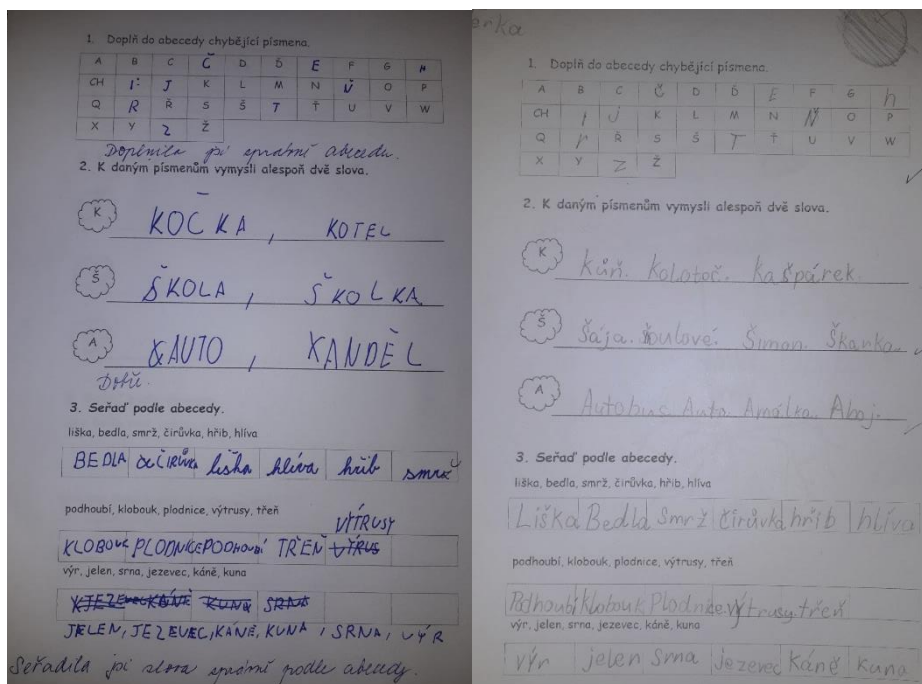
Způsob ověření naplnění cíle

Test z abecedy viz Příloha P.

Zhodnocení

Test, který si žáci napsali následující týden v pondělí, měl ověřit, jak žáci pochopili probírané učivo z českého jazyka. Čas na vyřešení úkolů měli neomezený. Je to proto, že každý žák má své pracovní tempo.

Test psalo 9 žáků. Tři žáci měli test napsaný za 15 minut. Vše měli správně. Při řešení nepoužívali žádné pomůcky. Čtyři žákyně napsaly test přibližně za půl hodiny. Úkoly měly správně vyřešené. U třetího úkolu si občas pomáhaly tabulkou s abecedou z úkolu 1. Chlapec, který má vietnamskou národnost, použil u úkolu číslo 1 a 3 abecedu, která je ve třídě na nástěnce. U úkolu číslo 2 si nebyl jistý řešením, potřeboval ujistit, že slova jsou správná. Je to tím, že jeho slovní zásoba není velká. Dívka, která je velmi pečlivá a musí mít vše správné a dokonalé, potřebovala na test 45 minut. Vše zvládla správně a bez pomoci nebo použití pomůcek. Čas potřebovala na psaní.

Obr. 45 – Test z českého jazyka

Zdroj: Vlastní archiv

Druhým cílem bylo aktivní používání abecedy při hledání v abecedním rejstříku. Abecední seznam využívala většina žáků v centrech aktivit. Při vyhledávání hledali slova podle prvního písmena. Naplnění cíle českého jazyka hodnotím kladně, většina žáků probíranou látku pochopila a získané znalosti dokázala použít při řešení daných úkolů i při činnostech spojených s řešením jiného úkolu, například při hledání v rejstříku.

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami

Týdenní didaktický cíl

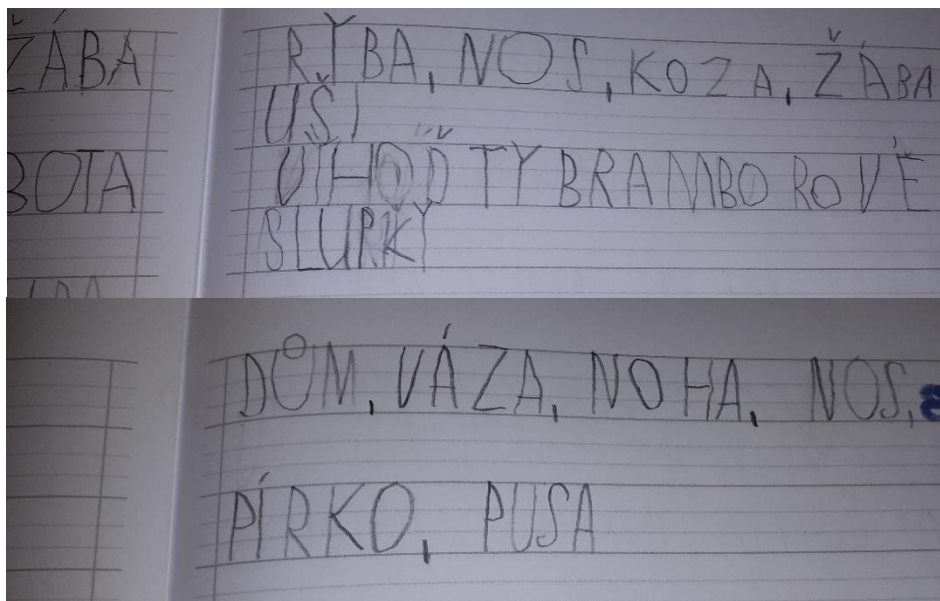
Cílem českého jazyka bylo čtení a skládání jednoduchých slov.

Způsob ověření naplnění cíle

Pozorování při práci. Žáci složená slova správně zapíší do sešitu.

Zhodnocení

Dva žáci celý týden pracovali na čtení a psaní slov. Při práci skládali slova podle obrázků nebo četli jednoduchá slova. Jejich tempo a správnost řešení záleželo na jejich energii. První tři dny měli spoustu energie a daná slova správně složili, přečetli nebo zapsali. Poslední dva dny se jim do práce nechtělo, byli unavení a často chybovali nebo potřebovali pomoc od asistentky. Je potřeba čtení a skládání slov stále procvičovat.

Obr. 46 - Psaní složených slov

Zdroj: Vlastní archiv

8.2 Matematika

Týdenní didaktický cíl v matematice

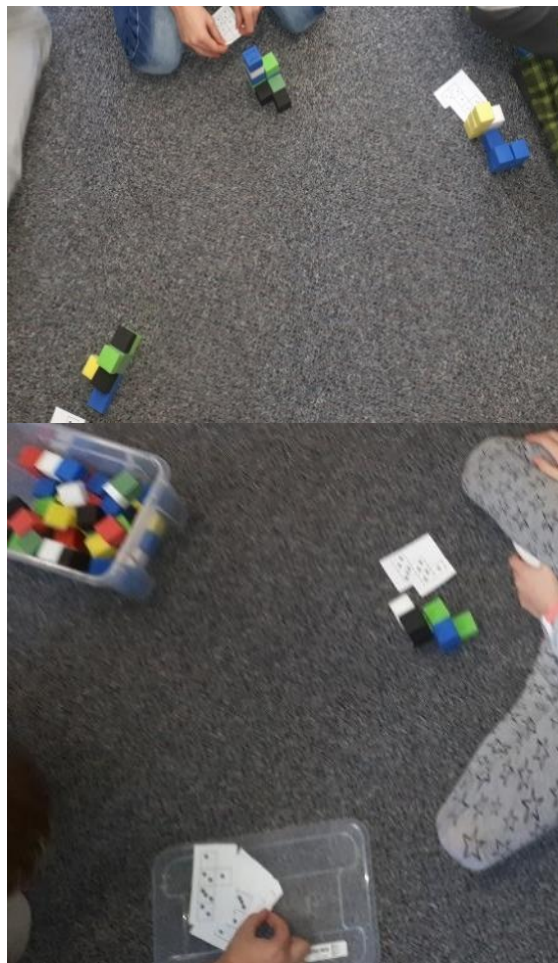
Stavby podle půdorysu a sčítání/odčítání v oboru čísel 0–47.

Způsob ověření naplnění cíle

Postaví stavbu podle plánu půdorysu. Řeší různá matematická prostředí.

Zhodnocení

Všichni žáci postavili správně stavby podle půdorysu. Při popisu jednotlivých staveb, stavbu správně popsali, uhádli konkrétní stavbu. Žáci počítali různá matematická prostředí v učebnici matematiky, většinou si vybírali taková prostředí, na kterých mohli spolupracovat. V centru matematiky procvičovali sčítání a odčítání při řešení slovní úlohy.

Obr. 47 - Stavby podle půdorysu

Zdroj. Vlastní archiv

Matematika pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Týdenní didaktický cíl v matematice

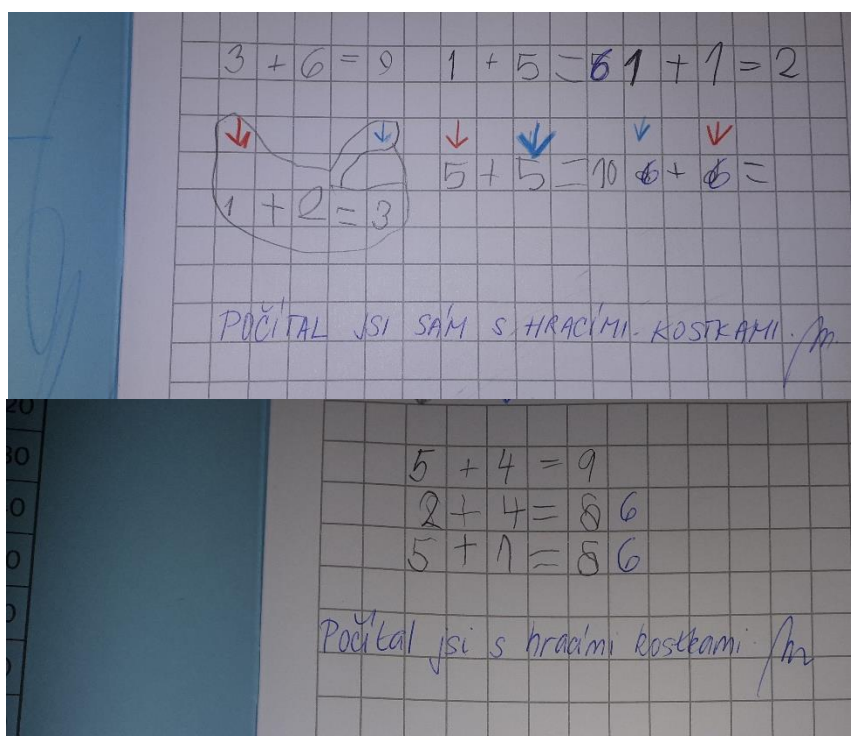
Porovnávat počet v oboru čísel 0–7, sčítat a odčítat v oboru čísel 0–7.

Způsob ověření naplnění cíle

Při určování množství používají pojmy méně, více, rovná se. Správně řeší příklady v oboru čísel 0-7.

Zhodnocení

Oba žáci při určování používali pomůcku krokodýla. Vždy správně určili, kde je více a kde méně nebo stejně. Pojmy větší, menší a rovná se ze začátku nepoužívali, po častějším opakování tyto pojmy používali. Již chápou jejich smysl, přesto si tyto pojmy musí často opakovat. Příklady na ověření naplnění cíle počítali do sešitu. Oba počítali na prstech bez pomoci asistenta.

Obr. 48 – Počítání do sešitu matematiky

Zdroj: Vlastní archiv

8.3 Anglický jazyk

Týdenní didaktický cíl v anglickém jazyce

Vyjmenovat anglickou abecedu.

Způsob ověření naplnění cíle

Žáci vyjmenují anglickou abecedu.

Zhodnocení

Žáci se učí psát až ve třetím ročníku. V prvním a ve druhém ročníku se formou her, básniček a písniček s tímto jazykem teprve seznamují. Proto jsem ověření naplnění cíle vybrala formou písničky, při které abecedu vyjmenují. Devět žáků písničku zazpívalo. 5 žáků bez pomoci, 4 žáci písničku zazpívali společně s učitelem, některá písmena si museli připomenout. Dva žáci písničku začali zpívat, ale písničku nedozpívali. Cíl se podařilo naplnit částečně, abecedu je potřeba ještě trénovat.

8.4 Člověk a jeho svět

Týdenní didaktický cíl

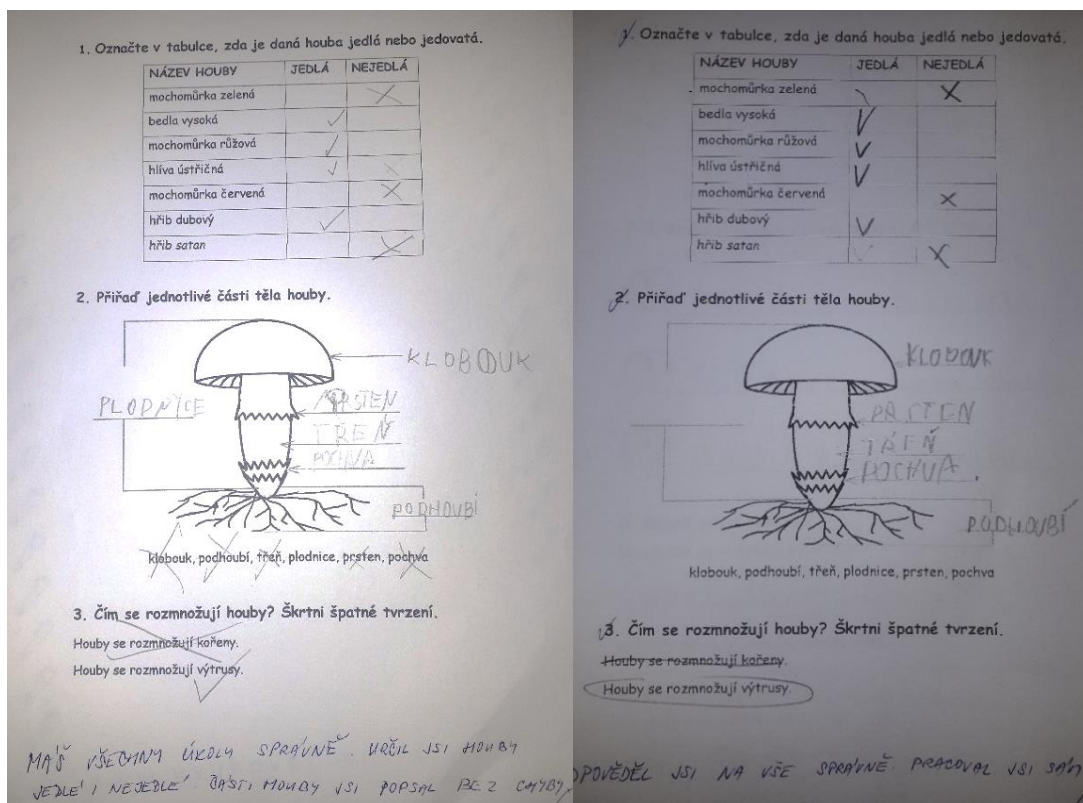
Rozdělit houby na jedlé, nejedlé a jedovaté, popsat hlavní části houby.

Způsob ověření naplnění cíle

Pracovní list viz Příloha Q.

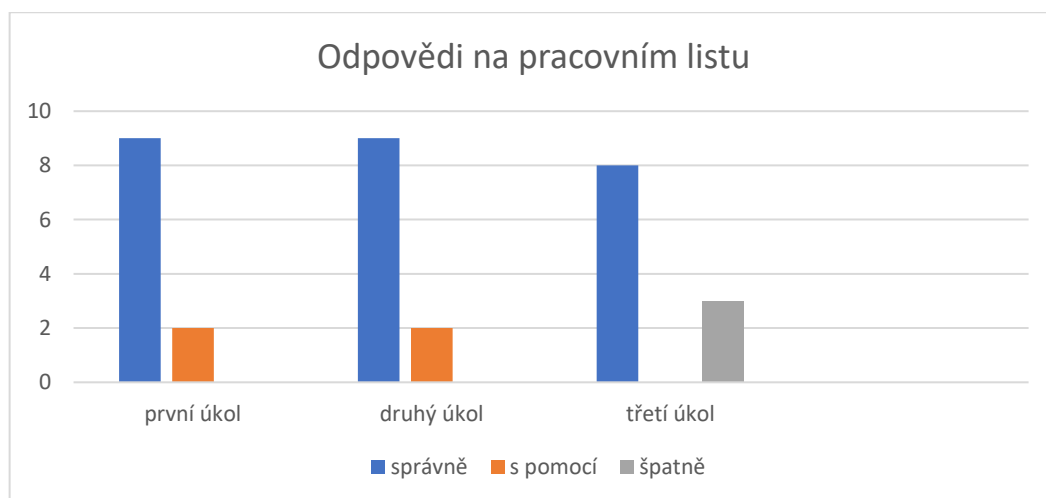
Zhodnocení

Žáci v centru vědy měli vyplnit pracovní list. Práce byla samostatná, protože šlo o ověření poznatků, které získali v tomto centru. Pokud někdo z centra vědy tento pracovní list nestihl, mohl ho dodělat další týden. 9 žáků správně označilo v tabulce houby jedlé a jedovaté. Dva žáci pracovali s asistentkou, která jim četla názvy hub. Z názvu hub nevěděli, ale když jim asistentka ukázala obrázek houby, určili správně, zda jde o houbu jedlou nebo jedovatou. Druhý úkol vyřešili správně všichni. Všimla jsem si, že 3 žáci nepotřebovali při pojmenovávání jednotlivých částí houby nápovědu pod obrázkem, ostatní slova pod obrázkem využili. Dvěma žákům tato slova četla asistentka. Třetí úkol vyřešilo 8 dětí správně, 3 žáci uvedli, že se houby rozmnožují kořeny. Z výsledků testů lze říct, že většina žáků stanovaný didaktický cíl naplnila.

Obr. 49 - Pracovní list na houby

Zdroj: Vlastní archiv

Obr. 50 - Graf výsledků testů

Zdroj: Vlastní archiv

Na závěr naplnění cílů uvádím na ukázkou tři vyplněné hodnotící archy. Tyto archy si žáci vyplňují po centrech každý den. Vyplněný arch si berou domů, kde ho mohou ukázat rodičům. I oni do něj mohou psát vzkazy a poznámky. Po víkendu by ho měli žáci přinést do školy a uložit si ho do jejich osobního portfolia.

KRITÉRIA	☉	☾	☀	KOMENTÁŘ
Centrum matematiky				
Řeším slovní úlohy.				
Vymyslím slovní úlohu.			X	
Spolupracuji při řešení slovních úloh.			X	
Centrum českého jazyka				
Rozdělím houby na jedovaté, nejedlé a jedlé.				
Napišu informace o vybrané houbě.			X	
Pracuji s encyklopedií.			X	
Centrum ateliéru				
Z filcu vyrobím 3D houbu.				
Klobouk vytvořím šitím.				
Při práci šitím s materiálem				
Centrum psaní				
Vymyslím příběh a napíšu ho.				
Překontroluju si po sobě text.				
Svůj příběh sdílím ve skupině.				
Centrum vědy				
Pozoruju vzorky hub, pozorování zapíšu.				
Pojmenuju jednotlivé houby.				
Popíšu stavbu těla houby				

KRITÉRIA	☉	☾	☀	KOMENTÁŘ
Centrum matematiky				
Řeším slovní úlohy.			X	
Vymyslím slovní úlohu.			X	
Spolupracuji při řešení slovních úloh.			X	
Centrum českého jazyka				
Rozdělím houby na jedovaté, nejedlé a jedlé.				
Napišu informace o vybrané houbě.			X	
Pracuji s encyklopedií.			X	
Centrum ateliéru				
Z filcu vyrobím 3D houbu.				
Klobouk vytvořím šitím.				
Při práci šitím s materiálem				
Centrum psaní				
Vymyslím příběh a napíšu ho.			X	
Překontroluju si po sobě text.				
Svůj příběh sdílím ve skupině.			X	
Centrum vědy				
Pozoruju vzorky hub, pozorování zapíšu.				
Pojmenuju jednotlivé houby.			X	
Popíšu stavbu těla houby			X	

Obr. 51 - Týdenní sebehodnocení

Zdroj: Vlastní archiv

Hodnotící archy jsme s kolegyní různě měnily a snažily se vytvořit takový, aby byl jednoduchý pro rychlou reflexi, ale zároveň jasný. Loňský rok jsme měli ve třídě akvárium s žabími vajíčky. Žáci několik týdnů pozorovali, jak se z vajíčka stává malá žabička. To nás inspirovalo pro použití cyklu žabky i do hodnotícího archu. Žáci si pod vajíčkem představují, že jsou úplně na začátku. Pulec pro ně znamená, že už něco umí, ale ještě v tom chybují nebo potřebují pomoc. Úroveň žabky je pak pro ně taková, kdy jsou si řešením jisti a chybují minimálně.

8.5 Naplnění klíčových kompetencí

Kompetence komunikativní

V komunikačních kruzích, které jsou součástí dne žáci vyjadřovali své myšlenky, naslouchali spolužákům. V hodnotícím kruhu byli schopni zhodnotit svoji práci a práci ostatních. Občas hodnotili práci slovy „dobrý“ a „pěkný“, v těchto případech jsem se snažila otevřenými otázkami vést žáky k popisnému hodnocení. Některé činnosti jsem naplánovala tak, aby museli diskutovat nad postupem práce a přemýšlet nad postupem druhých.

Kompetence k řešení problémů

V centru vědy museli žáci zaznamenat svá pozorování. V českém jazyce a v matematice řešili úkol logickými postupy a hledali vhodná řešení. Toto se jim vydařilo, což uvádím v předchozích kapitolách. Organizování a plánování činnosti se žákům ještě zcela nedařilo, v centrech aktivit jsem jim musela připomínat čas. Do činností se zapojovala většina žáků, žáci se speciálními vzdělávacími potřebami se zapojovali méně, někdy až po výzvě.

Kompetence k učení

Žáci získávali informace z různých zdrojů, pro některé byli texty obtížnější. Pokud si nevěděli rady, požádali o pomoc spolužáka, učitele nebo asistentku. Někteří žáci rádi poskytli pomoc tím, že spolužákovi poradili nebo v centru ateliéru pomohli s navlékáním nitě a šitím.

Kompetence sociální a personální

V hodnotícím kruhu, který byl každý den, žáci hodnotili svoji práci i práci svých spolužáků, pokud chtěli, dali druhým doporučení nebo ocenění. Při spolupráci, v komunikačních kruzích si vyslechli názory ostatních, které respektovali a diskutovali nad rozdílnými názory nebo postupy. Na začátku každého centra vždy shrnuli informace z dopisu a probrali zadané úkoly. Do skupinové práce se zapojovali téměř všichni, přesto byli někteří, kteří se do práce nezapojovali. Pravidla třídy, které si žáci vytvořili na začátku roku, jsou na dveřích do třídy. Tato pravidla se snaží dodržovat, některá dodržují snadněji, na některá se musí upozorňovat.

Kompetence pracovní

Po přečtení jednotlivých příběhu jsme nad nimi diskutovali. Žáci mohli říci, co je vedlo k napsání konkrétního příběhu a vyslechnout si názor ostatních. Ne každý žák ve skupině pracoval, někteří jen poslouchali nebo se do aktivity moc nezapojovali. Zde je potřeba více hlídat aktivitu všech žáků a v případě potřeby mu dát prostor pro zapojení. V českém jazyce jsme si vysvětlili pravidlo pro používání abecedního seznamu, které následně využili v centru českého jazyka. Některým žákům bylo potřeba trochu pomoc. Žáci často sami přijdou požádat o změnu místa, pokud jim dané místo nevyhovuje. Využívají druhou třídu nebo pracují na chodbě, kde mají větší klid pro práci. V tomto týdnu to využily žáci z centra psaní. Místo si po sobě uklízeli, někteří byli při úklidu aktivnější.

Kompetence občanské

Jak jsem již zmiňovala v jednotlivých zhodnoceních dnů a center aktivit, děti si musely často pomáhat, aby došly ke správnému řešení. V komunikačních kruzích říkaly své názory a vyslechly si také názory ostatních.

Jedno z rizik vidím v hlučnosti. Při aktivitách žáci často diskutují a jsou v pohybu, a proto není ve třídě vždy zcela ticho. Tato nevýhoda může ovlivnit práci žáků, kteří pro svoji práci potřebují naprostý klid. Jelikož v tomto programu je za svoji vzdělávací cestu zodpovědný žák, učitel je pouze zprostředkovatel na této cestě, může být baterie vědomostí, které získá menší než na klasické škole. Přesto si myslím, že výhoda získaných dovedností, převažuje nad vědomostmi.

Největší přínos programu Začít spolu vidím v dovednostech. Ty žáci získávají při společné práci, která je v programu ZaS velmi zastoupena. Při ní musí spolupracovat, diskutovat nad problémy a respektovat názory ostatních. Dalším přínosem jsou komunikační kruhy, kde žáci kriticky hodnotí práci svoji i druhých a učí se přijímat kritiku a ocenění od ostatních. Do některých činností se zapojují všichni žáci, bez ohledu na vědomosti a dovednosti, které mají. Možnost nastavení dne podle individuálních potřeb jednotlivých žáků je jednou z výhod tohoto programu. Žáci nejsou stresováni limity ani porovnáváním výkonu s ostatními spolužáky.

9 Shrnutí týdenního plánu

Týdenní plán bych vyhodnotila jako úspěšný, a to z několika hledisek. Za prvé, stanovené didaktické cíle byly naplněny částečně nebo úplně, což bylo ověřeno testem, pracovním listem, diskuzí nad daným tématem nebo správným řešením daných úloh a více popsáno v kapitole Naplnění týdenních didaktických cílů. Za druhé, žáci byli při činnostech aktivní, k některým činnostem se vraceli i v době, kdy měli již hotovou jinou práci. Při práci často spolupracovali a pomáhali si navzájem. Někteří žáci se k abecedě nebo k houbám vrátili i při triádě, kam přinesli důkaz o naplnění těchto kritérií a svoji práci vyhodnotili jako úspěšnou. Největší úspěch vidím v tom, že většina žáků v současné době při hledání v encyklopediích nebo v seznamu používají abecedu a propojují získané vědomosti s běžným životem.

Díky organizační struktuře dne lze vhodně nastavit individuální přístup pro každého žáka a podpořit jeho vzdělávání. Naopak při skupinové práci nebo při kooperativním vyučování u žáka podporujeme respektování druhých, formulování svého názoru, hledání rolí, které mu jsou bližší, a zlepšování se v těch, ve kterých jistotu ještě hledá.

Jako nevýhody tohoto programu spatřuji v hlučnosti, která je při aktivních činnostech mnohem větší než při práci samostatné. Přesto si myslím, že pozitiva tohoto programu převažují nad negativy a díky svým demokratickým a respektujícím principům je tento program vhodný pro každého žáka.

Závěr

Diplomová práce s názvem *Vzdělávací program Začít spolu v ZŠ Mozaika, o.p.s.* se v teoretické části stručně zaměřuje na přehled alternativních škol, blíže seznamuje se vzdělávacím programem *Začít spolu* a přibližuje průběh školního roku na výše zmíněné škole.

Prvním cílem bylo podat přehled a charakteristiku alternativních škol. K dosažení tohoto cíle jsem alternativní školy rozčlenila do dvou kapitol. V první kapitole jsem vymezila důležité pojmy a uvedla strukturu Rámcového vzdělávacího plánu, podle kterého se v České republice vzdělává. Ve druhé kapitole jsem uvedla rozdělení alternativních škol. Dále jsem se zabývala jednotlivými alternativními koncepty, a to konkrétně školou Montessori, Waldorfskou, Jenským plánem, Freinteovou pracovní školou, Daltonským plánem a církevními školami. Ke každé škole jsem uvedla stručný přehled škol v České republice.

Ve třetí kapitole jsem se více zaměřila na vzdělávací program *Začít spolu*. V jednotlivých podkapitolách jsem se zabývala jeho historií, pilíři, popsala průběh vyučovacího dne a třídy, která je specificky uspořádána podle vize tohoto vzdělávacího programu. Dále jsem blíže charakterizovala hodnocení a portfolia, která vycházejí z principů tohoto programu.

Hlavním cílem diplomové práce byla příprava týdenní výuky a její zrealizování na Základní škole Mozaika, o.p.s. Charakteristice této školy jsem se věnovala ve čtvrté kapitole. Uvedla jsem základní informace, historii, projekty, kterých je škola součástí, a charakteristiku školního vzdělávacího programu. V podkapitole *Akce školy během školního roku* jsem stručně přiblížila pravidelné akce, které jsou pro tuto školu typické.

Týdennímu plánu jsem se věnovala v kapitolách 5 až 9. V páté kapitole jsem představila druhý ročník, ve kterém jsem týdenní plán zrealizovala, upřesnila rozvrh a uvedla cíle a témata daného týdne. V šesté kapitole jsem rozepsala plán výuky pro daný den. V něm jsem zaznamenala jednotlivé aktivity, formy výuky a potřebné pomůcky. Po zrealizování jsem práci žáků v jednotlivých aktivitách zhodnotila a z reflexe vyvodila rizika a doporučení. V sedmé kapitole jsem vyhodnotila práci v centrech aktivit za celý týden a vyvodila doporučení. V osmé kapitole jsem popsala

naplnění týdenních didaktických cílů a v poslední kapitole jsem zhodnotila týdenní plán. Žáci během celého týdne byli aktivní, snažili se splnit zadané úkoly. Také centra aktivit se dle mého názoru vydařila. Děti na zadaných úlohách pracovaly společně, téměř nevyžadovaly pomoc od pedagogů, často nad problémy diskutovaly a spolupracovaly při řešení a výsledné práce byly v pořádku. Při některých úkolech musely spolu kooperovat a respektovat ostatní spolužáky.

Diplomová práce mi přinesla nové a ucelené poznatky o jednotlivých alternativních školách. Rozšířila mi možnosti, které mohu využít ve výuce na škole, kde pracuji. Příprava týdenního plánu a jeho následné zrealizování mi pomohla uvědomit si některá úskalí, které mohou při výuce nastat. Díky tomu mohu při další přípravě výuky těmto problémům předejít a výuku naplánovat s lepším přínosem v procesu vzdělávání žáků.

Na úplný závěr si dovoluji úvahu nad tím, jaké výhody mnou popsáný způsob práce dětem přináší, v čem jsou benefity školy, ve které pracuji, proti běžným základním školám. To, jakou cestou postupují žáci na cestě vzděláním na Základní škole Mozaika, o.p.s., posiluje jejich schopnost volby a sebehodnocení. Dále vede žáky k zodpovědnosti za jejich práci a pěstuje jejich schopnost spolupráce. Práce napříč ročníky, a to ne jen v rámci prvního stupně, přivádí děti do reálných situací, kdy se učí mladší od starších a mnohdy i naopak. Určitým úskalím se může zdát fakt, že díky aktivním a prožitkovým metodám není zdaleka tolik času na drilování a důsledné opakování. Některým dětem může tato forma opravdu chybět. Na druhou stranu dovednosti, se kterými odcházejí žáci na druhý stupeň a dále na střední školy, jsou neocenitelné a jako příprava pro reálný život nenahraditelné.

Seznam literatury

CARLGREN, Frans (1991). *Výchova ke svobodě: pedagogika Rudolfa Steinera: obrazy a zprávy ze světového hnutí svobodných waldorfských škol*. Praha: Baltazar. ISBN 978-80-905222-4-4.

WILIAM, Dylan, LEAHYOVÁ, Siobhán (2016). *Zavádění formativního hodnocení*. Praha: EDULAB. ISBN 978-80-906082-5-2.

DUJKOVÁ, Lenka, GARDOŠOVÁ, Juliana a kol. (2012). *Začít spolu – pro MŠ: Metodický průvodce pro předškolní vzdělávání*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0106-9.

HRDLIČKOVÁ, Alena (1994). *Alternativní pedagogické koncepce*. České Budějovice: Jihočeská univerzita. ISBN 80-7040-104-4.

GRECMANOVÁ, Helena, URBANOVSKÁ, Eva (1997). *Waldorfská škola*. Olomouc: HANEX. ISBN 80-85753-09-6.

KARGEROVÁ, J.; KREJČOVÁ, V.; MAŇOUROVÁ (2011), Z. et al. *Kompetentní učitel 21. století: Mezinárodní profesní rámec kvality ISSA*. 1 vyd. Praha: Step by Step Česká republika, o.s.

KASPER, Tomáš a KASPEROVÁ, Dana (2008). *Dějiny pedagogiky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2429-4.

KOLEKTIV (2000). *Akademický slovník cizích slov A-Ž*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0982-5.

KREISLOVÁ, Zdenka (2008). *Krok za krokem 1. třídou*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2038-8.

KREJČOVÁ, Věra a KARGEROVÁ, Jana (2011). *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro I. stupeň základní školy*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-906-4.

LAWTON, Denis a Peter GORDON. *Dictionary of Education*. London: Hodder and Stoughton, 1993. ISBN 13:978-0340531792.

PECHÁČKOVÁ, Yveta, VÁCLAVÍK, Vladimír. *Alternativní edukační koncepce v současné pedagogické praxi*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-501-1.

PRŮCHA, JAN (1996). *Alternativní školy*. Praha: Portál. ISBN: 80-7178-072-3

PRŮCHA, Jan (2012). *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7178-999-4.

PRŮCHA, Jan (2006). *Přehled pedagogiky: Úvod do studia oboru*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-344-5.

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří (2009). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-647-6.

RÖHER, Roel, WENKE, Hans. (2003). *Daltonské vyučování: stále živá inspirace*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-041-7.

RÝDL, Karel (1994). *Alternativní pedagogické hnutí v současné společnosti*. Brno: Marek Zeman. ISBN 80-900035-8-3.

RÝDL, Karel (2007). *Metoda Montessori pro naše dítě: inspirace pro rodiče a další zájemce*. Pardubice: Univerzity Pardubice. ISBN 978-80-7395-004-0.

RÝDL, Karel (2001). *Peter Petersen a pedagogika jenského plánu*. Praha: ISV. ISBN 80-858-6687-0.

SINGULE, František, RÝDL, Karel (1988). *Pedagogické proudy I. poloviny 20.století*. Praha Státní pedagogické nakladatelství. ISBN 8070330694.

SKUTIL, Martin, ZIKL, Pavel a kol. (2011) *Pedagogický a speciálně pedagogický slovník*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3855-0

SVOBODOVÁ, Jarmila, JŮVA, Vladimír (1996). *Alternativní školy*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-19-2.

VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana a BUREŠ, Miroslav (2011). *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3357-9.

ZELINA, Miron (2000). *Alternatívne školstvo: alternatívne školy, alternatívna pedagogika, alternatívne pedagogické koncepcie a smery*. Bratislava: Iris. ISBN 80-88778-98-0

Internetové zdroje

Alternativní školy (2001–2018). *Jenské školy* [online]. [cit. 29. 9. 2018]. Dostupné z: <http://www.alternativniskoly.cz/category/jensky-plan/>

Britské listy (2005). [online]. *Tradiční pedagogika versus moderní* [cit. 5. 5. 2018]. Dostupné z: <https://legacy.blisty.cz/art/22401.html>

Encyclopedia Britannica (2018). [online]. Montessori school [cit. 6. 5. 2018]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Montessori-schools>

Encyclopedia Britannica (2018). [online]. Waldorf school [cit. 6. 5. 2018]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Waldorf-school>

Goodreads (2018). [online]. *John Lennon – Quotes* [cit. 5. 5. 2018]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/quotes/282517-when-i-was-5-years-old-my-mother-always-told>

Montessori ČR (2018). [online]. *Školy, školky a ostatní zařízení s Montessori výukou* [cit. 15. 4. 2018]. Dostupné: <http://www.montessoricr.cz/skoly-a-skolky/mapa-a-vizitky>

Národní informační centrum pro mládež (2018). [online]. *Informace o programu – Daltonská škola* [cit. 29. 9. 2018]. Dostupné z <http://www.nicm.cz/daltonska-skola>

Inkluzivní škola.cz (2018). [online]. *Formativní hodnocení*. [cit. 10. 10. 2018]. Dostupné z: <https://www.inkluzivniskola.cz/content/formativni-hodnoceni>

Institut pro podporu inovativního vzdělávání (2016). [online]. *Začít spolu*. [cit. 10. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.inovativnivzdelavani.cz/inovativni-proudy/zacit-spolu/>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (2017). [online]. Praha: *Národní ústav pro vzdělávání* [cit. 5. 5. 2018]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-prozakladni-vzdelavani>

Rodiče vítáni (2018). [online]. *Mapa škol Rodiče vítáni* [cit. 30. 9. 2018]. Dostupné z: <https://www.rodicevitani.cz/mapa-skol/>

Rudolf Steiner schule Berlin (2018). [online]. *Herzlich Willkommen!* [cit. 29. 9. 2018]. Dostupné z: www.dahlem.waldorf.net/

State University (2018). [online]. *Alternative Schooling – Types of Alternative Schools, Alternative School Models, International Alternative Schools, Conclusion* [cit. 6. 5. 2018]. Dostupné z: <http://education.stateuniversity.com/pages/1746/Alternative-Schooling.html>

Systémový projekt kvalita I (2007). [online]. *Co je portfolio* [cit. 10. 3. 2018]. Dostupné z: http://www.esf-kvalita1.cz/osobni_portfolio-koncepce.php

Škola Mikulčice (2018). [online]. *Program „Začít spolu“*. [cit. 25. 11. 2018]. Dostupné z: <https://zsmikulcice.cz/program-zacit-spolu/>

Waldorfské školy (2008). [online]. *Stručně o waldorfské pedagogice* [cit. 8.5.2018]. Dostupné z: http://www.iwaldorf.cz/wald_ped.php?menu=ped-owa

Waldorfské školy (2008). [online]. *Základní školy a třídy* [cit. 15. 4. 2018]. Dostupné z: <http://www.iwaldorf.cz/skoly.php?druh=z&menu=sko-z>

Začít spolu (2018). [online]. *Průběh jednoho dne v základní škole, ve třídě s programem začít spolu* [cit. 16. 5. 2018]. Dostupné z: <http://zacitspolu.eu/zs>

Začít spolu (2018). [online]. *Školy, se kterými spolupracujeme* [cit. 25. 11. 2018]. Dostupné z: <http://zacitspolu.eu/zs>

ZŠ Mozaika (2018). [online]. *Základní škola Mozaika, o.p.s.* [cit. 10. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.zsmozaika.info/>

ZŠ Mozaika (2018). [online]. *Dětská skupina kamínek* [cit. 28. 10. 2018]. Dostupné z: <http://www.zsmozaika.info/detska-skupina-kaminek>

Seznam tabulek

Tab. 1- Vybrané alternativní školy v ČR.....	29
--	----

Seznam obrázků

Obr. 1 - Schéma rozdělení a návaznost vzdělávacích programů	13
Obr. 2 - Druhy škol podle kritéria „Alternativnost“	19
Obr. 3 - Waldorfská třída.....	21
Obr. 4 - Ukázka didaktické pomůcky	23
Obr. 5 - Logo Začít spolu.....	31
Obr. 6 - Pozorovací arch naplňování Standardů	33
Obr. 7 - Východiska a strategie programu Začít spolu	34
Obr. 8 - Třída ve škole s programem Začít spolu	36
Obr. 9 - Logo školy ZŠ Mozaika, o.p.s.....	42
Obr. 10 - Mapa škol Rodiče vítáni.....	44
Obr. 11 - Příprava pro kruh z rukou.....	47
Obr. 12 – Plakát vytvořený žáky	51
Obr. 13 - Vánoční obchůdek.....	52
Obr. 14 – Závěrečná prezentace z projektového dne.....	53
Obr. 15 - Rozvrh hodin 2. ročníku.....	59
Obr. 16 – Pondělní ranní dopis	67
Obr. 17 - Hotový ranní dopis	67
Obr. 18 - Provázký pro losování dvojic	68
Obr. 19 - Práce s tabulkou	69
Obr. 20 – Vyplněná tabulka s abecedou	69
Obr. 21 - Stavby podle půdorysu	70
Obr. 22 - Pomůcka "krokodýl"	71
Obr. 23 – Porovnávání s pomůckou.....	71
Obr. 24 - Pomůcka pro porovnávání.....	71
Obr. 25 - Zapisovací tabulka do center aktivit.....	72
Obr. 26 - Příběhové kostky	77
Obr. 27 - Řazení slov podle abecedy	78
Obr. 28 - Řazení slov	78

Obr. 29 – Řazení podle abecedy	79
Obr. 30 - Střeďeční ranní dopis	83
Obr. 31 – Čtení složených slov	84
Obr. 32 - Zvířátka dědy Lesoně na třídní nástěnce	90
Obr. 33 - Práce žáka v učebnici matematiky	91
Obr. 34 – Práce do učebnice matematiky	93
Obr. 35 – Vypracovaný pracovní list ze čtenářské dílny	98
Obr. 36 - Práce dětí v centru ateliéru	100
Obr. 37 – Práce z centra matematiky	101
Obr. 38 - Popis houby žákem se specifickými vzdělávacími potřebami	103
Obr. 39 – Popis vybrané houby	103
Obr. 40 – Popis pýchavky	104
Obr. 41 – Kritéria z center	104
Obr. 42 – Příběhy žáků	105
Obr. 43 – Práce v centru vědy.....	106
Obr. 44 – Práce dětí – popis kvasinek	107
Obr. 45 – Test z českého jazyka	109
Obr. 46 - Psaní složených slov.....	110
Obr. 47 - Stavby podle půdorysu	111
Obr. 48 – Počítání do sešitu matematiky	112
Obr. 49 - Pracovní list na houby	114
Obr. 50 - Graf výsledků testů.....	114
Obr. 51 - Týdenní sebehodnocení.....	115

Seznam příloh

Příloha A: Dopis do centra matematiky	I
Příloha B: Úkoly v centru matematiky	II
Příloha C: Dopis do centra psaní.....	V
Příloha D: Dopis do centra ateliéru	VI
Příloha E: Dopis do centra vědy	VIII
Příloha F: Dopis do centra českého jazyka.....	IX
Příloha G: Pracovní list do centra vědy	X

Příloha H: Kritéria pro sebehodnocení práce v centrech aktivit	XI
Příloha I: Tabulka s abecedou	XII
Příloha J: Alphabeth flashcards	XIII
Příloha K: Slova na řazení podle abecedy.....	XX
Příloha L: Šablony půdorysů pro stavby z kostek.....	XXII
Příloha M: Báseň o houbách	XXIV
Příloha N: Tabulky na hru Bingo.....	XXV
Příloha O: Čtenářská dílna	XXVI
Příloha P – kontrolní test ABECEDA	XXVII
Příloha Q – Pracovní list	XXVIII
Příloha R - Kritéria.....	XXIX

Příloha A: Dopis do centra matematiky

CENTRUM MATEMATIKY

Milí žáci,

dnes budete počítat příklady s houbami.

Cíl dnešního centra: Řešit slovní úlohy, vytvořit vlastní slovní úlohu.

ZADÁNÍ:

- Vytvořte dvojice a ve dvojicích počítejte slovní úlohy. Tyto úlohy počítejte ve **dvojicích** a výsledky si společně překontrolujte (**30 minut**).
- Doplněte popis stavby houby pomocí výsledků ze slovních úloh (**dvojice, 10 minut**).
- Vymyslete slovní úlohu pro druhou dvojici ve vašem centru (**dvojice, 10 minut**).
- Vyřešte slovní úlohu, kterou vymyslela druhá dvojice (**ve zbylém čase, společně**).

Příloha B: Úkoly v centru matematiky

Tomáš s babičkou a Aničkou šli do lesa na houby. Tomáš našel 5 hříbků a 2 lišky. Anička s babičkou našly 5 hříbku, 3 bedly a 2 babky. Kolik hub našli všichni dohromady?

(prsten)

Karel našel na jednom místě 16 hříbků. Když je doma čistil, 7 z nich musel vyhodit. Kolik hříbků mu zbylo na smaženici?

(klobouk)

V dubovém lese rostlo 26 jedlých hub a ve smrkovém 21. O kolik více hub rostlo v lese dubovém než ve smrkovém?

(plodnice)

Letos jsme mohli houby sbírat celý srpen a září. Kolik dní jsme mohli houby sbírat?

(podhoubí)

Pavla si v knihovně půjčila několik knih. První měsíc si vypůjčila 3 pohádkové knihy, druhý měsíc si půjčila o jednu knihu méně a další měsíc si opět půjčila 3 pohádkové knihy. Kolik pohádkových knih přečetla za všechny tři měsíce?

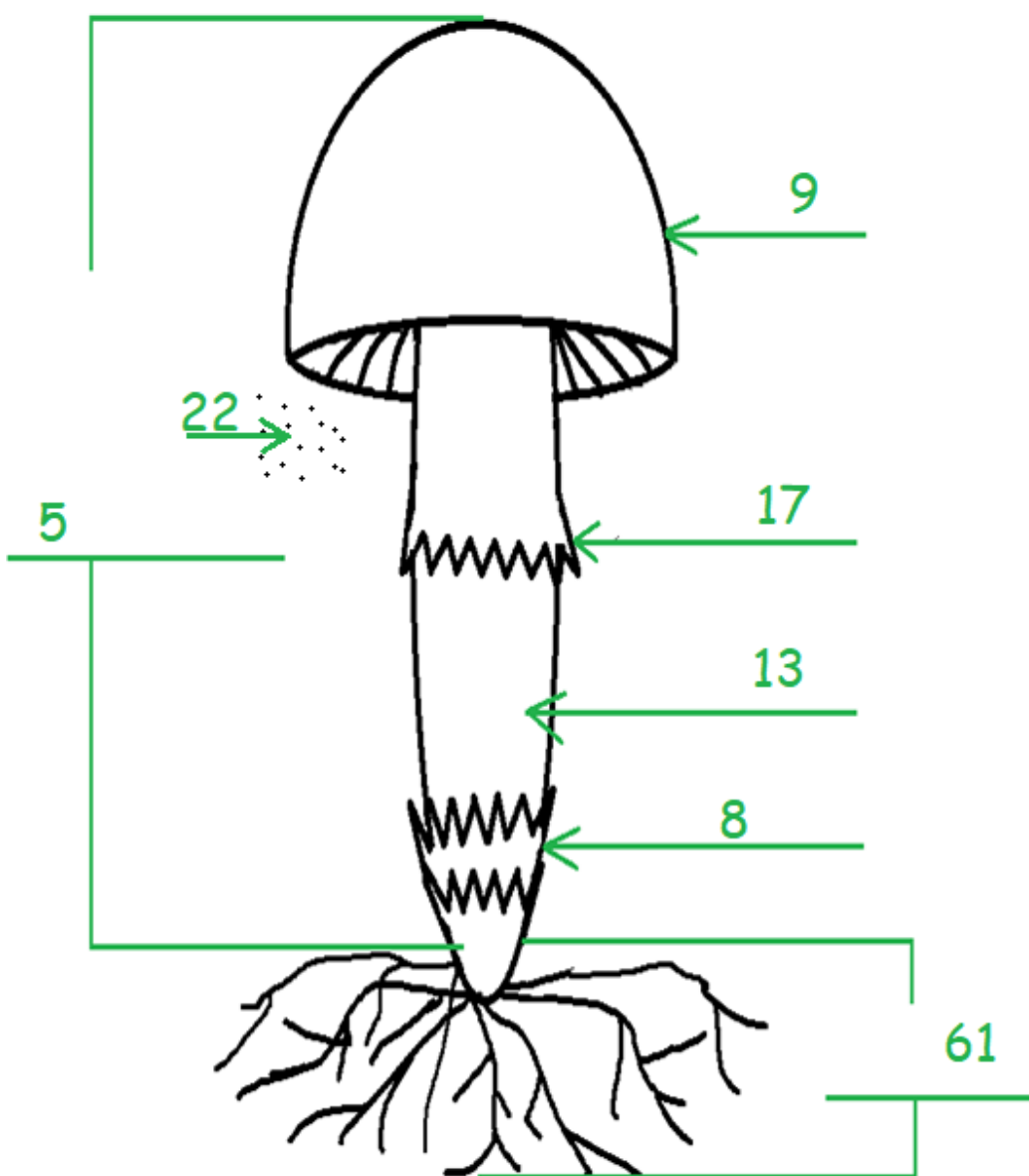
(pochva)

Teta sklídila na své zahradě jablka. Bylo jich celkem 19 kg. To je o 6 kg více než v loňském roce. Kolik jablek měla teta v loňském roce? **(třeň)**

Jakub a Hynek šli společně do lesa na houby. Domluvili se, že nalezené houby dají do jednoho košíku. Jakub našel 16 hub, Hynek jich našel o 10 méně. Kolik hub našli dohromady?

(výtrusy)

KLOBOUK -	PRSTEN -
VÝTRUSY -	PLODNICE -
PODHOUBÍ -	TŘEŇ -
POCHVA -	

CENTRUM PSANÍ

Cíl dnešního centra psaní: Napsat příběh, ve kterém se vyskytují houby.

ZADÁNÍ DNEŠNÍ PRÁCE:

- Společně si řekněte, co by měl mít každý příběh (**společně, 5 minut**).
- Vytvořte dvojice a ve dvojicích vymyslete příběh. V příběhu by se měly objevit houby. Držte se osnovy, která je rozdělena na tři listy (**dvojice, 15 minut**).
- Příběh do osnovy napište. Řádky nemusíte popsat všechny. Nezapomeňte si text přezkontrolovat. (**ve dvojicích, 35minut**).
- Ve zbylém čase si zahrajte příběhové kostky (**společně**).

CENTRUM ATELIÉRU

Cíl centra ateliéru:

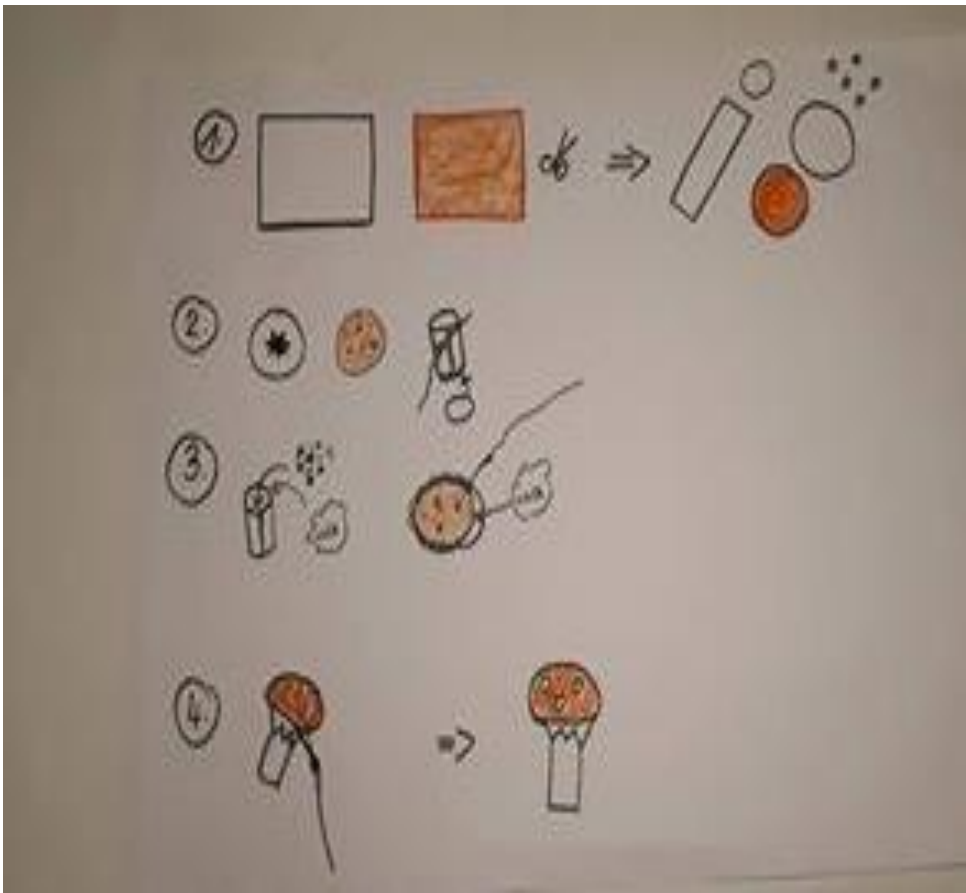
Ušít houby z filcu. Houby mohou vypadat jako ty, co opravdu rostou nebo si můžete vymyslet a vyrobit vlastní druh hub.

ZADÁNÍ DNEŠNÍHO CENTRA ATELIÉRU:

- Povídejte si o tom, jaké houby znáte. (**společně, 5 minut**).
- Prohlédněte si obrázek s postupem výroby houby a přemýšlejte o tom, jak by měla vypadat vaše houba. (**společně, 5 minut**).
- Vyroberte z filcu houby. Při zdobení můžete detaily také přišíť nebo nakreslit či nalepit. Houby mohou být různě barevné a velké (**samostatně nebo ve dvojicích, 40 minut**)
- Ukažte si navzájem vaše hotové houby. (**ve zbylém čase, společně**).

POMŮCKY:

- filc
- jehla
- nit
- nůžky
- lepidlo a fixy na detaily

CENTRUM VĚDY

Cíl centra vědy:

Popsat stavbu těla houby, pozorovat vzorky hub a hledat rozdíly.

ZADÁNÍ DNEŠNÍ PRÁCE:

Společně si zahrajte pexeso. Než se pustíte do hry, prohlédněte si všechny karty a jednotlivé houby pojmenujte (**společně, 10 minut**).

Vytvořte dvojice a s pomocí internetu pojmenujte jednotlivé části těla houby (**dvojice, 10 minut**).

Vezměte si lupu nebo mikroskop a připravené vzorky hub. Jednotlivé vzorky pozorujte, na papír pište poznámky z vašeho pozorování (**dvojice nebo trojice, 30 minut**).

Společně doplňte pracovní list o houbách. (**společně, 10 minut**).

Příloha F: Dopis do centra českého jazyka

CENTRUM ČESKÉHO JAZYKA

V centru českého jazyka budete pracovat s atlasem hub a vytvoříte list s informacemi o vybrané houbě, který bude součástí třídního atlasu hub.

Cíl centra ČJ: Čtení s porozuměním a práce s textem

ZADÁNÍ DNEŠNÍ PRÁCE.

Prohlédněte si prezentaci na internetu: www.skolakov.eu, prvouka, 3. třída. **(společně, 5 minut)**.

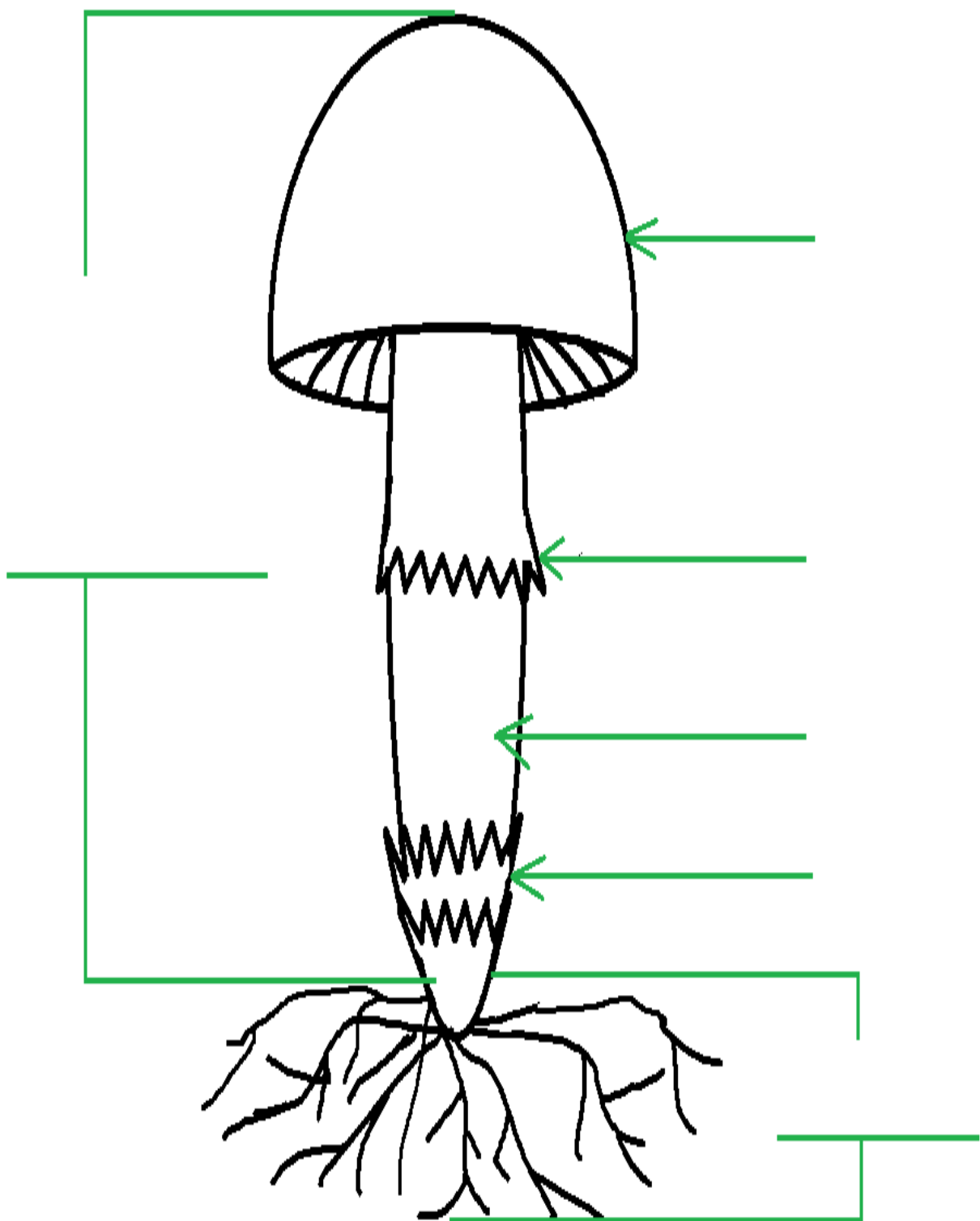
Pojmenujete huby na kartách. Nakonec je rozdělte na jedlé, nejedlé a jedovaté. Vaše řešení si zkontrolujte pomocí klíče **(10 minut, společně)**.

Vytvořte dvojice. Ve dvojicích si vyberte jednu houbu jedlou a jednu jedovatou. Vezměte si 2 připravené papíry a na každý papír popište vybranou houbu. Nezapomeňte nakreslit obrázek houby. **(35 minut, dvojice)**

- Název houby (může být i latinský)
- Popis houby
- Výskyt
- Jedlá x nejedlá x jedovatá
- Nějaká informace
- Obrázek houby

Společně sdílejte informace o houbách. **(společně, 10 minut)**.

Příloha G: Pracovní list do centra vědy

Příloha H: Kritéria pro sebehodnocení práce v centrech aktivit

KRITÉRIA				KOMENTÁŘ
Centrum matematiky				
Řeším slovní úlohy.				
Vymyslím slovní úlohu.				
Spolupracuji při řešení slovních úloh.				
Centrum českého jazyka				
Rozdělím houby na jedovaté, nejedlé a jedlé.				
Napíšu informace o vybrané houbě.				
Pracuji s encyklopedií.				
Centrum ateliéru				
Z filcu vyrobím 3D houbu.				
Klobouk vytvořím šitím.				
Při práci šetřím materiálem.				
Centrum psaní				
Vymyslím příběh a napíšu ho.				
Překontroluju si po sobě text.				
Svůj příběh sdílím ve skupině.				
Centrum vědy				
Pozoruju vzorky hub, pozorování zapíšu.				
Pojmenuju jednotlivé houby.				
Popíšu stavbu těla houby				

Příloha I: Tabulka s abecedou

A		C	Č	D	Ď		F	G
	CH	I	J		L	M		Ň
O	P	Q		Ř	S	Š		Ť
	V	W		Y	Z		★	

	B	C	Č		Ď	E	F	
H	CH		J	K		M	N	Ň
O		Q	R	Ř		Š	T	
U		W	X	Y		Ž	★	

Příloha J: Alphabet flashcards

A a

A is for apple

B b

B is for balloon

C c

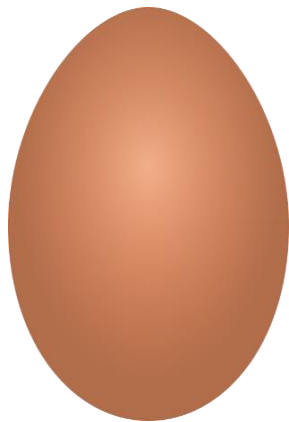
C is for cookie

D d

D is for dinosaur

E e

E is for egg

F f

F is for frog

G g

G is for giraffe

H h

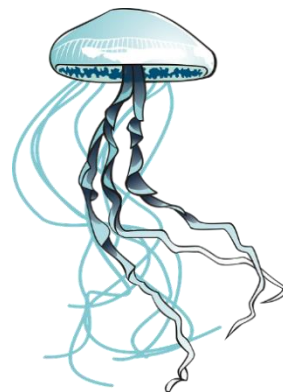
H is for horse

I i

I is for ice cream

J j

J is for jellyfish

K k

K is for koala

L l

L is for lion

M m

M is for monkey

N n

N is for numbers

O o

O is for owl

P p

P is for pumpkin

Q q

Q is for quiet

R r

R is for rabbit

S s

S is for sun

T t

T is for train

U u

U is for umbrella

V v

V is for volcano

W w

W is for wolf

X x

X is for xylophone

Y y

Y is for yellow

Z z

Z is for zebra

Příloha K: Slova na řazení podle abecedy

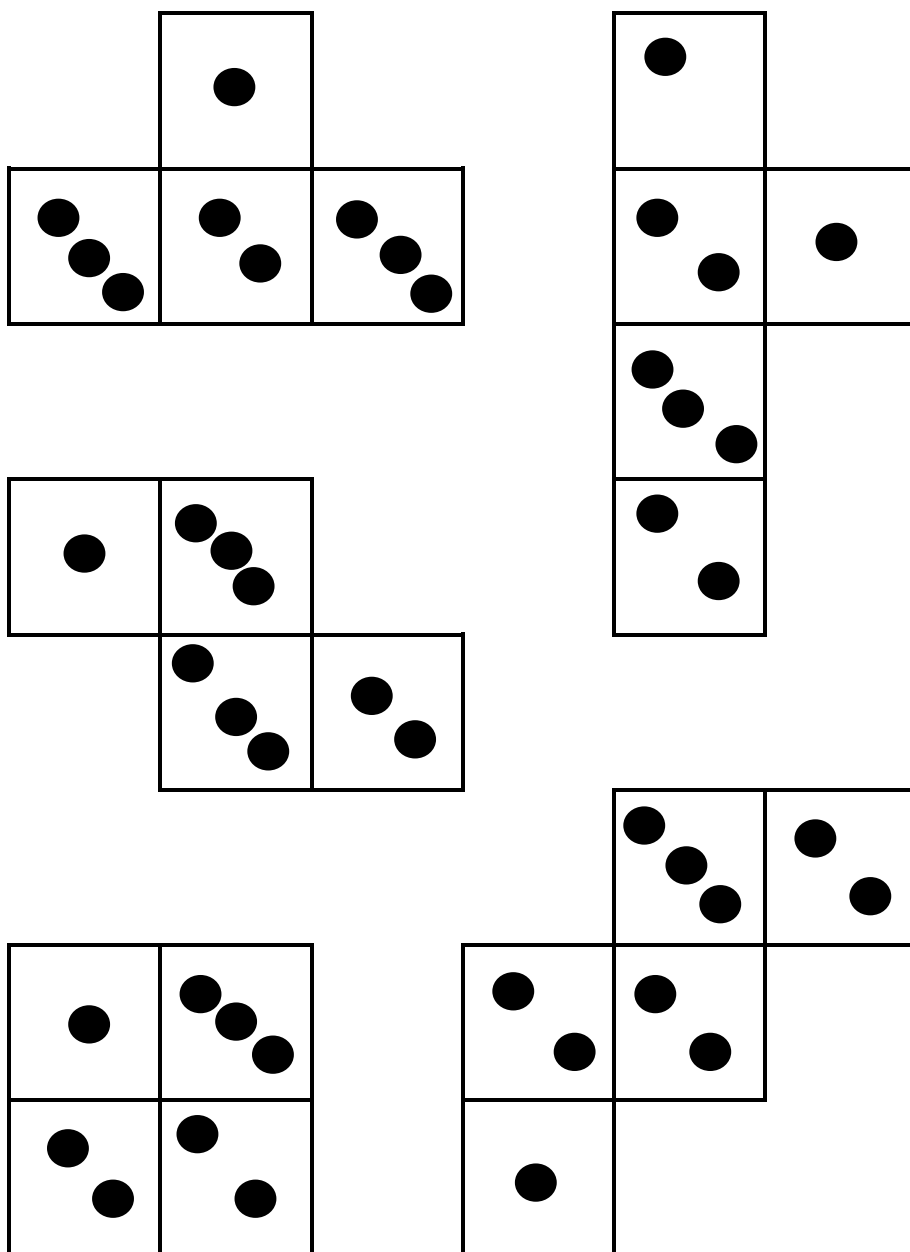
Tyto slova vystříhat a podle významu rozdělit do obálek. Nenastříhané mohou sloužit také jako klíč.

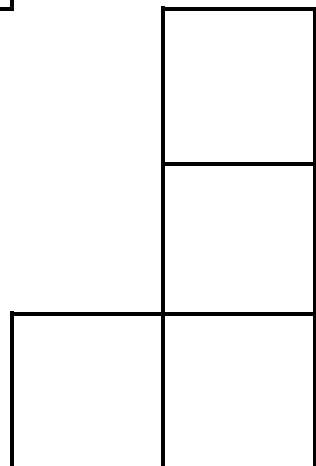
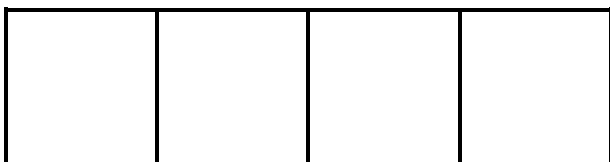
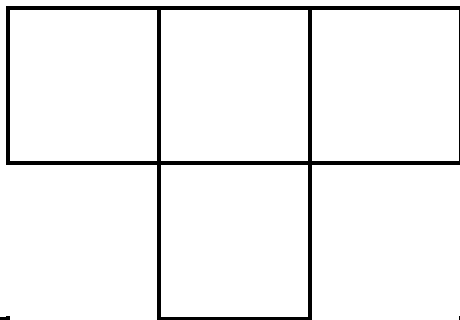
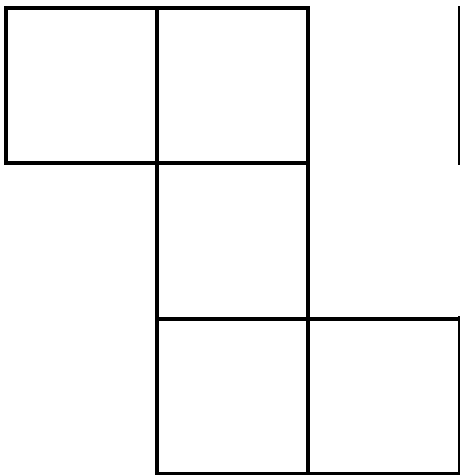
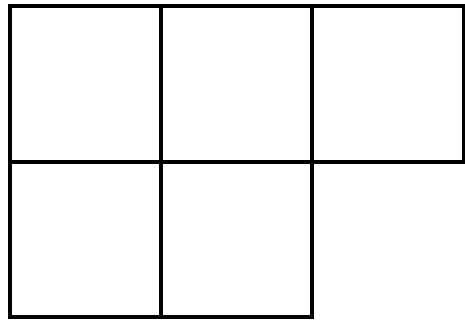
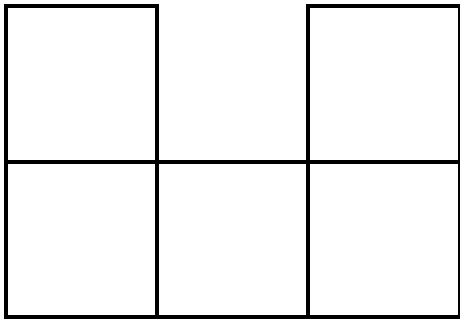
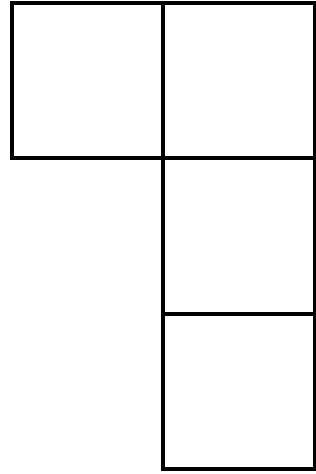
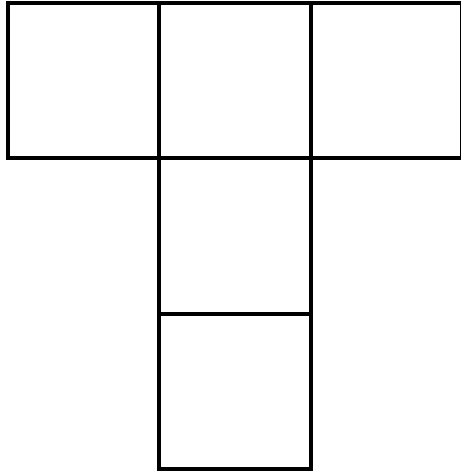
AUTO	AKÁT	ANEŽKA	BRAMBORA
AUTOBUS	BOROVICE	ALŽBĚTA	CIBULE
ČLUN	BŘÍZA	BÁRA	ČESNEK
KAJAK	DUB	HONZA	JEČMEN
KOLO	HABR	JANA	KUKUŘICE
LETADLO	HRUŠEŇ	KEVIN	LEN
METRO	JABLOŇ	KUBA	MRKEV
PARNÍK	JAVOR	LEA	OKURKA
RAKETA	KAŠTAN	MADLA	OVES
SÁNĚ	LÍPA	MÁRINKA	PÓREK
STÍHAČKA	MERUŇKA	ONDRA	RAJČE
TRAKTOR	OLŠE	ŠARLOTA	ŘEPA
TRAMVAJ	SMRK	TEREZA	SALÁT
VLAK	ŠVESTKA	TOMÁŠ	ZELÍ
VRTULNÍK	TŘEŠEŇ	VILMA	ŽITO

ANGLIE	ANÝZOVNÍK
BULHARSKO	BEDLA
ČESKÁ REPUBLIKA	ČIRŮVKA
DÁNSKO	DŘEVOKAZ
FINSKO	HLÍVA
FRANCIE	HŘIB
CHORVATSKO	CHOROŠ
ITÁLIE	KLOUZEK
MAĎARSKO	KOZÁK
NĚMECKO	LIŠKA
POLSKO	MOCHOMŮRKA
RAKOUSKO	PAVUČINEC
ŘECKO	RYZEC
SLOVENSKO	SMRŽ
ŠPANĚLSKO	ŽAMPION

Příloha L: Šablony půdorysů pro stavby z kostek

Přílohy vystříhnout

Příloha M: Báseň o houbách

Na houbách

(Oldřich Syrovátka)

Po dešti, v lese, v dubí,
sbíráme zrána houby.
Hříby, lišky, holubinky,
Křemenáče, syrovinky.
Jen muchomůrce červené
zdaleka se vyhneme!

Na houbách

(Oldřich Syrovátka)

Po dešti, v lese, v dubí,
sbíráme zrána houby.
Hříby, lišky, holubinky,
Křemenáče, syrovinky.
Jen muchomůrce červené
zdaleka se vyhneme!

Na houbách

(Oldřich Syrovátka)

Po dešti, v lese, v dubí,
sbíráme zrána houby.
Hříby, lišky, holubinky,
Křemenáče, syrovinky.
Jen muchomůrce červené
zdaleka se vyhneme!

Na houbách

(Oldřich Syrovátka)

Po dešti, v lese, v dubí,
sbíráme zrána houby.
Hříby, lišky, holubinky,
Křemenáče, syrovinky.
Jen muchomůrce červené
zdaleka se vyhneme!

Na houbách

(Oldřich Syrovátka)

Po dešti, v lese, v dubí,
sbíráme zrána houby.
Hříby, lišky, holubinky,
Křemenáče, syrovinky.
Jen muchomůrce červené
zdaleka se vyhneme!

Na houbách

(Oldřich Syrovátka)

Po dešti, v lese, v dubí,
sbíráme zrána houby.
Hříby, lišky, holubinky,
Křemenáče, syrovinky.
Jen muchomůrce červené
zdaleka se vyhneme!

Příloha N: Tabulky na hru Bingo

-

Příloha O: Čtenářská dílna

Jméno: _____

Název knihy:
Autor:
Postava, které chci dát dárek:
Proč jsem vybral tento dárek:

Příloha P – kontrolní test ABECEDA

1. Doplň do abecedy chybějící písmena.

A	B	C		D	Ď		F	G	
CH			K	L	M	N		O	P
Q		Ř	S	Š		Ť	U	V	W
X	Y		Ž						

2. K daným písmenům vymysli alespoň dvě slova.

3. Seřad' podle abecedy.

liška, bedla, smrž, čirůvka, hřib, hlíva

--	--	--	--	--	--

podhoubí, klobouk, plodnice, výtrusy, třeň

--	--	--	--	--	--

výr, jelen, srna, jezevec, káně, kuna

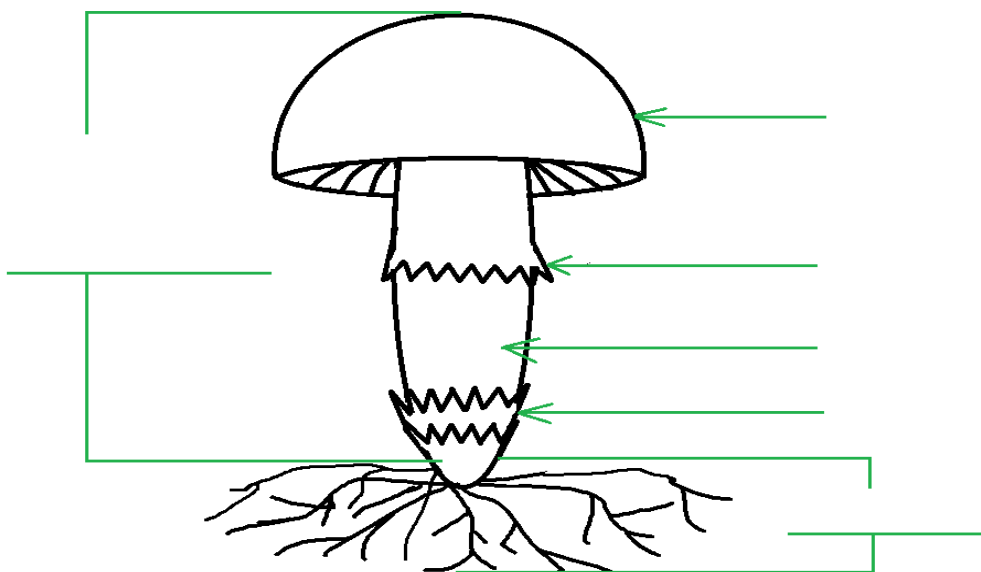
--	--	--	--	--	--

Příloha Q – Pracovní list

1. Označte v tabulce, zda je daná houba jedlá nebo jedovatá.

NÁZEV HOUBY	JEDLÁ	NEJEDLÁ
mochomůrka zelená		
bedla vysoká		
mochomůrka růžová		
hlíva ústříčná		
mochomůrka červená		
hřib dubový		
hřib satan		

2. Přiřaď jednotlivé části těla houby.

klobouk, podhoubí, třeň, plodnice, prsten, pochva

3. Čím se rozmnožují houby? Škrtni špatné tvrzení.

Houby se rozmnožují kořeny.

Houby se rozmnožují výtrusy.

Příloha R - Kritéria

Kritérium	trénuji	zvládám s pomocí učitelky	zvládám s pomocí	zvládám částečně	zvládám	komentář
Orientuji se v okolí školy.						
Bezpečně překonám silnici.						
Pohybuji se bezpečně v obci i mimo ni.						
Vyznačím v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy.						
Na mapě ČR najdu hlavní město, pohoří a největší řeku.						
Popíši rozdíl mezi vesnicí a městem.						
Znám některé státní symboly ČR.						
Pozoruji a popíši proměny přírody v ročních obdobích.						
Třídím přírodniny na živé a neživé.						
Popíši jednotlivé části rostlin.						
Třídím rostliny podle určujících znaků (zelenina, ovoce, ovocné stromy, keře, ...).						
Poznám dřeviny v okolí školy.						
Popíši hlavní části hub.						
Provádím pokusy a pozorování.						
V přírodě se chovám ohleduplně.						
Rozlišuji pojmy hodina, den, týden, měsíc a rok.						
Vím kolik je hodin.						

Orientuji se v čase (minulost, přítomnost, budoucnost).						
Vyjmenuji rodinné příslušníky.						
Rozlišuji vztahy v rodině.						
Znám povolání rodičů.						
Pojmenuji některé známé české osobnosti.						
Pojmenuji části lidského těla.						
Pojmenuji orgány lidského těla a jejich význam.						
Uplatňuji hygienické a preventivní návyky.						
Rozliším nemoci a úrazy.						
VLASTNÍ KRITÉRIA						

kritérium	trénuji	zvládám s pomůckou	zvládám s pomocí	zvládám částečně	zvládám	komentář
Znám číslice do 50.						
Porovnávám čísla do 50.						
Sčítám a odčítám čísla do 50.						
Rozdělím celek na polovinu.						
Rozdělím celek na třetinu a čtvrtinu.						
Rozkládám čísla.						
Orientuji se v prostředí cyklostezky.						
Počítám v prostředí autobusů.						
Řeším sčítací trojúhelníky.						
Řeším pavučiny.						
Orientuji se v prostředí Dědy Lesoně.						
Pracuji s tabulkou.						
Doplňuji tabulky a schémata.						
Řeším slovní úlohy.						
Orientuji se v čase.						
Stavím stavby z kostek.						
Zapíši plán staveb z kostek.						
Znám základní geometrické tvary.						
Modeluji jednoduché tvary a souměrné útvary						

Znám základní geometrické tělesa.						
Modeluji jednoduchá tělesa.						
Zaplním obdélníkovou nebo čtvercovou plochu geometrickými útvary.						
VLASTNÍ KRITÉRIA						

kritérium	trénuji	zvládám s pomůckou	zvládám s pomocí	zvládám částečně	zvládám	komentář
GRAMATIKA A SLOHOVÁ VÝCHOVA						
Rozliším slova a větu.						
Dělím slova na slabiky.						
Rozdělím hlásky na samohlásky a souhlásky.						
Určím druhy vět.						
Vyjmenuji abecedu.						
Řadím slova podle abecedy.						
Píšu správně u/ú/ů.						
Porovnávám význam slov.						
Vytvořím dvojici slov opačného významu.						
Určím slova souřadná, nadřazená a podřazená.						
Vyjmenuji tvrdé a měkké souhlásky.						
Znám pravidlo psaní i/y po tvrdých a měkkých souhláskách.						
Napíšu svoji adresu.						
Napíšu přání.						
Chronologicky seřadím příběh.						
Při psaní používám správné tvary písma.						
Odpovídám na otázky k textu.						
Dokončím věty.						

LITERATURA, ČTENÍ						
Pravidelně čtu svoji knihu.						
Nosím na dílnu čtení knihu.						
Prezentuji přečtené knihy.						
Vedu si záznamy přečtených knih.						
VLASTNÍ KRITÉRIA						